

**SPOR SAKATLIKLARINDA HUKUKİ
SORUMLULUKLAR**

Seda KARABULUT

Yüksek Lisans Tezi

Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı

2022

(Her hakkı saklıdır.)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
KİŞİ SPORLARI VE SPOR BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANA BİLİM DALI
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR BİLİM DALI

SPOR SAKATLIKLARINDA HUKUKİ SORUMLULUKLAR
(Legal Liabilities in Sports Injuries)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Seda KARABULUT

Danışman: Prof. Dr. Ahmet Gökhan YAZICI

Erzurum
Ekim, 2022

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Seda KARABULUT tarafından hazırlanan “Spor Sakatlıklarında Hukuki Sorumluluklar” başlıklı çalışması 26/ 10 / 2022 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı: Doç.Dr. Serhat ÖZBAY

Erzurum Teknik Üniversitesi

Aslı ıslak imzalıdır

Danışman: Prof. Dr. Ahmet Gökhan YAZICI

Atatürk Üniversitesi

Aslı ıslak imzalıdır

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Kübra ÖZDEMİR

Atatürk Üniversitesi

Aslı ıslak imzalıdır

Bu tezin Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

.... / / 202..

Aslı ıslak imzalıdır

Prof. Dr. Fatih KIYICI

Enstitü Müdürü

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Spor Sakatlıklarında Hukuki Sorumluluklar” başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

26 / 10/ 2022

Aslı ıslak imzalıdır

Seda KARABULUT

☐ Tezle ilgili patent başvurusu yapılması / patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun/....../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

☐ Enstitü Yönetim Kurulunun/....../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

TEŞEKKÜR

Çalışmama bilgi ve tecrübeleriyle değerli katkılarda bulunan danışman hocam Sayın Prof. Dr. Ahmet Gökhan YAZICI'ya, kaynak temininde yardımcı olan eşim Öğr.Gör. Oğuz Kağan KARABULUT'a, çalışmamın her aşamasında bana bilgi ve birikimleri ile destek olan meslektaşlarıma teşekkür ederim.

Ayrıca gerek bu çalışmam sırasında gerekse hayatımın her evresinde yanımda olan, bana desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen eşime, çocuklarıma ve aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Seda KARABULUT

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ SPOR SAKATLIKLARINDA HUKUKİ SORUMLULUKLAR Seda KARABULUT Ekim 2022, 79 Sayfa

Amaç: Toplumsal hayatın içinde yer alan ve belirli kuralları olan bütün spor faaliyetlerinin hukuki bir yapıda ayrı bir yerinin olması düşüncesi ve spor sakatlıklarının hukuk kapsamında özellikle ele alınması amaçlanmaktadır. Bu araştırmanın amacı Anayasada, Türk kanunlarında spor sakatlıklarına sebep olunabilecek kasti tutum ve davranışlara, ihmellere, ihlallere yönelik kanun maddesi, yönetmelik gibi bağlayıcı hükümlerin uygulamada emsal sayılabilecek örnekler olup olmadığının araştırılması, olası yasal ve kanuni boşluğun sebeplerinin araştırılması, bu boşluğu doldurabilecek, ihtiyaca cevap verebilecek kanun tekliflerinin yapılması için gerekli araştırmaların yapılmasıyla hukuki sorumlulukların yerine getirilmesinde katkı sağlaması beklenmektedir.

Yöntem: Bu çalışmada betimsel literatür tarama tekniği kullanılmıştır. Konuyla ilgili önceden yazılan kitaplar, makaleler, tezler, internet kaynakları taranmış ve bu konuda çıkarılan yasa ve kanunlar irdelenmiş, hukuki olarak bir çerçeve çıkarılmaya çalışılmıştır.

Bulgular: Spor Hukuku tarihi araştırıldığında spora özel bir hukuk dalının bulunmaması ancak tarihsel süreçte sporun ve sporcunun haklarını korumaya yönelik girişimlerin olduğu görülmektedir. Spor hukukunun ayrı bir hukuk dalı olarak uluslararası alandaki yerinin ulusal bağlamda henüz tam olarak dikkate alınır bir yasal sistem olmaması en temel bulgudur.

Sonuç: Spor sakatlıklarında hukuki süreçlerin sistematik bir yapıda olması düşüncesiyle spor hukuku alternatif bir çözüm olarak düşünülmektedir. Kamu hukuku ve özel hukuk kapsamında ele alınan birçok spor hukuku davası, kapsamı ve neticesi itibariyle hukukun ayrı bir bilim dalı olarak düşünülünce bu çalışmanın alan yazına katkısı önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Spor, Spor Hukuku, Sakatlanma, Yaralanma, Ölüm.

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

LEGAL LIABILITIES IN SPORTS INJURIES

Seda KARABULUT

October 2022, 79 Pages

Purpose: It is aimed that all sports activities that take place in social life and have certain rules have a separate place in a legal structure and that sports injuries are handled specifically within the scope of law. The purpose of this research is to investigate whether there are examples in the Constitution such as the law article and regulation on intentional attitudes and behaviors, negligence, violations that may cause sports injuries in Turkish laws, to investigate the causes of possible legal and legal gaps, to conduct the necessary researches to make legislative proposals that can fill this gap and respond to the needs and to fulfill the legal responsibilities is expected to contribute to the introduction.

Method: In this study, descriptive literature review technique was used. Previously written books, articles, theses, internet resources on the subject were scanned and the laws and laws enacted on this subject were examined and a legal framework was tried to be drawn.

Findings: When the history of Sports Law is researched, it is seen that there is no branch of law specific to sports, but there are attempts to protect the rights of sports and athletes in the historical process. The most basic finding is that the place of sports law in the international arena as a separate branch of law is not yet a legal system that can be fully taken into account in the national context.

Conclusion: Sports law is considered as an alternative solution with the idea that legal processes in sports injuries are systematic. When many sports law cases handled within the scope of public and private law are considered as a separate branch of law in terms of their scope and result, the contribution of this study to the literature is important.

Keywords: Sports, Sports Law, Injury, Laceration, Death.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	i
ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xi
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ.....	ix
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
Giriş.....	1
Araştırmanın Amacı.....	2
Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi.....	3
Araştırmanın Varsayımları.....	4
Araştırmanın Sınırlılıkları.....	4
Terim ve Tanımlar	4
İKİNCİ BÖLÜM	6
Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar.....	6
Spor	6
Hukuk.....	9
Sporun hukukla olan ilişkisi.	12
Spor hukuku.	13
Spor hukukunun ayırıcı özellikleri ve kaynağı.....	15
Spor Faaliyetlerinin Hukuka Uygunluk Nedeni Olarak Değerlendirilmesi İçin Gerekli Şartlar.....	17
Sporun hukuki sùjeleri.....	18
Spor hekimliğı.	26
Spor Sakatlıkları	27
Spor sakatlıkları tanımı	27
Spor sakatlıklarına neden olan faktörler	30
Spor sakatlıklarının hesaplanması.....	31
Sakatlanma nedenleri	32

Fiziksel faktörler.....	32
Sosyal faktörler.....	32
Psikolojik faktörler.....	33
Kişilik faktörleri.....	33
Stres seviyesi.....	33
Spor Sakatlıklarının Önlenmesi	34
Spor Sakatlıklarında Hukuki Süreçler ve Sorumluluklar.....	35
Spor Sakatlıklarında İlk Yardım ve Ön Tedavi Yöntemleri	37
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	40
Yöntem	40
Araştırmanın Modeli	40
Evren ve Örneklem/Çalışma Grubu/Katılımcılar/Veri Kaynakları.....	40
Süreç/Uygulama.....	40
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	42
Bulgular	42
Türkiye’de Hukuki Açıdan Spor Sakatlanmaları	42
Sporcuların Hukuki Sorumluluğu ve Koşulları	44
Hukuka aykırılığı ortadan kaldıran sebepler.	49
Sporcunun Dikkat ve Özen Yükümlülüğü	50
Sporcu kusurunun ihmal derecesinde olması.	51
Dikkat ve özen yükümlülüğünün tespitinde dikkate alınacak hususlar.	51
Türkiye’de Sakatlık ve Ölümle Sonuçlanan Bazı Spor Vakaları	52
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	54
Tartışma, Sonuç ve Öneriler.....	54
Tartışma ve Sonuç.....	54
Öneriler	59
EKLER	67
Ek-1: Etik Kurul Kararı	67
KAYNAKÇA	62
ÖZGEÇMİŞ.....	68

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Spor ve Fiziksel Etkinlikler Piramidi	8
Şekil 2. 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu	36

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

AB	Avrupa Birliği
SBF	Spor Bilimleri Fakültesi
BTGM	Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü
FİFA	Uluslararası Birlik Futbolu Federasyonu
GSGM	Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü
IF	Uluslararası Spor Federasyonu
IOC	Uluslararası Olimpiyat Komitesi
İSAL	İnternational Association of Sport Law
İSLA	İnternational Sports Lawyers Assication
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
md.	Madde
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
NAIRS	The National Athletic Injury/Illness Reporting System
NOC	Ulusal Olimpiyat Komiteleri
SSK	Sosyal Sigortalar Kurumu
TBK	Türk Borçlar Kanunu
TDK	Türk Dil Kurumu
TFF	Türkiye Futbol Federasyonu
TİCİ	Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı
UEFA	Avrupa Futbol Federasyonları Birliği
YCGK	Yargıtay Ceza Genel Kurulu

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

Hukuk insanların toplumsal hayatlarını devam ettirebilmeleri için gerekli olan kurallar bütünü olarak ifade edilir. Yerleşik hayata geçilmesinin ardından bir arada yaşamının gereği olarak tabi olunan kurallar insan hayatının her alanında kendine yer bulmuştur. Bu bağlamda spor faaliyetleri olarak bakıldığında bir hukuksal düzenlemenin varlığına olan ihtiyaç en az diğer toplumsal kurallar kadar elzem görülmektedir. Sporun bireysel ve toplumsal gelişime olan yadsınamaz katkısı ise bu gerekliliğin birtakım düzenlemelerle bağlamsal bir çerçeveye oturtulmasına olan ihtiyacı doğurmaktadır. Bu nedenle sporun aktif olarak yapıldığı her durumda spor hukukundan bahsetmek mümkündür.

Spor, çeşitleri ve eylemsel olarak bütünlüğü açısından yararlı bir aktivite olduğu kadar içinde birtakım riskler barındıran bir dizi faaliyetlerden oluşur. Bu faaliyetler sırasında hayatın doğal akışında olduğu gibi insandan kaynaklı veya başka nedenlere bağlı olarak gerçekleşen kaza, sakatlıklar, yaralanmalar ve dahi ölümle sonuçlanabilen durumların ortaya çıkması muhtemeldir. Nasıl ki bir bireyin herhangi bir işte çalışırken yaralanması ve bir olayın içinde bulunmasıyla hukuki sorumlulukları ve bağlayıcılarının olması gibi spor da hem bir meslek hem de toplumsal bir aktivite olarak ele alındığından dolayı bir hukuki sisteme bağlı olması zorunluluğu vardır. Bu hukuki zorunlulukların hangi hukuk dalında ele alındığı sınırlılıkları ve haklarının neler olduğu, kimler için nasıl, ne zaman ve hangi şartlarda geçerli olacağı gibi pek çok ve daha detaylı gerekçelerinin olması gerekir. Spor hukukuna olan ihtiyacın doğma sebeplerinden biri de sporun sadece bireysel bir eylem olmayıp toplumsal ve meslekler statüsünde bir yerinin olmasına bağlıdır.

Spor hukuku kavramı, sporun bireysellikten çıkıp toplumsal bir boyut kazanmasıyla ve ulusal kimliğinin ötesinde uluslararası bir boyuta taşınmasıyla gündeme gelmiştir. Spor faaliyetleri sorumluluk gerektirir. Bu sorumlulukların kimlere ait olduğu, yasal hakları, ödül ve ceza sistemi gibi kavramlar ise spor hukukunun içinde yer alır. Spor hukukuna neden ihtiyaç duyulduğu sorusu ise bu çalışmanın ortaya çıkmasında önemli bir gerekçedir. Dolayısıyla spor hukukuna olan ihtiyacın gündeme gelmesi spor sakatlanmaları ile olduğundan sporun bireysel haklar ve insan hakları çerçevesinde bir hak olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği üzerinde durulması ve hukuki korumanın nasıl yapılabileceği önem arz etmektedir.

Spor hukukunda diğerk hukuk alanlarından farklı olarak ayrı bir hukuki sorumluluk rejimi bulunmaması ve spor faaliyetlerinin kendine özgü bir yapısının olmasından dolayı birtakım farklar vardır. Bu nedenle genel hükümlere geçilerek sorumluluk kapsamının belirlenmesi ve sporda ayırt edici özelliklerin dikkate alınması gerekmektedir. Her eylemin bir değerlendirme ve koşullar kapsamında ele alınarak spor sözleşmeleri gereğince hukuka aykırılığının olup olmadığı ya da yaptırımlarının neler olabileceğı ve bunlardan dolayı kimlerin sorumlu olacağı gibi pek çok gerekçe ile spor hukukuna ihtiyaç vardır.

Spor hukukunun ayrı bir hukuksal sisteminin olmasına duyulan gerekçe ise kamu hukuku ve özel hukuk dallarından farklı bir yapısının olmasıdır. Çünkü başlı başına bir faaliyetler bütünü olan spor, diğerk meslek dallarından farklı bir sistemle ve çeşitli sözleşmeler ile bağlayıcılığı olan bir yapıya sahiptir. Bu nedenle ayrı bir hukuk alt bilim dalı olarak ele alınarak kanun, yasa ve yönetmeliklerle sporun ve sporcunun tüm yasal hakları, sorumlulukları ve yetkilerinin belirlenmesi açısından spor sakatlanmalarında hukuki çerçevenin belirleneceğı hukuki sorumlulukların bu tez çalışması ile ele alınarak ilgili probleme çözüm bulunması ve alana katkı sağlaması gerekçesiyle araştırmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın Amacı

İnsanlığın tarihsel gelişimi sırasında ölüm kalım mücadelesinin barışçıl bir simülasyonu olarak ortaya çıkan spor, önceleri saldırı ve savunmaya dayalı olarak uygulanmış ancak daha sonra bireysel bir spor haline gelmiştir. Sporun tarihsel gelişimine göre bireysel spor ve takım sporu olarak kendini kabul ettirmiş, insanların müsabaka ve yarışmalarda üstün olma isteklerini ifade edebilecekleri bir alan olmaya başlamıştır.

Ülkemizde spor hukukunun gelişimi ile ilgili tartışmalar olmasına ve özerk bir disiplin olmasına rağmen, Avrupa Birliğı ve Amerika Birleşik Devletleri başta olmak üzere birçok ülkede bağımsız bir hukuk dalı şeklinde kabul edilmektedir. Spor düzeninin, bağımsız hukuk düzeni olarak görüldüğünü belirtmek gerekir. Mevzuat, hepsi birçok kuralı izleyen ve onlara saygısızlık ettikleri için cezalandırılan, rekabetçi oyunlarla birbirine bağılı, değişen derecelerde üyelerden oluşmuş bir tür toplumu yönetmek için çıkarılmıştır. Bu çalışmanın amacı spor sakatlıklarında hukuki sorumluluklar hakkında bilgi vermektir. Spor faaliyetlerinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi ve sürekliliğinin sağlanması için belirli kanun, yasa veya yönetmeliklerin oluşturulması gerekmektedir. Çalışmanın amacında bu hukuki boyutun açıkça ortaya konması ve mevcut olan bu hukuki boşluğun tamamlanması vardır.

Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Sporun dünya genelindeki popülerliği, maddi olarak oldukça büyük boyutlara ulaşması, gittikçe bir sanayi haline dönüşmesi; sportif rekabeti ve bununla ilintili ihtilafların oldukça fazla rakamlara ulaşmasıyla sonuçlanmıştır. Spordaki ihtilafların artması çözüm yolu ihtiyacını da beraberinde getirmiştir. Sporun kendisine özgü yapısı, çok hızlı, verimli ve uygulanabilir bir şekilde problem çözmeyi gerektirir. Çünkü özellikle şampiyonalarda, spor yoğun rekabetle gelişir ve faaliyete devam edilmesinin zorunlu olduğu sporlar ihtilafa konu olur. Bu nedenle yeni bir maç veya müsabaka yapılmadan önce anlaşmazlıkların çözülmesi, sonuçların toplanması ve sporun müsabaka yapısının sağlıklı bir şekilde işlemesi gerekir. Ayrıca sporun endüstrileşmesi ve küreselleşmesi, genellikle çatışmanın taraflarının farklı ülkelerden gelmesi anlamına gelir. Öte yandan, bu durum çoğu zaman yerel mahkemelerin uyuşmazlıkları çözmedeki etkinliğini azaltmaktadır. Örneğin uluslararası bir yarışmada taraflar iki farklı ülkeden olabilir ve yarışmanın yapıldığı ülke bu ikisinden farklı olarak üçüncü bir ülke olabilir. Oyuncuların özellikle takım oyunlarında farklı ülkelerden geldiği düşünüldüğünde, bu ülkeler Avrupa Birliği (AB) gibi çeşitli anlaşmalar ile birbirlerine bağlanmış ülkelerden oluşan bir topluluk olmasına rağmen, tarafların milliyetçi yaklaşımları ve hukuklarındaki farklılıklar çözüm konusunda fikir ayrılıklarına yol açabilmektedir. Bu nedenlerle ülkeler, süreç içerisinde yerel mahkeme sistemlerini ortadan kaldırarak tek bir hukuk ve yargı sistemi oluşturmaya başlamışlardır. Bu durum istenen sonuçları elde etmek için bir kanun ve yönetmelik sistemini de beraberinde getirmektedir. Bu yasalar genellikle ulusal yasalardan farklı özelliklere sahiptir ve ulusal yasalardan farklı yöntem ve sistemlerle geliştirilir. Aslında futbol federasyonunun kanunla kurulup özerk hale geldiği Türkiye'den başka dünyada bir örnek bulunmamaktadır. Bu nedenlerle ulusal yasaların spor hukuku üzerinde çok az etkisinin olduğu ve bu nedenle sporun kendi hukuk ve yargı sistemini oluşturduğu açık olmakla birlikte, sporun teşkilatlanması ve hukukun etkisi dışında olduğunu söylemek imkansızdır.

Spor faaliyetlerinde, daha önceden belirlenen hukuk kuralları ve ayrıca kamu düzeninin diğer sosyal konulara uygun olarak yürütülmesi ve söz konusu kuralların ihlali durumunda, amacına ve ciddiyetine göre farklı yaptırımlar uygulanabilmektedir. Burada, bu kuralın uygulanmasında taraflar arasında ortaya çıkan çeşitli uyuşmazlıklar, spor faaliyetleriyle ilgili tazmin ve yaptırım yükümlülüğü; bu uyuşmazlıkların tümünü spor hukukunun konusuna dahil etmeyi gerektirir.

Spor hukuku, ulusal ve uluslararası arenadaki spor kuruluşlarının aldığı kararlarla, toplumsal ihtiyaç ve gereksinimler çerçevesinde sürekli gelişen ve yenilenen hem özel hem de kamu hukukundan oluşan dinamik ve karma bir yapıya sahiptir. Bireylerin sportif

faaliyetlerden, sporun doğru yönetilmesinden, spor faaliyetlerinin kanun ve yönetim organları tarafından belirlenen kurallara uygun olarak yürütülmesinden cezai ve hukuki olarak sorumlu tutulması, spor organizasyonlarının önceden belirlenmiş olması ve spor hukuku uyumazlıklarını adil ve dürüst bir şekilde çözmesi önemlidir. Bu nedenle bütüncül bir spor hukuk sisteminin olması, bunun ulusal ve uluslararası alanlarda sınırlarının çizilmesi, karşılaşılan ve olası durumlar için önceden tedbir amaçlı sistematik bir kurallar dizisinin olması gereklidir.

Alan yazın incelendiğinde spor sakatlıklarında hukuki sorumluluklar konusunda kısıtlı sayıda çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Spor sakatlıklarının çeşitleri, derecesi, oluş şekilleri, sonuçları, bu sonuçların kimleri bağlayıp bağlamadığı gibi çerçevesinin belirlenerek oluşturulacak bir spor hukuku başlığı altında hukuk sisteminde yer alabilecek bir tasarının öncüllerinin bu çalışmayla ortaya konulmak istenmesi, çalışmanın spor hukuku konusunda alana sağlayacağı önemli bir katkı olarak düşünülmektedir.

Araştırmanın Varsayımları

Spor Hukuku kavramının ülkemizde daha iyi anlaşılması için, Hukuk Fakülteleri ve Spor Bilimleri Fakültelerinde Spor Hukuku dersleri müfredatlara konulabilir.

Sporla ilgilenen tüm süjeler için, herhangi bir sakatlık durumunda hak ve yükümlülüklerinin ne olacağı, hangi yaptırımlar ile karşılaşılacağı hakkında ülke genelinde çalıştaylar, sempozyumlar, konferanslar yapılabilir.

Özellikle amatör sporcuların, sakatlanmaması için antrenman yaptığı tesisler daha modern ve daha standartlara uygun hale getirilebilir. Bu durumda sakatlanma oranlarında gözle görülür düşüşler yaşanabilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışma, kullanılan kaynaklar; kitap, makale, tez, internet kaynakları ve konuyla ilgili yasa ve kanunlarla sınırlı tutulmuştur. Ayrıca çalışmanın yapıldığı araştırma süresince ulaşabilen kaynaklar çerçevesinde ele alınması da başka bir sınırlayıcı durumdur. Öncelikle ulusal sınırlar içinde ve sonra uluslararası kaynaklarda incelenen hukuki sistemlerin zaman kısıtı nedeniyle belirli bir kapsamda olanların incelenebilmesi ve ana dilden başka bir dilde olan yayınlarda dil kaynaklı anlaşılma zorluklarından dolayı sınırlılıklar yaşanmıştır.

Terim ve Tanımlar

Spor: Bireylerin doğal ortamlarını araçlı/araçsız bireysel veya toplu olarak insan ortamına dönüştürerek kazandıkları yetkinlikleri, bir eğlence etkinliği çerçevesinde veya

profesyonel meslekleştirme olarak geliştiren, sosyalleşmeyi, toplumla bütünleştirme, ruhsal ve fiziksel gelişimi sağlayan, rekabet ve dayanışmayı içeren kültürel bir olgudur (Amman, 2000).

Sporcu: Sporu yerine getiren kişidir. Başka bir deyişle, spor olayını gerçekleştiren, sporun genel kurallarına uyarak yetenek ve bilgisi ile rakiplerini yenmeye çalışan kişidir (Küçükgüngör, 1999).

Spor hukuku: Sporla ilgilenen kurum ve kuruluşlar ile sporcular vb. yapılar ile sporun diğer süjeleri arasında meydana gelen problemlere spor anlayışına uygun, hukukun genel ilkeleriyle bağdaşan çözümler üreten bir disiplindir (Genç, 1998).

Antrenör: Antrenör Eğitim Yönetmeliğinde “İlgili spor dalında eğitim gördüğü kademedeki programları başarı ile tamamlayarak bulunduğu kademe için Genel Müdürlükten belge alan, sporcuları veya spor takımlarını ulusal ve uluslararası kural ve tekniklere uygun olarak yetiştirmek, yarışmalara hazırlanmalarını ve yarışmalarını, gelişmelerini takip etmek görev ve yetkisini haiz olan kişi” ifade edilmiştir. (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2002/08/20020816.htm> Erişim tarihi: 22.05.2022).

İKİNCİ BÖLÜM

Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

Spor

Çok yönlülüğü nedeniyle spor için birçok farklı tanım yapılmıştır. Bu farklılıkların sebebi spora bakış açılarının çeşitliliğidir. Ev ortamı dışında ilişkiler kuran ve enerji biriktiren spor, çocuklukta bir oyun olarak karşımıza çıkmaktadır. Aile ve sosyal hayata uyum sağlayamayan gençler spora yöneldiklerinde zihinsel olarak rahatlama konusunda kararlı karaktere sahip olmaktadır. Tüm spor aktivitelerinde oyun ve dinlenmenin yanı sıra sosyal uyum da vardır. Sporun, toplumun bütünleşmesi ve toplumu birbirine kenetlemesi gibi hayati bir görevi vardır. Spor, psikolojik ve fiziksel doyum sağladığından, artan yaşam ve eğlence standartları ile sanayileşmiş ülkeler tarafından arzulanan yeni yaşam tarzının ayrılmaz bir parçasıdır (Kat, 2009).

Bugünün en önemli fiziksel aktivitelerinden biri olan sporun uzun bir geçmişi vardır. Latince kökenli kelime ve “disport/desport” kelimelerinin kısaltması olduğu belirtilmektedir (Tan, 2020). Her iki kelimenin kökünün 17. yüzyıla kadar uzandığı bilinmektedir. Spor kelimesi tüm dünyada kullanılmaktadır. Bu kelime olarak eğlenmek, eğlendirmek, iyi vakit geçirmek, vücudu çalıştırmak anlamlarına gelmektedir (Öztürk, 2011). Spor terimi, kendi kural ve teknikleri ile bireysel veya grup halinde yapılan, zihinsel ve fiziksel kapasiteleri geliştirmeye yönelik bir dizi etkili eğitsel ve boş zaman etkinliklerini ifade eder (Silik, 2014).

Spor, çeşitli amaç ve araçlarla, farklı derecelerde de olsa önceden belirlenen ve benimsenmiş olan kurallara uyulmasını gerektiren, performansı artırmaya yönelik sosyal içerikli fiziksel aktivitelerdir (Polley, 2007). Bu tanımlardaki ortak yönler göz önüne alındığında, fiziksel çaba, organizasyon, hedefler, kurallar, rekabet ve sosyallik gibi faktörler ilk sırada yer almaktadır. Bu faktörler bir araya geldiğinde spor; zevk, sağlık veya performans için bilinçli bir yol oluşturan zorlukların aşılmasına dayalı olarak belli kurumlar ve kurallar çerçevesinde gerçekleştirilen; tüm bu yönleriyle sosyal içerikli zihinsel veya fiziksel faaliyetler olarak tanımlanabilir (Amman, 2000).

Mevcut anlayışta spor her şeyden önce önemli bir eğitim aracıdır. Spor, sadece insan vücudunun fiziksel bedenini geliştirmekle kalmayıp aynı zamanda oyun, hareket ve rekabet yoluyla insanların kişiliğini, egosunu, davranışsal niteliklerini ve ruhsal yapısını belirlemeye

yardımcı olan yeni bir bilimdir. Sporun ortaya çıkardığı çeşitli problemlerle ilgili bilimsel keşif, tartışma ve yöntem alanı spor bilimi olarak bilinir. Özellikle spor açısından gelişmiş ülkeler, 10 yıl öncesine nazaran daha farklı değerlendirilmeye başlanmıştır. Örneğin spor işleri de alanında uzmanlık gerektiren işler haline gelmiştir (www.konyagsim.gov, 2022; Hanlı, 2007).

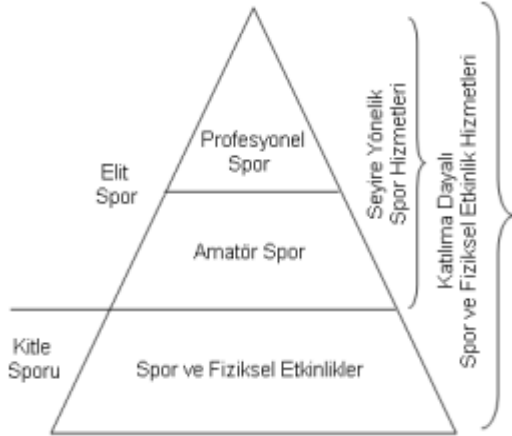
Spor, küresel bir rekabet, eğlence, sağlık ve kamusal eğlence kültürünün parçasına dönüşmüştür. Medya araçlarının popüleritesi ile spor, dolaylı veya doğrudan olarak insanların dikkatini çekmiş ve uluslararası bir prestij haline gelmiştir. Bugün spor, bütün bir ulus için bir sevinç ya da üzüntü kaynağı olabilir. Bu nedenle spor, günümüzde toplumsal hayata derinlemesine nüfuz etmiş bir olgudur (Türkel, 2010). Bireysel veya takım oyunları şeklinde antrenman sporları; resmi bir ortamda yapılan yarışmalar olarak belirli bir sıraya veya belirli kurallara göre bilimsel yöntemlerde dikkate alınarak yapılan vücut hareketleri veya rahatlama ve fiziksel, ruhsal ve zihinsel gelişim için rutinler olarak tanımlanmaktadır (Tek, 2006).

Sportif faaliyetlerle insanların fiziksel, sosyal, psikolojik, ruhsal ve kültürel açıdan katkı sağlama ve onları toplum içinde sağlıklı kişiler haline getirmek amaçlanır. Ayrıca spor, uluslararası alanda seçkin sporcular yetiştirilmesini sağlar; böylece ülkelerin tanıtımında önemli rol oynar. Bunun yanında sporcunun belli kurallara göre yarışması, heyecanlanması, yarışmayı kazanması ve profesyonel anlamda geçimini sağlaması söz konusudur (Yetim, 2000). Fiziksel aktiviteler, bireyin fiziksel anlamda gelişimini sağlaması konusunda en önemli olgudur. Egzersiz, hayatta kalmak ve enerjiyi korumak için önem taşımaktadır. Bu hareketler belirli bir sıra ile yapılırsa insanlarda; kas-iskelet sistemi gelişecek, kuvvet ve esneklik artacak, kan dolaşımıyla solunum sistemi normal olarak çalışacak, kuvvet ve performans artacaktır. Bütün bunlarla birlikte, sporcu hayatı ve eylemini sevmektedir. Sporcular tarafından yapılan hareketler, söz konusu hareketlerin neticelerinden keyif almaktadır. Spor müsabakalarında; kendinin ötesinde, duygu, macera, rekabet ve hayatın monotonluğundan kaçma ihtiyacını karşılamaktadır. Böylece kendisi ve çevresi hakkındaki algısı değişmektedir (Doğan, 2005).

Spor aktivitelerinin temel özelliklerini bir piramit olarak düşünmek mümkündür. Temel bir hizmet olarak kabul edilen spor ve fiziksel aktiviteler, "seyire yönelik spor hizmetleri" ve "katılıma dayalı spor ve fiziksel etkinlik hizmetleri" olarak ikiye ayrılmaktadır. Statü bakımından elit spor ve kitle sporu olmak üzere iki şekilde ele alınır. Spor aktivite piramidinin en altında fiziksel aktiviteler yer alırken, ortada amatör sporlar ve en üstte profesyonel sporlar yer almaktadır. Yukarıya doğru çıktıkça katılım azalır, seyirse artar (Yıldız, 2009: 13) (Şekil 1).

Şekil 1

Spor ve Fiziksel Etkinlikler Piramidi (Yıldız, 2009: 13)

Spor ve fiziksel etkinlikler piramidi, spor ve fiziksel etkinlik hizmetlerinin anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır.

Sporda fiziksel gelişim çok önemlidir. Eski zamanlarda insanın hayatta kalabilmek için yapmış olduğu ilkel bedensel aktivitelerin genellikle onu güçlü tutmaya yönelik olduğu bilinir. Yerleşik bir topluma geçiş ve boş zamanların oluşmasıyla insanlar bedensel aktivitelerin biyolojik ve fiziksel faydalarını fark etmişlerdir. Düünden bugüne insanlar sporun faydalarının farkına vararak fiziksel aktiviteye yönelmişlerdir. Spor yapan insanlarda yaşanan fizyolojik değişikliklerden bazılarını aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (İnal, 2003):

- Bireylerin daha enerjik olmalarını sağlamaktadır.
- Psikofizyolojik yorgunluğa karşı vücudun direncini arttırmaktadır.
- Obeziteyi önlemektedir.
- Vücuttaki kılcal damar sayısının artmasını sağlamaktadır.
- Kalp krizi geçirme riskini azaltmaktadır.
- Kalbin pompaladığı kan miktarını arttırmakta ve kalbi besleyen koroner damarları genişletmektedir.

Beden ve ruh sağlığının geliştirilmesi ve insan iradesinin güçlendirilmesi, ekonomik ve sosyal kalkınmanın temel unsurlarından biri olduğu kadar, sporun temel amaçlarından da biridir (Erkal, 1998). Spor bir yaşam biçimidir. Bu, sporun bu yaşam tarzını tamamladığı, etkilediği ve güçlü yanlarının her bireyde özelleşerek yaşamını yönlendirdiği anlamına gelir (Kılıcıgil, 1998).

İnsan gücüne ulaşmak sağlıklı olmaktan geçmektedir. Egzersiz ve kişinin kendisini güçlendiren sporun aynı zamanda özgüveninin oluşmasında ve kişiliğinin şekillenmesinde de etkin rol oynayacaktır. Spor ekip çalışmasını kolaylaştırır ve karşılıklı dayanışmayı sağlar.

Bugün başlı başına bir meslek haline gelen ve tam zamanlı katılım gerektiren eğitim sürecinin de bir parçasına dönüşen spor, kaçınılmaz olarak etkileşime ve toplumsal gelişmeye yol açmaktadır. Sınıf ortamında bireylerin eğitim hayatları boyunca yardım etme, güç gösterme, görsel zevk alma isteği, ortak özelliklere sahip oldukları ve diğer bireyler arasındaki karşılıklarının sosyal gelişimi getirdiği varsayımıyla oluşturulur (İnal, 2003). Spor ayrıca karakter ve kişilik gelişimine katkıda bulunmaktadır. Güçlü ilişkiler kurabilme, takım çalışması ve grup etkileşimi, oyunlarda ve sporda bulunan özelliklerdir. Takım arkadaşlarına ve rakiplere uyum sağlamak kişinin sosyal uyumunda etkilidir (İnal, 2003).

Bireyin duygularını ifade etmek için beden kullanılması spor davranışlarıyla gerçekleştirilebilir. Spor ortamlarındaki etkileşimler, duygusal kontrol ve serbest bırakma için uygun fırsatlar sağlamaktadır. Spor kişinin iradesini güçlendirir ve zekasını geliştirir. Kişiliğini olumlu olarak etkilerken, gücünü ve dayanıklılığını arttırmaktadır. Kendini ifade etme ve neler başarabileceğini gösterme fırsatı sunmaktadır. Spor eğitiminin bireylerin psikolojik gelişimi üzerindeki olumlu etkilerinin yanı sıra sporun türü ve içerdiği bazı psikolojik özellikler (motivasyon, bireysel çabalama, takım çalışması, odaklanma ve motivasyon vb.) bireyin duygusal ve psikolojik durumunu etkileyebilir (Salar vd., 2012). Örneğin, takım sporlarıyla ilgilenen bireylerle, bireysel sporlarla ilgilenen bireylerin duygusal ve psikolojik özellikleri, uyguladıkları spor endüstrisinin içeriğine göre değişebilmektedir. Bireysel sporlar irade geliştirme, kendini aşma, kendiyle savaşma, özgüven sahibi olma gibi bireysel özellikleri geliştirir (Salar vd., 2012).

Sporda yarışmacı olarak yer alan tüm katılımcıların, katıldıkları spor endüstrisinin gereksinimlerine uygun olarak kullanmaları gereken malzeme, araç ve gereçlere ihtiyaç duymaları kaçınılmazdır. Bu malzemelerin üretimini yapan tüm birimlerin bu sektörde ekonomik olarak karlı olması sporun ekonomik katkısının göstergesidir. Spor organizasyonlarına yarışmacı ya da seyirci olarak katılanların bu etkinliklerden gelir elde etmesi, etkinlikler farklı merkezlerde yapılıyorsa bu merkeze seyirci ve katılımcı olarak geziler yapılması turizm sektörünün hareketlenmesine ve paranın harcanmasına yol açmaktadır. Bu hareketten harcanan para, sporun ekonomiye katkısını bir başka şekilde göstermektedir. Spor faaliyetleri dış ve iç turizmde artışa yol açarken, insanları bu bölgeye katkı sağlayan spor ve harcamalara yönlendirmektedir. Spor, yeni bir endüstri ve yeni bir iş ortamı yaratırken, ülke ekonomisine büyük katkı sağlamaktadır (İnal, 2003).

Hukuk

Hukuk kavramı “haklar” anlamına gelen ifadeden doğmuş bir bilim dalı olarak kabul edilmiştir. Hukuk, kişiler ve toplum arasındaki menfaat ilişkilerini düzenlemek için ortaya

konulan sistematik bir yapıdır. Esas amacı kamu düzeninin sağlanması, insanların yani toplumdaki her bir bireyin can ve mal güvenliğinin korunmasıdır. Toplumsal yaşamda istikrarı sağlamanın bir yolu olan hukuk, güçlü olanlara karşı zayıf olanların korunması ile mümkün kılan kurallar bütünüdür. Bir devletin varlığının korunmasıyla beraber toplumsal düzenin sağlanmasında kişilerin ve toplumun ihtiyaçlarının karşılanması gereklidir. Sosyal, kültürel, ekonomik, siyasi ve biyolojik olarak çeşitli olan bu ihtiyaçların karşılanmasında adalet sisteminin herkese aynı şekilde uygulanması ve sosyal bir adalet düzeninin olması beklenmektedir. Toplumsal yaşamı düzenleyen kurallar her toplumda coğrafi yapıya, kültürel farklılıklara ve zamana göre değişiklik göstermektedir. Her ortamda ve her durumda değişen ihtiyaçlar farklı gereksinimler ortaya koymaktadır. Bu nedenle söz konusu durumlara yönelik ortak bir hukuk kavramı tanımlamak gerekir.

Hukuk tanım olarak “*Toplumsal yaşam içinde kişilerin birbirleriyle olan ilişkilerini düzenleyen ve uyulması kamu (Devlet) gücüyle yaptırıma bağlanmış toplumsal düzen kuralları bütünü*” olarak ifade edilmektedir (Sözer, 2014). Tanımdan da anlaşıldığı gibi hukuk belirli sınırları ve yaptırım gücü olan ve bu gücün devlet eliyle ilgili yasa, kanun ve yönetmeliklerle belirlendiği sistematik bir düzendir.

Bireylerin toplumdaki davranışlarını düzenleyen kanun hükümleri, ülkeden ülkeye ve zamandan zamana değişiklik gösterebilir. İçeriği değişebilecek bir kavramı tanımlamanın zorluğu ortadadır. Farklı yaklaşımlarla çeşitli tanımlar yapılmıştır. Ancak bu tanımların hiçbiri tatmin edici değildir. “Hukukçular hâlâ hukukun tanımını aramaktadırlar” sözü Kant’ın yıllar önce ortaya attığı ve bugün de geçerliliği devam eden bir sözdür. Henüz bir hukuk kavramının kesin bir tanımının yapılmamış olmasının sebeplerinden biri, birden çok anlama sahip olmasıdır. Ancak farklı tanımların ortak noktası hukuk normunun toplumu yöneten kuralların bir parçası olmasıdır. Hukuk, “toplumu yöneten ve kamu gücü tarafından desteklenen kurallar dizisi” olarak tanımlanmaktadır. Bu, var olan hukukun tanımlamasıdır (Gözübüyük, 2005).

Hukukun konusu genellikle kişilerin dış ilişkileri ve onları oluşturan işlem ve eylemlerdir. Bu, örneğin bir kişinin bir başkasına zarar vermesi, mülkiyet ilişkisi kurması veya onunla çalışması durumunda geçerlidir. Bu ilişkiler genellikle insan iradesiyle kurulur. Genelde böyle olmakla birlikte, bazen ölüm gibi kişinin kontrolü dışındaki olaylar da hukuka tabi olabilir. Ancak bu olgular insanları ilgilendirdiği müddetçe bir hukuk nesnesidir (Battal, 2005).

Hukukun üstünlüğünün tanımındaki en önemli fark, kamu gücünün otoritesidir. Yapılan çalışmalara bakıldığında bu önemli kriterde üç fark olduğu görülmektedir (Oğuzman & Barlas, 2012; Pepe, 2019):

Kamu Hukuku: Kurumların kamu gücü ve yetkisiyle, bu yetkiyi kullananlarla, bu hak sahipleri ile veya bunlar arasındaki ilişkileri düzenleyen kurallar kamu hukuku olarak kabul edilir. Devletin temel kuruluş ve işleyişinin düzenlendiği esaslara yer verilen Anayasa Hukuku; genel ve toplu ihtiyaçları karşılamak ve kamunun ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla süregelen ve düzenli faaliyetlerini (kamu hizmeti) yürütmek üzere kurulmuş bir kurumun faaliyetlerini ve bu kurumun bireylerle olan hukuki ilişkilerini düzenleyen İdare Hukuku; suçları, cezalarını ve yerine getirilme biçimlerinin düzenlendiği Ceza Hukuku; suçlunun belirlenebilmesi ve ona uygulanacak olan cezanın belirlenmesi için yapılacak yargılama usulünün düzenlendiği Ceza Usul Hukuku; devletler arasındaki ilişkilerin düzenlendiği Devletler Hukuku kamu hukuku grubuna girmektedir (Oğuzman & Barlas, 2012).

Özel Hukuk: Ticaret hukuku, ticari işletmeleri düzenleyen ticari ortaklıklar, kuruluş, işleyiş ve ilişkiler ve kıymetli evrak türleri; bir ülkenin vatandaşlarının kişisel durumlarını, aile ilişkilerini, mülkiyet üzerindeki haklarını, başkalarıyla olan borç ilişkilerini, hakların akıbetini ve diğer hakları düzenler (Oğuzman & Barlas, 2012). Özel hukukta insanlar arasında eşitlik vardır. Kamu hukuku alanında olduğu gibi taban-üst ilişkisi yoktur. Örneğin; Adını değiştirmek isteyen biri gibi, bir kişi ile bir kişi arasında bir sözleşme yapılması gibi.

Karma Hukuk: Hukukun bazı anabilim dalları ise tam anlamıyla bu iki gruba girmemekte ve karma bir mahiyet taşımaktadır. Nitekim, işçilerin statüsüne ilişkin konuları düzenleyen İş Kanunu, toplum gözetilerek özel hukuk alanında başkalarının düzenlemesine tabidir; Medeni Usul Hukuku; özel hukuk ilişkilerinden kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümüne ilişkin yasal prosedürleri düzenlemekte; hakların devlet eliyle kazanılmasını öngören İcra İflas Hukuku; Toprak Hukuku ise, tarım arazilerinin yasal statüsünü, dağıtımını ve rasyonel kullanımını düzenler (Oğuzman & Barlas, 2012). Bu çalışmanın konusunu olan Spor Hukuku'nun karma hukuk dalları arasında incelendiğini belirtmek gerekir.

Spor hukuku büyüyen bir hukuk dalı olduğundan modern uzmanlar tarafından spor hukukuna Latince'de "Lex Sportiva" adı verilmektedir. Spor hukuku, konularını geniş anlamda düzenlemekte ve ele alınmaktadır. Dar anlamda spor organizasyonları, spor yaşam yönetimi ve spor sahası organizasyonunun kurumsallaşmasını sağlar (Erkiner, 2007). Hukuk ve spor kelimelerinin birleşmesinden meydana gelen "Spor Hukuku" kavramı hem özel hukuk hem de kamu hukuku niteliğini taşır ve çoğul bir hukuk oluşturur. Bu anlamda yalnızca özel hukuk ve kamu hukuku gibi çoğulculuk yaratmakla kalmaz, aynı zamanda ulusal ve uluslararası hukuku da bütünleştirir. Uluslararası Spor Federasyonu (IF)'nın talimatları, Ulusal Olimpiyat Komiteleri (NOC), ulusal spor federasyonlarının talimat ve tüzükle Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) tarafından çıkarılan Olimpik Şartı özel hukuk süjeleri bu mevzuatta devletlerin

sınırlarından etkilenmeden uygulanır ve “Sınırlar Ötesi Hukuk” şeklinde adlandırılır (Erkiner, 2018).

Günümüz dünyasında spor, toplumların bir parçası olarak görülmektedir. Birçok kişi egzersiz, sağlıklı yaşam ile rekreasyonel aktiviteler gibi günlük spor aktiviteleri ve günlük yaşamında spora katılmaktadır. Sporu gündelik hayata sokmak dünya gündeminde çok önemlidir. Sporun günlük yaşamla doğrudan bir etkileşimi bulunmaktadır. Bu etkileşim hem kişisel hem de sosyal yaşam düzeyinde önemli değişiklikleri ortaya koymaktadır. Spor olduğu gibi yapıldığında amaç bireyin atletik performansı, alacağı spor hazzı, keyif ve mutluluktur (Erdemli, 2003).

Sosyal bir olgu olarak spor, hukuk biliminin de alanına girer. Bu bağlamda, sporu ve ondan kaynaklanan ilişkileri kanun düzenlemelidir. Aksi halde kanun “toplumsal düzeni sağlama” yükümlülüğünü yerine getiremez. Spor ve hukukun kesiştiği birçok nokta vardır. Hukuk bir kurallar bilimidir ve toplumsal olayları bu kurallara uyduğu için iyi ya da kötü olarak değerlendirir ve cezalandırır. Spor, kurallarla ilgili bir bilim değildir; ancak kurallara göre yapılması zorunlu sosyal aktiviteler bütünüdür. Kurallara saygı, sporla hukukun kesiştiği önemli ortak paydadır. Herhangi bir spor alanında dünya rekoru kıran kişinin, bu rekoru kurallara göre kırmaması halinde bir değeri yoktur. Bu anlamda, kurallara uygun davranılmasının sağlanması hukukun görevidir. Sporda kurallara uygun hareket etme, sportif bir zorunluluğu gerektirmektedir (Çolakoğlu, 2008).

Sporun hukukla olan ilişkisi.

Spor her şeyden önce insanların yaşamında yaşam dengesini kurma özelliğine sahiptir. Zamanla bu özellik yerini rekabet ve eğlenceye bırakmıştır. Nasıl ki insanlar hayatlarını hukuk kuralları içinde geçiriyorsa, sporda da belli kurallar bulunmaktadır. Spor hukuku, spor faaliyetleri ve spor organizasyonlarına ilişkin kanun hükümlerini sistemli olarak inceleyen hukuk dalıdır. Ancak spor hukukuna tam adını vererek genel bir tanım yapmak güçtür (Ertaş & Petek, 2011). Sporda adaletin sağlanması ve kuralların mevzuata uygun olarak uygulanması hem psikolojik rahatlatma hem de insanların kendi aralarında ve toplum içindeki insan ilişkilerinde haklarının korunması açısından son derece önemlidir. Spor hukuku özellikle son zamanlarda büyüyen bir daldır. Spor ile ilgili kurallar anayasa, yasalar ve diğer tüzüklerde yer almaktadır (Gülşen, 2013).

Spor kurallar dahilinde yapılması gereken sosyal bir aktivitedir. Bu konuda her türlü spor faaliyetinin kurallara uygun yapılması gerekir. Buna amatör sporların yanı sıra profesyonel sporlar da dahildir. Amatör sporlarda rekreasyon işlevi baskın olsa da eğlence, boş zaman, öz

bakım ve sağlığı koruma amaçlarına uyulmadığı takdirde gerçekleştirilemez. Bir meslek icra ettikleri için profesyonel spor sporcuları, kulüpleri ve rakipleri bu sporları kurallara uygun yapmakla ilgilenirler. Kurallara uygun olarak yapılmadığı takdirde bu spor faaliyetlerinden bir takım cezai, hukuki ve idari sonuçlar doğar. Örneğin, kurallara uygun olarak oynanmayan bir futbol maçı ertelenebilir ve oyun kurallarının izin vermediği ma sırasında meydana gelen şiddetten kaynaklanan yaralanmalar ve ölümler, bir takım hukuki ve cezai yaptırımları gerektirebilir (Ekenci & İmamoğlu, 1998).

Spor hukuku.

Büyüyen bir hukuk alanı olarak spor hukuku, temel ilkelerinin çoğunu popüler hale getirmiştir. Özellikle bilgi teknolojisinin hızlı gelişimi ve sporun uluslararası doğası nedeniyle, uzak coğrafi bölgelerde bile başarılı olmuştur. Spor hukukunun temeli, tarihin eski dönemlerinde farklı kıtaların arasında ticaretle uğraşan tüccarların oluşturduğu ve birbirleriyle ilişkilerini belirli kurallara göre sürdüren hukuk olarak kabul edilir. Bu benzerliğin temel nedeni, her iki hukuk dalının da belirli bir faaliyet alanındaki katılımcılar arasında gelişip yayılması ile devlet tarafından oluşturulmamasıdır. Nitekim spor hukuku, spor endüstrilerinin kurallarını ve devletlerin müdahalesi olmaksızın kuruluşlar tarafından ortaya konan ve geliştirilen konuları da içerir (Koçak, 2007).

Spor hukuku dar anlamda, spor etkinliklerini düzenler, spor dünyasını düzenler ve spor müsabakalarının ve organizasyonlarının kurumsallaşmasını düzenler. Geniş anlamda ise, spordan kaynaklanan ilişkileri; bu ilişkilerde kamu/özel gerçek ve tüzel kişilerin karşılaştıkları durumları düzenleyerek ele alır. Bu durumda spor hukuku (İnan, 2009):

- Sporcuların hak ve yükümlülüklerinin düzenlendiği kuralları;
- Spor organizasyonları arasındaki yapı, faaliyetler ve ilişkileri;
- Spor hayatı yöneticilerinin, özellikle antrenörlerin eylem, görev ve sorumluluklarını;
- Gerçek ve tüzel kişi olan sporcuların fiillerini;
- Sporun adil oyununu;
- Spordaki yargı organlarının, hukuki varlık ve usule dayalı uyuşmazlık çözüm kurallarını kapsar.

Spor hukuku ayrıca;

- Bireylerin spor yapma, spor faaliyetlerine serbestçe katılma hakkını,
- Spor ilişkileri ve faaliyetlerinin sosyal ve iş hukuku boyutlarını;
- Profesyonel spor aktörlerinin haklarına ve ilişkilerine ilişkin düzenlemeleri;

- Sporda doping, şiddet, suçluluk ve disiplin cezaları gibi olumsuz davranışların önlenmesini;
- Sporda barış ve adaletin sağlanması için her türlü tedbirin alınmasını;
- Bireysel, kurumsal, organizasyonel ve ulusal düzeydeki kuralları ve bunların uluslararası spor müsabakalarının organizasyonu ile ilişkisini içermektedir (Erkiner, 2007).

Spor hukuku temelde uluslararası faaliyetleri sınırların ötesine geçen kurumlar tarafından oluşturulmaktadır. Ancak, bu kurumlar, bulundukları devletin yasal düzenine uygun bir şekilde devletin topraklarında yasal olarak ikamet etme ve faaliyet gösterme özgürlüğüyle ilişkilidir. Ayrıca devletin bu örgütleri denetleme ve gerekirse feshetme yetkisi olduğu görülmektedir. Bu durumda, Devletin egemenlik haklarının "spor hukuku" için sınırlı bir alan bıraktığı izlenimi edinilir. Ama bu doğru mu? Spor hukuku, devlet hukukunun kendine bıraktığı alana mı sıkıştı? Geçmişte hem IOC hem de uluslararası federasyonlar, devletlerin yasal egemenliğinden uzak durmak için büyük çaba harcamıştır. Ancak bugün durum tartışmaya yer bırakmıyor. Sınır ötesi faaliyetleri olan tüm spor organizasyonları belirli devletlerin yasalarına tabidir. Bugün hem IOC hem de tüm uluslararası spor federasyonlarının yasal statüleri (dernek veya şirket), ikamet ettikleri ülkenin yasalarından türetilmiştir. Başka bir deyişle, ikamet ettikleri ülkenin özel yasalarına tabidirler. Aslında sendikalar buna itiraz etmemekte, neredeyse hepsi ana tüzüklerinde hukuki statünün niteliğine işaret etmektedir. Fransızca konuşulan ülkelerdeki uluslararası federasyonların birçoğu yeterliliklerini “dernekler” olarak tanımlarken, İngilizce konuşulan ülkelerdeki federasyonlar bu yeterliliği “şirket” olarak tanımlamaktadır (Köse, 2010).

Spor hukuku uluslararası arenada yeniliklerle birlikte sürekli gelişmekle birlikte Devletlerin bu alanda uyguladıkları politikaların mümkün kıldığı iç hukuk hükümleri spor yönetimi için büyük önem taşımaktadır. Ülkemizde spor işletmeciliği kamu kurumu belli günlerde yapısal değişikliklere uğramıştır. Bu nedenle spor işletmeciliğinde henüz tam bir süreklilik sağlanamamıştır. Avrupa örneklerinden farklı olarak ülkemizde spor organizasyonu cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren devlet kontrolünde yapılmaktadır. Böylece devlet, “Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü” olarak kurumuş sonradan “Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü” adını almış ve sporu her alanda etkilemeye devam etmiştir. 27.05.1988’de kabul edilmiş olan “3461 sayılı yasa ile “Futbol Federasyonu’nun kurulması Türk Sporuna için önemli bir adımdır. Bu kanun ile Futbol Federasyonu’na diğer federasyonlardan daha farklı hukuki bir kimlik verilmiştir. Böylece Türk spor tarihinde ilk kez GSGM yapısının dışında spor süjesi

oluşturulmuştur. Bunun yanında kanunda özel hukuk hükümlerine tabi olma ayrıcalığı da bu kuruma verilmiştir (Berk, 2007).

Futbol, ilk profesyonel spor ve Futbol Federasyonu ilk özerk federasyondur. Fakat futbol dışındaki spor sektörleri aynı gelişmeyi gösterememektedir. Çünkü futbol ülkemizde hala tek profesyonel anlamda spor endüstrisidir ve diğer tüm sporlar ikinci planda değerlendirilmektedir. Futboldan sonra, tüm spor federasyonlarına kanunla özerklik verilmiş, ancak pratikte hiçbiri futbol kadar özerk olamamıştır. Türkiye Futbol Federasyonu (TFF)'nin "Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun" ile "Futbol Federasyonu" na bünyesinde hukuk kurulları koyma hakkı da verilmiştir. Ayrıca "Disiplin Kurulu, Uyuşmazlık Çözüm Kurulu ve Tahkim Kurulu" Türk spor hukuku konusunda önemlidir. Zira bu kurullar ile ilk kez bir federasyona kendi yargı sistemini kurma yetkisi verilmektedir. Bu sisteme de kanuni anlamda müdahale önlenmiştir (Önen, 2007).

Bu gelişmeler ve dünyadaki konumu ile ülkemizde spor hukukunun amacına ulaştığı söylenemez. Üniversitelerin bazılarında lisans programları kapsamında seçmeli ders şeklinde verilen spor hukuku, üniversitelerde Beden Eğitimi Bölümlerinde (SBF) zorunlu ders olarak okutulur. Bunun dışında akademik çevrelerde tam anlamıyla bağımsız bir hukuk disiplini olduğu şeklinde görüş birliğine ulaşıldığını söylemek mümkün değildir.

"703 sayılı KHK'nın 12. maddesiyle 3289 sayılı Kanunda, Kanunun adı "Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu" olarak değiştirilmiştir. Tüzel kişiliği olan "Spor Genel Müdürlüğü" teşkilatı sona erdirilmiştir. "Mezkur Kanun Hükmünde Kararname"nin geçici 14. maddesinde, *"diğer mevzuatta Spor Genel Müdürlüğüne yapılmış olan atıfların Gençlik ve Spor Bakanlığına yapılacağı"* aktarılmıştır. Yeniden yapılandırma "703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname"nin yürürlüğe girmesiyle yürürlükteki yönetmeliklerde "Spor Genel Müdürlüğü" ifadelerine sıklıkla yer verilmiştir. Eski tarihli yönetmeliklere ilişkin "Spor Genel Müdürlüğü" atıflarının, geçici 14. maddede "Gençlik ve Spor Bakanlığı"na yapılmış sayılır (Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum, 2018).

Spor hukukunun ayırıcı özellikleri ve kaynağı.

Sporun insan hayatındaki yerinin oldukça geniş olduğu görülmektedir. Spor etkinlikleri ve paydaşlarının çoğalması, sporun ve disiplinlerinin belirli kurallar çerçevesinde düzenlenmesini zorunlu kılmıştır. Spor hukuku, bu ihtiyaçları daha etkin bir şekilde düzenlemek ve bu ihtiyaçları karşılaması beklenen sporun ihtiyaçlarını karşılamak için ortaya çıkan hukuk dalı olarak tanımlanmıştır.

Spor hukukunun temel ve ilk ayırt edici özelliği, kendi kendisini düzenleyen sistem olmasıdır. Ulusal ve uluslararası spor federasyonları, kendi spor detaylarını düzenleme, kuralları uygulama ve gerektiği zaman yürürlüğe koyma yetkisini kullanır. İlk başta şaşırtıcı olan, kuralların çokluğudur. Neticede bu eserler sadece spor kurallarının fonksiyonelliği değil, yüzlerce sayfayı kaplayacak kısmi kurallar da içermektedir. Ayrıca spora ve federasyonlara özgü değerler özdenetim sistemini şekillendirir. Doping ve fair-play yasakları bu konuda iyi bilinen örneklerdir. Tek tip uygulama ve varsa, kuralların uygulanması, nihai karar verme yetkisine sahip spor mahkemelerinin münhasır yapısı ve organizasyonu ile mümkün olmaktadır (Vieweg, 2010).

Spor hukukunun ikinci özelliği- ve özellikle ulusal hukuk için önemli - ikili doğasıdır. Federasyon kuralları ile ulusal ve uluslararası yasalar arasındaki örtüşme, münhasır bir federasyona kabul, bir dernekten ihraç, oyuncu transferi, basın haklarının verilmesi (özellikle yayın hakları) gibi birçok konu da ulusal hukukta veya Avrupa'da ele alınmaktadır. Bununla birlikte spor federasyonlarının özdenetim gereksinimlerine ilişkin sorunların ortaya çıkması kaçınılmazdır. Nihayetinde mesele, eyalet mahkemelerinin sendika kararlarını gözden geçirip geçiremeyeceği; başka kararlar verip veremeyecekleri ve verebiliyorlarsa ne ölçüde verileceği ile ilişkilidir. Baumann, Krabbe, Simutenkov, Bosman ve Alman Bundesliga tarafından televizyon haklarının tek elden verilmesi olayı kamuoyunun dikkatine sunulmuştur. Öyle ki Alman Bundesliga'daki spor hakemlerinin "verimliliği" Alman ticari hakemleriyle aynı seviyededir. Bu bağlamda spor hakimleri devletin üzerindeki yükün hafifletilmesinde önemli katkılar sağlamaktadır. Bu ikili yapı, dikey olarak, ulusal/uluslararası düzeyde özel olarak tanımlanmış farklı kurallara sahip yatay bir segment ile tamamlanmaktadır. Bunu ve federal yasalarla çelişebilecek çok sayıda ulusal yasayı göz önünde bulundurun; spor hukuku, karmakarışık bir yapı haline gelmiştir (Vieweg, 2010).

Bu tespitler spor hukukunun üçüncü özelliğini vurgulamaktadır. Bu da Uluslararasılıktır. Uluslararası spor etkinlikleri ve spor hukuku, tüm yasal işlemlerde benzerdir. Çözümler, özellikle mahkemelerce yürütülen incelemelerin kapsamı ve anayasa denetiminin önemi açısından oldukça değişkendir. Uyum çalışmalarıyla bunun önüne geçilmesi amaçlanmaktadır (WADA, 2007).

Spor hukukunun dördüncü özelliği, spordan birçok kişi ve kuruluşu doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen ve ekonomik açıdan önemli kurallarla ilgilenmesidir. Kısaca açıklamak gerekirse, entegre ilişkiler ağı, kurumsal kurallar ve sözleşmeler genellikle çok etkilidir; özellikle yorumda bu dikkate alınmalıdır. Buna bir örnek sponsorluktur.

Beşinci özellik, spor hukukunun uygun şekilde ele alınmasının, disiplinin daha iyi anlaşılmasını gerektiren sınır ötesi bir alanı takip etmesi gerektiğidir. Çünkü çoğu zaman özel hukuk, kamu hukuku ve ceza hukuku aynı anda rol oynamaktadır. Bu, spor dergilerine veya özel makale dizilerine bakıldığında açıkça görülmektedir (Vieweg, 2010).

Spor hukukunda en önemli kaynak, hukukun yazılı kurallarının yazılı olduğu kaynaktır. Ayrıca, emsal karar ve teamüllere de başvurulabilir. Ancak Anglo-Sakson hukuk sisteminden farklı olarak kıta Avrupası hukuk sistemini benimseyen ülkemizde içtihatlar bağlayıcı değildir. Yazılı kuralların "spor kanunu" başlığı altında özel bir kodlaması yoktur. Sporla ilgili kurallar çeşitli yasalara, düzenlemelere ve yönergelere dağılmıştır (Özer, 2007).

Spor, birçok hukuki ilişkiye yol açar ve devlet bu hukuki ilişkilere çoğu zaman genel hukuk kurallarını uygular. Ancak bazen söz konusu ilişkileri kendi kurallarına, özel mevzuatına dahil eder. Bu bağlamda, sporun oluşturduğu hukuki ilişkiler, idare hukuku, vergi hukuku, sosyal sigorta gibi diğer haklara ek olarak, ağırlıklı olarak sözleşme hukuku, şirketler hukuku, dernekler hukuku ve sorumluluk hukuku gibi özel hukuk dallarıyla ilgilidir. Ayrıca devlet sportif faaliyetlerin özelliklerini dikkate alarak özel yasal düzenlemeler de yapabilmektedir. Devlet ile uluslararası spor federasyonları arasında sürdürülen ilişkilerin zorluğu, genellikle kabul edilen ve uygulanan kuralların, özel/kamusal nitelikte olmasından ziyade, ulusal/uluslararası kapsamından kaynaklanır. Sporun popüleritesi hukuk birliğini gerektirir ve her ülkenin kanunları genel olarak diğer ülkelerin kanunlarından farklıdır. Devletin koyduğu hukuk kurallarının tekdüzeliği sağlaması mümkün değildir. Öte yandan, uluslararası federasyonlar aynı sayılı yönetmeliği tüm üyelerine ve ilgililerine uygulamaktadır (Öztek, 2014).

Devlet ve spor organizasyonu tarafından çıkarılan kurallara itiraz edildiğinde, hakim, hukuku yorumlamak veya kamu hukukunu uygulamak için sporun özelliklerini göz önünde bulundurarak mümkün olduğu kadar uzlaştırmaya çalışmalıdır. Bu bağlamda örneğin bir sporcunun hatasını değerlendirirken hakem, spor federasyonunun müsabaka kurallarını belirlemeye yetkili kurallarını kabul eder ve sporcunun eylemlerinin cezalandırılabilir olup olmadığını (ceza hukuku kapsamında) belirler. Devletin dayattığı hukuk kuralları ile spor federasyonları tarafından oluşturulan standartlar arasındaki ilişki sorusu basit olmaktan uzaktır ve tartışmalara neden olmuştur.

Spor Faaliyetlerinin Hukuka Uygunluk Nedeni Olarak Değerlendirilmesi İçin Gerekli Şartlar

Bir spor müsabakası sırasında sakatlanma ve ölüm için cezai sorumluluktan muaf olmak için belirli koşullar gereklidir (Telkenaroğlu, 2011):

- Karşılaşma, zorlama, korkutma ve şike gibi rızanın zedelendiği durumlar olmadan özgür iradeyle yapılmış olmalıdır. Aynı zamanda, her sporcu oyunun tehlikelerinin farkında olmalıdır.
- Sporcular o spor için belirlenmiş olan yaştan küçük olmamalı; sakatlanan sporcu en az temyiz yaşının üzerinde olmalıdır.
- Oyun, kurallarına göre oynanmalıdır. Spor kurallarına uygun yapılmadığı takdirde kanuna uyulma gerekçesi de ortaya çıkmaz. Örneğin bir boks maçında taraftarlardan biri eldivenine ve damarına pirinç muştayı sokup rakibine vurursa sonuçtan kendisi sorumlu olur. Yine, bir futbol oyunundaki olağan fauller cezalandırılmasa da bir oyuncu diğerine vurursa, vuran cezalandırılır.

Sporun hukuki süjeleri.

Sporun gerçek kişi süjeleri.

Gerçek kişiler, hukuki statüsü açısından insanları ifade etmektedir. Burada amatör ve profesyonel sporcular, teknik direktörler, antrenörler, menajerler, yöneticiler ve hakemler sporun gerçek kişi süjeleri olarak tanımlanır (İnan, 2009).

Sporcular: Spor aktivitelerinin doğrudan nesneleri sporculardır. Spor müsabakasını düzenleyen sporun kurallarına uygun olarak hareket ederek, yetenekleri ve araştırmalarıyla rakiplerini yenmeye çalışan kimselerdir. Amatör sporcular, bir spora sadece spor yapmak için katılan kişilerdir. Amaçları sporu bir meslek haine getirip para kazanmak değildir. Huzurlu, dinlendirici ve eğlenceli bir şekilde sosyal rekreasyona; insanların dinlenme, e lenme ve i ten oyalanma araçlarını genelde örgütsel bir çerçevede, teknik ve fiziki kurallar çerçevesinde gerçekleştirdikleri ve gözlemledikleri söylenebilir.

Profesyonel sporcular, sporu eğlence için yapmayan, yani spor yapan, kulüplerle belirli sözleşmeler kapsamında imza atan ve para veya diğer doğrudan ekonomik çıkarlar karşılığında  alı anlardır. Profesyonel sporcular, sporu meslek olarak yapan ve sporu alanında yapan bireylerdir. Bu kişiler genellikle rekabet ortamında oldukları için eğitimlerine ve hayatlarına çok odaklıdırlar. Kulüpler takımlarındaki sözleşmeli oyuncuların en iyi şekilde yararlanmaya çalışırken, formda olmayan veya yetersiz oyuncular almazlar. Bu nedenle kampanya yürüten profesyoneller teknik komiteye ellerinden gelenin en iyisini yaptıklarını gösterirler. Yarı profesyonel sporcular, amatör olmalarına rağmen profesyonel sporcular gibi transfer  creti alan kişilerdir ve çalışmaları karşılığında ekonomik ödüller alarak sporu meslek olarak seçerler. Amatör sporcuların ise yarı profesyonel gibi kabul edilmesinin sebebi bu sporların profesyonel

olmamasıdır. Bu sebeple sporcular oyunlara para karşılığı katılırlar. Ülkemizde kırk pınar güreşlerine katılan sporcular yarı profesyonel olarak kabul edilebilir (Hanlı, 2007).

Teknik Direktörler: Kişisel sporlarda ve takım sporlarında sporcuları müsabakalara hazırlayabilmek için yetiştiren, performans ve atletik yeteneğe göre personel belirleyen kişilerdir (Hanlı, 2007). Takımın veya sporcunun bir maçta benimseyeceği taktiklerin türünü belirler. Listede kimin olacağına o karar verir. Oyuncu/oyuncuların spordaki görevlerini tanımlar. Sporcunun ardından takımlar için en önemli kişidir (İnan, 2009). Teknik direktör, sporcuların bireysel sporlarda oynadıkları rolü ve takım sporlarında çalıştırdıkları takımı belirleme ve takımda kimin olacağına karar verme konusunda en yetkili olan kişidir. Sporcuların antrenmanlardaki çalışmaları ve durumlarını gözlemlemekte ve antrenman başarılarını dikkate alarak maçlarda kimlerin yarışacağını belirlemektedir. Direktör, oyuncunun performansını ve önceden belirlenmiş stratejiye göre nasıl vuruş yapacağını bilen kişi olduğundan, sporcu veya takım için en önemli danışman ve yöneticidir. Maç esnasında takımın oyun planında önemli kararlar alır ve maçın galibiyetini sağlar. Bununla birlikte kadroda herhangi bir eksiklik varsa, yeni oyuncular almak ister. Bu açıdan kulüpler için de özel bir yeri vardır (Hanlı, 2007).

Antrenörler: Antrenör, sporculara spordaki kuralları ve taktiklerini öğreten, maçlara hazırlanan sporcuların yeteneklerini öğrenen, onları maçlara belli bir mücadele biçimine göre hazırlayan ve uygun disiplini oluşturan kişidir. Bu kişiler bilgi ve deneyimlerini sporculara aktarır, sporun kurallarıyla ilgili bilgi verir. Takımda birliğin, beraberliğin ve kardeşliğin sağlanması için çaba gösterirler. Teknik direktörlerin yardımcılarıdır. Antrenörler, sporcuları dışarıdan gözlemler, eksikliklerini ve zayıflıklarını tespit eder, onlara rehberlik eder, rakiplerin taktiklerini analiz eder ve onlara koçluk yapar. Sporcular da oyuna zihinsel olarak hazırlanırlar. Bu açıdan antrenör, sporcular için oldukça faydalı ve gerekli bir unsurdur. Antrenörün spor sisteminin gelişmesinde, onu diğer fonksiyonel faktörlerden ayıran önemli bir rol oynadığı açıktır. Antrenörler, bir sporcunun kaderini ve kapasitesini geliştirme noktasında temel güç ve sorumluluğa sahiptir (İnan, 2009).

Menajerler: Yaptıkları işe göre farklı türleri vardır. Bazıları ekip ve yönetici arasında iletişim kurarak yönetici ve ekip arasındaki uyumu sağlar. Bazıları sporcular için kulüpler ve bazıları da kulüpler için sporcular sağlar. Sporcuların spor ile ilgili yasal ilişkilerini yönetirler (İnan, 2009).

Yöneticiler: Spor yöneticisi, tüzel kişilik olan bir spor kulübünü yöneten gerçek kişidir. Yöneticiler, kulübün yönetimini devralmış, amaç ve hedeflerine ulaşmış ve bir ücret veya maaş alan kişilerdir. Türk kulübü anlayışı genel olarak yöneticilerin anlayış, bilgi ve yönetim

uygulamaları ile uyumlu bir çizgi izlemektedir (İnan, 2009). En iyi spor kulübü liderleri, sporu iyi bilmenin yanı sıra, ekonomik anlamda varlıklı olanlar veya il, vali gibi devlet idari kurumlarına mensup kişilerdir. Spor yöneticileri, sözleri ve eylemleriyle toplumun malı haline gelmiş kişilerdir. Bu insanların büyük sorumlulukları vardır. Halk, liderlerin açıklamalarına ve davranışlarına önem vermektedir (Sarıbrahimoğlu vd., 2002). Bunlar genellikle sözleri ve eylemleriyle kamuoyuna mal olmuş kişiler, varlıklı kişiler veya önemli devlet görevlerinde bulunmuş kişilerdir. Spor Yöneticiliği okullarında profesyonel yönetici yetiştirecek profesyonel yöneticiler de yetiştirilmektedir (Hanlı, 2007).

Hakemler: Spor müsabakalarının kurallara göre yürütülmesini sağlarlar. Sporun doğrudan konusu olarak kabul edilirler. Hakemler kötü kararlar aldıklarında veya imtiyaz haklarını yanlış kullandıklarında çeşitli gruplar tarafından suçlanmakta ve kötü niyetli saldırılara maruz kalmaktadırlar. Bu saldırılar, toplantı yerlerinin yanı sıra televizyon haberleri ve gazeteler şeklinde olmaktadır. Hakemlik, spordaki üç bölümden biridir (Sporcular, yöneticiler ve hakemler). Hakemlerin başarısı sporun gelişmesinde önemli bir faktördür. Birçok spor çatışması hakemlerin tutum ve davranışlarından kaynaklanmaktadır (Sarıbrahimoğlu vd., 2002).

Gözlemciler: Gözlemciler, hakem heyetini denetleyen ve spor müsabakalarının kurallara uygun yürütülmesini sağlayabilmek için hakemlerin oyunu adil bir şekilde oynamasını sağlayan kişilerdir. Oyun sonunda bu kişiler oyun ve diğer olaylar hakkında raporlar hazırlarlar. Gözlemcilerin raporları sorunun çözümü için önemlidir. Federasyonlar bu raporlara göre karar vermektedirler. Gözlemci raporları keyfi deliller değil, sağlam delillerdir. Uzmanlardan mahkeme tarafından talep edilen görüşlere tabi olmasalar da, gözlemci raporları federasyonlar için zorlayıcı kanıtlardır. Gözlemciler faaliyetlerini belli bir ücret karşılığında gerçekleştirirler. Kendi alanlarında kanıtlanmış uzmanlardır (Sarıbrahimoğlu vd., 2002).

Federasyonlarla doğrudan temas halindedirler ve görevleri Federasyonlar tarafından yürütülür. Müsabaka sırasında, öncesinde sonrasında çevrenin spor kurallarına uygunluğu ve hakem kararlarının bu konudaki yeterliliği hakkında numaralı bir rapor hazırlarlar. Tuttukları kayıtlar, ilgili federasyon nezdinde delil niteliğindedir. Hakemlerin performanslarını değerlendirirken iyi ve kötü kararlarını, müsabakaya katılan tarafların teyitlerini dikkate alır ve raporlar (Karaoğlu, 2017).

Ajanlar: Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü il teşkilatları olan il veya ilçe teşkilatlarının yetkilisi olmadan görev yapan amatör spor kuruluşlarında görevli memurlar, amatör spor endüstrilerinde kendi alanlarında yetenekli sporcuları tespit etmede etkili olan kişilerdir. Ayrıca yerel alanlarda amatör sporların gelişimi için çalışmaktadırlar (İnan, 2009).

Genellikle güreş ve atıcılık gibi geleneksel sporlara katılırlar. Bu kişiler il ve ilçe başkanlarına rapor sunarak tespitlerini yaparlar. Amatör spor dalında faaliyet gösteren acente, Türk sporunda bir takım yetenekli sporcuların ortaya çıkmasına katkı sağlamaya çalışır. Sporun gelişimi için sadece sporcuları tespit etmek yeterli değildir. Eskiden sporcu olan kişilerin bu spora ilgi duymaya devam etmesi, çevresindeki gençleri teşvik etmesi ve ilham vermesi gerekmektedir. Gelişmiş batı ülkelerindeki gibi amatör spora ilginin artması için bunların sayısı arttırılmalıdır (Sarıbrahimoğlu vd., 2002).

Taraftarlar: Spor kulübünün faaliyetlerine maddi ve manevi olarak destek veren, kulübün hizmetlerini belirli bir ücret ödeyerek satın alan, tüm zorluklara rağmen takımı desteklemek için yurtiçi ve yurtdışı gezilere çıkan kulübün ana pazarıdır. Kulüpler için taraftar desteği hayati önem taşımakta olup, futbolcu ve teknik kadro transferleri taraftarın tercihlerine göre yapılmaktadır (İnan, 2009). Bu sayede taraftar desteğini arttırmayı planlanmaktadır. Taraftar, verilen desteğin artması/azalması durumunda spor kulüplerinin yargılamasını sağlayan ayna gibidir. Taraftar takımın oyun tarzından memnunsa desteğini arttıracak, oyun beklenen desteği getirmezse desteklenmeyecektir (Sarıbrahimoğlu vd., 2002).

Sporun tüzel kişi süjeleri.

Kulüpler: Spor yapmak isteyen gerçek kişiler, bu faaliyeti birey olarak veya belirli kurallar ve düzenlemeler çerçevesinde bir araya toplanarak "kulüp" adı altında yapabilirler. Spora hizmet eden antrenör ve menajer gibi diğer spor unsurlarının da spor kulübü çatısında toplandığı görülmektedir. Tüzel kişiliklerden biri olan kulüp, kanun hükümlerine göre kurulmuş belirli teşkilat kuralları ve düzenlemeleri olan kişilerin toplantı, konuşma ve egzersiz yapmak amacıyla toplanma yeridir (Karaoğlu, 2017).

Kulüpler, kurucularının yapısına göre kamu, özel, niversite ve diğer kuruluşlar tarafından kurulur (İnan, 2009). Kanun koyanlar kulüplere herhangi bir kısıtlama getirmemiştir. Spor kulüplerinin tümü “2908 sayılı Dernekler Kanunu”na göre kurulmuş ve Gençlik ve Spor Müdürlüğü tarafından tescil edilerek resmi statüye sahip olmuştur. Bu resmi statüyü elde ettikten sonra mevcut klasmanına göre maçlarını oynayabilirler. Spor kulüplerinin işletmeler tarafından kurulması veya devralınması, spor faaliyetlerinin çok boyutlu değerlendirilmesine yol açmaktadır. Spor kulüplerinin bazılarının, hisselerinin bir kısmını borsada halka arz edip gelir elde etmeye çalışması kulüplerin faaliyetlerinin değerlendirilmesini zorlaştırmaktadır (Genç, 1999).

Federasyonlar: Bir st birlik şeklinde, yeterince dernek ya da tüzel kişiliği haiz kurumların bir araya gelmesi ile oluşturulmaktadır (Genç, 1999). Türkiye’deki spor

federasyonları “3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü”nün “Teşkilat ve görevleri hakkında kanun”un 18.maddesi gereğince kurulur (Çolakoğlu, 2008). “Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü” bünyesindeki spor federasyonlarının, kendi spor dallarıyla ilişkili alanlarda faaliyet ve hizmetlerinin idare ve sevki bağımsız bir şekilde yürütülmektedir. Uluslararası federasyonların bir üyesi olarak her spor federasyonu, faaliyetleri doğrultusunda hareket eder ve yönergelerine sıkı sıkıya bağlı kalır. Uluslararası birliğe yönelik yönergeleri ulusal hukuka aykırıysa, uluslararası birliğin yönergelerini izler. Bu yönergeler, iç hukukta en önemli yasa haline gelir (İnan, 2009). İlgili yasalara uygun olarak kurulmuş olan spor federasyonları, spor sektörlerindeki faaliyetlerin yönetilmesinden ve işletilmesinden sorumludur. Spor Federasyonları faaliyetlerinde Genel Müdüre karşı sorumludurlar. Müsabaka, kamp, toplantı, seminer vb. etkinliklerin yönetimi ve işletilmesinden de sorumludurlar. Spor federasyonları sporcuların antrenmanları ve antrenörlükleri için gereken antrenörlerin yetiştirilmesini sağlamaktadır. Tahkim kursları düzenlemektedir. Başarılı sporcular için kamplar ve gelişim kursları düzenlemektedir. Federasyonların genel disiplin kurallarını, diğer kulüp ve sporcularla ilişkileri daha kesin olarak belirlerken, kulüplerin kendi içlerinde disiplini sağlamak için düzenlemeler yapmaktadır. Bu kapsamda askerliğin dışında doğrudan disiplinle ilgili meslek grupları bulunmamaktadır (Bıçakçı, 2007).

Uluslararası Konfederasyonlar: Uluslararası spor konfederasyonu, spor etkinliklerinin düzenleme ve koşullarına ve uluslararası spor etkinliklerinin düzenlenmesine karar verme yetkisine sahip bir kuruluştur. Ana uluslararası kuruluş Uluslararası Olimpiyat Komitesi'dir. Örgütün merkezi İsviçre'nin Zürih kentinde bulunmaktadır. Dünyanın en büyük organizasyonu olan Olimpiyat Oyunlarının yönetimi ve işletilmesi, Olimpiyat Oyunlarına ev sahipliği yapan ülke ile iş birliği içinde olmak tamamen bu organizasyona aittir. Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nde her üye ülkeden bir üye bulunur (İnan, 2009).

FİFA, Uluslararası Olimpiyat Komitesi gibi dünya sporlarında söz sahibi kuruluşlardan biridir. Futbolun kurallarını belirleme, uygulama, değiştirme ve uluslararası maçlar ve turnuvalar düzenleme konusunda en üst mercidir. FIFA yönergelerinin ilgili hükümlerinde belirtildiği gibi, “Uluslararası futbol şampiyonaları düzenleme hakkı yalnızca FIFA'ya aittir” denildiğinde bu konunun önemi vurgulanmıştır. Futbolda FIFA, beş federasyondan oluşan bir konfederasyondur. Bu ittifaklar kıtalara göre bölünmüştür. Türkiye'nin bağlı olduğu birlik UEFA'dır. UEFA'nın yanı sıra Asya, Afrika, Amerika ve Karayipler'den oluşan konfederasyonlar vardır. Diğer spor endüstrilerinde de çeşitli federasyonlar vardır. Spor organizasyonlarında yasal statüsü olmayan ancak sporun önemli bir konusu olan çok sayıda kurum ve kuruluş bulunmaktadır (Günel, 2007).

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü: Bakanlar Kurulu tarafından yasal statü verilmiş bir kamu kurumudur. İdare hukukunda yerel yönetimlere hizmet veren kurumların bir bölümü olan bu müfettiş, teknik bilgi, uzmanlık isteyen gençlik ve spor faaliyetlerini yürütmekle sorumlu bir kurumdur (Günel, 2007). Spor endüstrileri, GSGM bünyesindeki spor federasyonları tarafından yönetilir. Birimler olarak Merkez Gençlik ve Spor Teşkilatı Genel Müdürünün yerine, spor endüstrisinin veya temsil ettikleri branşların en yetkili organları spor federasyonları geçmiştir ve “Spor federasyonları Teşkilatı, Çalışma, Görev, Yetki ve Sorumlulukları” yönetmenliğiyle görev yapmaktadır (<http://www.auhf.ankara.edu.tr>, 2008).

Devlet yönetimi açısından Türkiye'deki spor faaliyetlerini resmi olarak yöneten organdır. Tüm federasyonlar faaliyetleri, bu ortak doğrultuda yürütülür. Gençlik ve spor genel müdürlüğünün temel görevleri aşağıda özetlenmiştir (İnan, 2009);

- Okul dışındaki vatandaşlara ve gençlere beden, ahlak ve yetkinlik kazandırabilmek amacıyla beden eğitimi, jimnastik, oyun ve spor etkinlikleri yapabilmeleri için uygun ortamlar hazırlamak ve gençlerin boş zamanlarını değerlendirmeleri ile ilgili hizmetleri gerçekleştirmek, beceri ve bilgi kursları düzenlemek,
- Milli Eğitim Bakanlığı'na (MEB) bağlı öğretim kurumlarının tümü yurtiçi/yurtdışı spor faaliyetlerinin programlanması, beden eğitimiyle spor faaliyet esaslarının tespiti, yürütülmesi, bu faaliyetlere ait olan araç gereç vb. ihtiyaçların sağlanması,
- İzcilik ve kampüs dışı spor ve gençlik faaliyetlerinin programlanması, düzenlenmesi, yönetilmesi ve geliştirilmesi,
- Sporcular, spor kulüpleri ve gençlik derneklerinin kayıt, vize, nakil işlemlerinin uygulanması,
- Spor federasyonları kurmak ve spor endüstrilerinin tespiti için gerekli usul ve esasların belirlenmesi ve tanımlanması,
- Beden eğitimi, gençlik faaliyetleri ve spor için gereken gençlik merkezleri, yurtlar, kamplar, bahçeler, tesisler ve malzemeleri inşa etmek, elden çıkarmak ve bu tesisleri kamu hizmetine açmak,
- Sporcu sağlığı ile ilgili tedbirlerin alınması, açılması, spor merkezlerinin açılması, işletilmesi, faaliyetlerine destek verilmesi, sporcular için sigorta ve sigorta yapılması,
- Spor müsabakalarında uluslararası kuralların ve her türlü yönergelerin uygulanmasını sağlamak,
- Beden eğitimi ve spor alanında teknik bilgi ve spora ilgiyi artırmaya yardımcı yayınlar yapmak, faaliyetlerde bulunmak,

- Gençlerin boş zamanlarını değerlendirmeleri için diğer kuruluşlarla iş birliği yapmak,
- Uluslararası spor temas ve ilişkilerinde resmi makam olarak hareket etmek. Kanuna göre kayıtlı spor kulüp ve kuruluşları ile kadın spor kuruluşları, sporcular ve spor çalışanlarının sorularını takip etmek,
- Başarılı sporculara ve antrenörlere maddi destek ve aynı ödüller vermek,
- İlgili mevzuat ve bakanlık tarafından verilen görevleri yerine getirmek.

Spor Toto-Loto Teşkilat Müdürlüğü: Bir disipline göre spor organizasyonları düzenleyerek kulüplerin isim haklarını belli bir ücret karşılığında kiralayarak kulüplere gelir sağlayan bir kuruluştur. Spor toto ve piyango organizasyonu sportif bir faaliyet olmasa da kulüp hedef kitlesi özelliği taşıyan birçok organizasyondan biridir. Tüm spor kulüpleri, aidiyet duygularını kazanmak için faaliyetlerinin ana alıcı ve destekçisi taraftarlarının takdirine güvenir. Toto ve piyangolu spor kulüp maçlarını satın alır ve karşılığında ücret öder. Futbol Federasyonu'na bağlı çalışmaktadır (İnan, 2009). Taraftarlar ve seyirciler spor kulüpleri maçlarını desteklemekte ve medya, özellikle televizyon istasyonları, sporcuları ve kulüpleri kamuoyunu bilinçlendirmek ve finansal gelirlerini artırmak için çaba göstermektedir. Ülkemizde özel TV kanallarının popülaritesi sporu büyük bir müşteri haline ve büyük bir endüstri haline getirmiştir. Futbol endüstrisi dünya çapında 200 milyar dolarlık ticaret hacmine ulaşmıştır. Sporun endüstriyel ve gösterişli yanını dikkate alan kulüpler, takıma estetik ve performans yönleriyle aktif olarak katkı sağlayan oyunculara ciddi transfer ücretleri ödemektedir (sportoto.gov.tr, Erişim tarihi, 20.05.2009).

Sporun dolaylı süjeleri.

Gazete ve Dergiler: Spor sayfaları günümüz gazetelerinde en çok okunan sayfalardır. Basın, sporların basılı olarak yayınlandığı ve tanıtıldığı, kulüp ve oyuncuların halk tarafından geniş çapta tanındığı ve kabul edildiği medyadır. Dergiler, gazetelere kıyasla daha taktik, teknik ve öğretici bilgiler içeren ana haberlere ek olarak sporla ilgili daha uzun vadeli bilgiler sağlar. Spor olgusunun geliştirilmesi ve incelenmesinde büyük görevler üstlenen dergiler ve gazeteler, sporun dolaylı nesneleri arasında önemli bir yer tutmaktadır. Dünyada 1838'de yayınlanan "Sporting Life" gazetesi ve 1854'te Fransa'da yayınlanan "Lesport" dergisi ilk spor yayınlarıdır. Türkiye'de Ali Ferruh Bey'in "Servet-i Fünun" dergisinde 14 Mart 1891 tarihinde yayınlanan "Eskrim" yazısı, basında yayınlanan ilk spor yazısıdır (Genç, 1999).

Televizyonlar: Sporun kitle iletişim araçlarında yer alması konusunda güçlü bir konuma sahip olan televizyon programları, çeşitli spor organizasyonlarında milyarlarca kişi tarafından izlenmektedir. Günün her saatinde izleyicilere spor programları sunarak halkın

ilgisini çekmektedirler (İnan, 2009). Televizyonlar, spor kulüplerinin gelirine haber ve video sağlamaktan çok daha fazla katkıda bulunurlar. Televizyonun dünyadaki spor olayları hakkında bilgi vermesi de sporu bölgesel karakterinden uzaklaştırarak popüler hale getirmektedir. Farklı sporcuları ünlü ve popüler yaparlar. Birçok televizyon işlevinin yanı sıra spor ve kulüp reklamları, taraftarların maddi/manevi desteğini artırmaya devam etmekte ve yeni taraftarlar edinmek kulüp kazançlarını olumlu olarak etkilemektedir (Genç, 1999).

Spor Akademileri: Üniversite, sporun bilimsel olarak incelenmesi ve spor faaliyetlerine konu olan sporcuların, antrenörlerin ve yöneticilerin yetiştirilmesi ve geliştirilmesi için temel teşkil eder. Spor akademileri, yıllık temel üniversite eğitimleriyle, sporun geleceği için sporun ötesine geçmek ve evrensel ilkeler etrafında akıcı, temelli bir eğitim bilgisi sağlamak için hayati hale gelmiştir. Ülkemizde spor akademilerinin sayısı gittikçe artmakta ve tüm üniversiteler bünyelerine spor akademileri katmaktadır. Spor akademileri gelişmiş Batı ülkelerindeki işlevi görürse, ülkemizde de spor gelişebilir, ülkenin kalkınması ve tanıtımına katkı sağlayabilir (İnan, 2009).

Spor Dernek ve Vakıfları: Spor kulüpleri için kaynak, tesis ve eğitim olanakları sağlayan, sporcular, spor personeli ve görevlileri için iş yerlerinde ve bu kulüplerin okullarında ana spor birliği olan bir kuruluşlardır (Genç, 1999).

Spor Dernekleri: Spor kulüplerini ve sporcuları korumak için sporseverler tarafından oluşturulan tüzel kişiliklerdir. Amacı sporun gelişimine katkıda bulunmaktır. Büyük spor kulüpleri bünyesinde birçok spor derneği oluşturularak yetkililere karşı baskı grupları oluşturmaya çalışıldığı görülmektedir (İnan, 2009).

Sponsorlar: Sporun dolaylı aktörlerinden biri sponsor kuruluşlardır. Sponsorluk, spor organizasyonlarını veya belirli bir spor kulübünün faaliyetlerini destekleyen kişi veya kuruluşları ya da masrafları bireysel bir sporcunun kendi işinin reklamını yapmak için yapan kişi veya kuruluşları tanımlayan bir tanımdır. Sponsorluk, tüm dünyada yaygın olarak kullanılan bir reklam aracıdır. Dünya kupası gibi büyük miktarda para tutan spor organizasyonlarını desteklemekte; geliri artırmak ve güvenilirlik oluşturmak için çalışmaktadırlar (İnan, 2009). Medya kanallarının satın alınmadan pazarlama veya kurumsal amaçlarla etkinlikleri için yapılan ticari bir yatırımdır. Sponsorun bir hayır kurumu olmadığı unutulmamalıdır. Sponsorluk ticari bir yatırımdır. Sponsor kuruluşların kurumsal imajını geliştirmek, markayı farklılaştırmak ve işletmenin hedeflerini desteklemek gibi hedefleri vardır. Ayrıca sponsorlara kim olduklarını; ne yaptıklarını geniş bir kitleye tanıtmaya fırsatı verir. Ülkemizde kanun değişikliği ile kulüplerin anonim şirketler tarafından satın alınması veya

kiralanması, anonim şirketlerin kulüp satın alma veya kiralaması, dolaylı reklam yapan şirketler için uygun koşullar yaratmaktadır (Genç, 1999).

Spor hekimliği.

Spor hekimliği, spor hukuku çerçevesinde ele alınan ayrıca tıp biliminin de bilimsel bir anabilim dalı olarak gördüğü bir meslektir. Hekim olarak nitelendirilen sağlık görevlisinin uzmanlık alanı olarak spor ve sporcu sağlığına yönelik çalışmalarla modern spor hekimliğinin kurumsallaşması ilk olarak 1911 yılında Almanya’da kurulan “Dresden Spor Laboratuvarı” ile Uluslararası Hijyen Kongresi’nde bir yapı olarak tanıtılmıştır. Ardından Almanya’da yoğun ilgi gören sportif faaliyetlere yönelik bir çalışmadan sonra 1912’ de ilk bilimsel kongre olan “Fiziksel Egzersizler ve Sporun Bilimsel Olarak Araştırılması Kongresi” ile çalışmalara devam edilmiştir. Bu çalışmaları ele almak amacıyla daha sonra “Reichskomitee zur wissenschaftlichen Erforschung des Sports und der Leibesübungen” adıyla bir komite kurulmuştur. Bu komite 1924 yılında “Alman Spor Doktorları Birliği”ne dönüştürülmüştür. “Spor hekimi” terimi ise ilk kez 1913 yılında Almanya’da Dr. A.Mallwitz tarafından terim olarak kullanılmıştır (akademi.olimpiyat.org.tr).

Dr.August Bier 1919 yılında yine Almanya’da ilk olarak belki de dünyada ilk olacak nitelikte Berlin’de “Egzersiz ve Spor Bilimleri Akademisi” adıyla bir akademik kuruluşun kurucusu olmuş ve ilk spor hekimliği kuruluşlarının düzenleyicisi olarak bu alanda bir ilk olmuştur. Spor hekimliği alanında ardından 1921’de Hollanda’da 1922’ de İsviçre’de ilk ulusal dernekler kurulmuştur. Bu alanda ilk dergi 1924 yılında Fransız Spor Hekimliği Derneği öncülüğünde yayınlanmıştır. İtalyan Spor Hekimliği Federasyonu 1929 yılında kurulan en eski spor hekimliği federasyonlarından biridir. İsviçre’de (St.Moritz kentinde) düzenlenen “2.Kış Olimpiyat Oyunları”nın yapıldığı esnada 11 ülkeden 33 hekimin katılımıyla “Uluslararası Spor Hekimliği Birliği (Association International Medico Sportive-AIMS)” kurulmuştur. Bu örgütün adı 1934 yılında “Uluslararası Spor Hekimliği Federasyonu (International Sports Medicine Federation-FIMS)” olarak değiştirilmiştir. Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) tarafından FIMS, “sporcuların tıbbi bakımlarında ve spor ve egzersizlerin tıbbi ve biyolojik etkilerinin araştırılmasında” yetkili olarak tanınmıştır. Bu gelişmelerden sonra FIMS, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve Uluslararası Spor ve Beden Eğitimi Konseyi (International Council of Sports and Physical Education-ICSPE) tarafından da tanınmıştır. Ardından Amerika’da 1954 yılında Amerikan Spor Hekimliği Koleji kurulmuştur. Ulusal ölçekte yapılanmalar devam etmiş ve ilk ulusal kongrenin ardından Polonya’da spor hekimliği dernekleşme ile devam etmiştir. İlk akademik yapılanma olarak “Spor Hekimliği Enstitüsü” Prag’daki Charles Üniversitesi’nde Dr.Jiri Kral tarafından kurulmuştur. Bu gelişmeler ile birlikte Egzersiz fizyolojisi üzerine

alışan İtalyan Angelo Mosso tarafından önemli bir çalışma alanı olarak kassal yorgunluk konusu ilk defa ele alınmıştır. 1958 yılında egzersiz fizyolojisini inceleyen önemli isimlerinden olan Prof. Margaria tarafından spor hekimliği uzmanlığı yetkisi veren bir enstitü kurulmuştur. Katılım ncesi spor muayenelerinin yasal sağlık sisteminde yer almasına öncülük eden İtalya ise spor hekimliğinin en güçlü temsilcilerindendir. Daha sonraki yıllarda bu tarama ve muayeneler ilgili spor türüne göre değişiklikler göstermiş ve yarışma sporları, yarışma dışı aktiviteler ve engelli müsabakaları olmak üzere profesyonel spor dallarına katılım için gerekli olan sağlık kriterlerinin belirleyicisi olmuştur (https://akademi.olimpiyat.org.tr/wp-content/uploads/Spor_Hekimligi_Nedir.pdf).

Spor hekimliğinin tarihsel süreçte geçirdiği evrelere ve gelişmelere bakıldığında bir hekimlik dalı olarak daha çok spor ve egzersiz üzerine uzmanlık gerektiren bir bilim dalı olarak faaliyetler yürütülmesine öncülük ettiği görülmektedir. Bu meslek dalını spor ve spor sakatlanmalarıyla yakından ilişkili olması bu durumun hem bilimsel bir boyutunun olmasından hem de hukuki dayanaklarının bulunması gerekliliğinden dolayı spor hekimliği spor hukuku içinde yer alan bir meslek olmaktadır. Sağlık ise spor ile yakından ilgili olan en temel kavram olarak spor hukukunun öncüllerinde yer alan bir nitelik olarak ele alınmaktadır.

Spor Sakatlıkları

Spor sakatlıkları tanımı.

Sakatlanma, moral bozukluğuna ve hatta maddi kayıplara yol açabilir. Bireylerin yaralanma kaygısı düzeyleri, sportif aktivitenin düzeyine ve amacına göre değişir. Örneğin, sağlıklı bir yaşam sürmek için spor yapan bir insanda, eski haline dönememe endişesi ilk sırada gelir. Ayrıca rekabet amacıyla spor yapanlarda zaman kaybetmek, eski başarılara ulaşamamak, kötü başarı ve maddi kayıp gibi kaygılar her zaman mevcuttur (Ergün, 2006). Sakatlık ile kişide geçici veya kalıcı bir fiziksel yetenek kaybının oluşması ve bazı motor fonksiyonlarının sınırlı olduğu durumlarda meydana gelen bir yaralanma kastedilmektedir. Sakatlığa pek çok açıdan bakılmakta, tedavi yöntemleri ve daha ileri yollar aşağıdaki kriterlere göre belirlenmektedir. (Mağaracı, 2017):

- Spora veya egzersize katılırken zihinsel dikkat gerektiren bir yaralanmadan kaynaklanan ağrı veya sakatlık.
- Sonuç, bir sporcunun performansını doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen fonksiyon değişikliği veya kaybı dahil olmak üzere ağrı veya yaralanmadır.
- Sakatlanan bir sporcu, ağrı veya yaralanmadan muzdarip olduğunda spora veya egzersize başlamaya veya devam etmeye karar vermelidir.

Spor sakatlanması kavramı, vücudun tamamının veya bir kısmının normalden daha yüksek kuvvetlere maruz kalması nedeniyle dokuların dayanıklılık sınırlarının aşılması sonucunda ortaya çıkan durumları kapsar. Spor faaliyetleri sırasında karşılaşılan dış etkenlerin ve dış kuvvetlerin neden olduğu yaralanmaların yanında vücudun kendi kuvvetinin neden olduğu iç yaralanmalar da spor yaralanması olarak kabul edilir (Kalyon, 1994). Spor sakatlıklarıyla ilgili yabancı kaynaklara bakıldığında kavramın birçok farklı şekilde tanımlandığı görülmektedir. Tanımlar, yeni bir semptom veya şikayetin varlığı, vücudun herhangi bir yerinde işlev bozukluğu veya zayıf atletik performans, antrenman veya yarışma gibi aktivitelerin kesilmesi, bir veya daha fazla gün bu aktivitelere katılamama ve çeşitli kriterlerin gerektirdiği durumları içermektedir (Kerr vd., 2014; Turbeville vd., 2003).

Spor sakatlıkları bazen geçici bazen de kalıcı olarak, bireylerin motor işlevlerini yerine getirmesini engelleyen fiziksel bozukluklar ve yaralanmalar olarak tanımlanır. Bazı yaralanmalar spor faaliyetleri sırasında doğrudan veya dolaylı olarak meydana gelir. Bahsedilen yaralanmaların yapısı yapılan spor faaliyetlerine göre değişmektedir. Genel olarak, kemikler, organlarla yumuşak dokular travmadan zarar görmektedir (Bağrıaçık & Açık, 2006). Bu sakatlanmaların sonrasında uygulanan tedavi programları ile sporcuların ağrıların azaltılması, hareket kabiliyetinin yeniden kazanılması ve sağlıklı olarak spora başlamalarının sağlanması amaçlanır. Bu sebeple öncelikle kusurlara neden olan faktörlerin ortadan kaldırılması gerekir. Bu süreçte sakatlığın arkasında spor aktivitelerinin olup olmadığının belirlenmesi gerekir (Aydın vd., 2000). Bu nedenle sakatlanmanın meydana geldiği sporla ilgili temel bilgilere sahip olmak, yaralanma öyküsünü doğru bir şekilde anlamak ve ardından doğru tedavi programını uygulamak çok önemlidir. Spor psikolojisi alanında spor sakatlığını tanımlanırken (Andersen & Williams, 2007);

- a) sakatlık sonrasındaki zaman kayıplarına,
- b) sakatlık sayılarına,
- c) daha önceki sakatlıkların yinelenmesine,
- d) sakatlık türüne
- e) sakatlık ciddiyet derecesine önem verilmiştir.

Bir spor yaralanmasının ciddiyeti belirlenirken kişi ile spor yapılan ortam arasındaki mesafe referans alınır. Amerika Ulusal Spor Sakatlıkları Kayıt Sistemi'nde (The National Athletic Injury/Illness Reporting System (NAIRS) spor sakatlığı sebebiyle spor yapmadan geçirilmiş olan süre dikkate alınarak aşağıdaki gibi sınıflandırma yapılmıştır (Petrie & Falkstein, 1998).

- 1-7 gün arasında hafif sakatlık

- 8-21 gün arasında orta ciddiyette sakatlık
- 21 gün üstünde ciddi sakatlık

Sporla ilişkili sağlık sorunlarının tümü spor sakatlanmaları olarak tanımlanmaktadır. Spor sakatlıkları; spor yaralanmaları ve spor hasarlanmaları olmak üzere iki grupta ele alınmaktadır. Spor yaralanması, bir spor müsabakası sırasında beklenmedik bir şekilde meydana gelen bir yaralanmadır. Spor hasarlanmaları ise sektöre özgü uzun süreli streslerin neden olduğu bir sakatlıktır (Dohman, 2019).

Spor faaliyetleri sırasında meydana gelen bütün hasarlar topluca spor sakatlanması olarak ifade edilmektedir. Spor sakatlanmalarına ilişkin istatistiksel veriler sağlıklı sonuçlanmaz. Çünkü takımda birçok yaralanma ele alınır ve normal tıbbi kayıtlar aktarılmaz. Spor olayları sonucunda meydana gelen bir vakanın sakatlık sayılıp sayılmayacağından bahsedilebilmesi için sporcunun sakatlanmadan önceki gibi spora devam edebilmesi gerekir (Teko, 2003). Buna göre, bir spor karşılaşması sırasında meydana gelen yaralanmanın ciddiyetinin değerlendirilmesinde aşağıda belirtilen altı faktör dahil edilmelidir (Ünal, 2002):

- Yeniden spora dönebilmek için beklenen süre
- Tedavi sürecinin yapısı ve süresi,
- Ortaya çıkan kalıcı hasar,
- Kaçırılan antrenman sayısı,
- Sosyal anlamda ortaya çıkabilen kayıplar,
- Sakatlık nedeniyle karşılaşılan maliyetler.

Spor sakatlanmalarının temel kavramları arasındaki travma, beden ve ruh düzeyinde önemli ve yaşamı tehdit eden bir yaralanma belirtileri bırakan bir deneyim olarak tanımlanmaktadır. Doku veya organların yapısını veya şeklini değiştiren yaralanmalar (travma, kırık kemik gibi) spor müsabakalarında her an karşılaşılabilecek durumlardır. Deri ve deri altı dokusunda oluşan hasara yara denir. Yaralanmalar genelde ağrı ve fonksiyon kaybını içerir. Yaralar kapalı ve açık olarak iki başlıkta incelenebilir. Herhangi bir açık yara enfeksiyon için açık bir kapıdır. Bu nedenle yaranın hemen tedavi edilmesi gerekir (Aydın vd., 2000; Griffith, 2002).

Sonuç olarak profesyonel sporcular veya aktif spor yapan bütün amatörler tarafından antrenman sırasında ortaya çıkabilen tüm spor yaralanmaları genel spor sakatlanmaları olarak bilinir. Egzersiz sırasında sıklıkla belirtildiği gibi egzersizden birkaç gün sonra nadiren ortaya çıkan semptomlarla ortaya çıkabilmektedir. Spor yaralanmaları muayene ve tedavi yöntemlerine göre iki farklı gruba ayrılmaktadır. Akut spor yaralanmaları genellikle ani ve

yoğun ağrı ile karakterizedir. Bu sakatlık şeklinde yaralanma yerinde ödem veya şişlik, cilt ağrısı, kemik ve eklemlerin anormal duruşu, vücudun hareket ve fiziksel fonksiyonlarında kısıtlılık oluşabilir. Kronik spor yaralanmaları, akut spor yaralanmalarından farklıdır ve egzersiz sırasında veya sonrasında kronikleşen ve uzun süreli bölgesel ağrıya dönüşen şiddetli ağrı oluşur. Kronik ağrıya ek olarak, istirahatte oluşan sertlik de kronik spor sakatlanmaları için referans olabilir.

Spor sakatlıklarına neden olan faktörler.

Spor sakatlıklarına yol açan faktörler tek bir nedene bağlı olmayıp çeşitli başlıklar altında risk faktörleri olarak gruplandırılmıştır. Bu risk faktörleri, yaralanma potansiyelini artırabilecek nitelikte faktörler olarak kabul edilir. Literatürdeki çalışmalara bakıldığında spor sakatlıklarına sebep olabilecek faktörler genel olarak iç (bireysel) ve dış (çevresel) faktörler olmak üzere iki grupta sınıflandırılmaktadır (Çiçek, 2020). Bu nedenler bireyden kaynaklandığı gibi çevresel faktörlerin de etkisi söz konusudur. Bu faktörler aşağıda şöyle sıralanmaktadır:

1. İç (Endojen) Faktörler

- Cinsiyet
- Yaş
- Antrenman yaşı
- Boy uzunluğu
- Vücut ağırlık
- Eklem özelliği
- Fiziksel deformiteler
- Kondisyon dayanıklılık
- Sürat
- Beceri
- Esneklik
- Kuvvet
- Önceki Sakatlanmalar
- Spor Sakatlıklarının Psikolojik Boyutu
 - Sakatlık ve Kişilik
 - Sakatlık ve Stres
 - Sakatlık ve Kaygı
 - Motivasyon

2. Dış (Ekzojen) Faktörler

- Sporcunun oynadığı mevki
- Hava durumu antrenman ile ilgili faktörler
- Kurallar
- Oyun alanı
- Spor ekipmanları

Spor sakatlıklarının hesaplanması.

Spor sakatlıklarına sebep olan bu risk faktörlerinin bir tanesi sakatlığa sebep olabileceği gibi birden fazla neden de sakatlığa yol açabilir. Bu durumda sakatlığın sorumlusu, kişi veya kurum mu yoksa birden fazla nedenden mi kaynaklanıyor şeklinde bir durum tespiti yapılmalıdır. Spor sakatlığına sebep olacak herhangi bir faktörün risk analizini de hesaplamak mümkündür. Alan yazın incelendiğinde Çiçek'in (2020) çalışmasında risk faktörlerini hesaplamada bir yöntem kullanılmıştır. İlgili çalışmada spor sakatlıkları risk faktörleri ile bunlara neden olan bireysel faktörler arasındaki ilişki incelenmiş ve ilişkisel tarama modeli yöntemiyle bu ilişkinin boyutu ortaya konulmaya çalışılmıştır. Kişisel bilgi formu aracılığıyla kişilik envanteri bilgileri toplanmıştır. Esneklik, dayanıklılık, anaerobik Güç, boy-kilo ölçümleri gibi parametreler ölçülünerek ilişkisel bulgular ortaya konulmuştur. Sakatlanmayı etkileyen risk faktörleri formüle edilerek hesaplamalar yapılmıştır.

Sakatlanma insidansı (kişi/1000saat) hesaplamak için aşağıdaki formül kullanılmıştır; (King vd., 2009).

$$\text{Sakatlanma insidansı} = (\text{Sezonda geçirilen sakatlık sayısı} / \text{Maruz kalma zamanı} (MKZ) *) \times 1000$$

$$* MKZ_{\text{antrenman}} = \text{kişi sayısı} \times \text{haftalık ortalama antrenman süresi (saat)} \times \text{antrenman sayısı}$$

$$* MKZ_{\text{müsabaka}} = \text{kişi sayısı} \times \text{ortalama müsabakada görev alma süresi (saat)} \times \text{müsabaka sayısı}$$

$$* MKZ_{\text{toplam}} = MKZ_{\text{antrenman}} + MKZ_{\text{müsabaka}}$$

Risk faktörleri açısından bir analiz yapılması durumunda spor sakatlığına sebep olan/olabilecek durumun tespit etmek mümkün olacaktır. Ancak sadece belirli bir faktöre bağlı olmayan sakatlık durumlarının tek boyutu bu risk faktörleri olmadığından sakatlığın türüne göre değerlendirmeler yapıp sürecin sonuçlandırılması beklenir. Spor sakatlık türleri risk

faktörleri ile bir veya birden fazla sebeple ilişkili olabilir. Bu nedenle sakatlık türleri aşağıda açıklanmıştır.

Sakatlanma nedenleri.

Spor sakatlanmalarında sakatlık veya yaralanma durumunun nedenleri bir veya birden fazla sayıda olabilmektedir. Örneğin fiziksel bir durumun sebep olduğu yaralanmanın ayrıca stres kaynaklı bir sebebinin de olması muhtemeldir. Bu nedenle sakatlanmaya neden olan faktörler ayrı ayrı açıklanmaktadır. Bu faktörlerin spor sakatlıklarındaki önem derecesi sporcuyu ve spor faaliyetinin devamlılığını ilgilendirdiğinden, bir sakatlık eyleminin olması halinde izlenecek tedavi yöntemleriyle birlikte hukuki boyutlar da bir hak sahipliği ve buna bağlı sonuçlar doğurur.

Fiziksel faktörler.

Fiziksel yorgunluk ve fiziksel yorgunluğa bağlı dengesizlik, aşırı antrenman gibi faktörler sakatlık ve antrenmanların önemli bir nedenidir. Ayrıca psikolojik faktörler de travmanın oluşumunu etkiler. Bu alanda yapılan çalışmalarda iyileşme sürecinde travma nedeniyle kaybedilen zamanın %18'den fazlası psikolojik ve sosyolojik faktörlere dayanmaktadır (Smith vd., 2000). Bu çalışmaların desteklediği koşullar da psikolojik nedenlerin engelliliğin tedavisini etkilediğini göstermiştir. Bu nedenle profesyonellerin engelliliğe verilen psikolojik tepkileri ve iyileşme için zihinsel stratejileri anlamaları gerekir. Sekiz yüzün üzerinde profesyonel ile yapılan araştırma sonucunda, katılımcıların %1'inden fazlasının hastalarıyla engellilikle ilgili duygusal ve davranışsal konuları tartıştığı tespit edilmiştir (Mann vd., 2007). Bu uzmanlar, stres veya baskının neden olduğu psikolojik sorunları, kaygıyı ve tükenmişliği düzenli olarak tartışırlar.

Sosyal faktörler.

Sosyal faktörler, spor sakatlıklarının ana nedenlerinden biri olarak kabul edilir. Bu faktörlerden biri, sporcunun ağrı veya yaralanmaya rağmen oynamaya devam etmeye çalıştığı algısıdır (Malcom, 2006). Birçok çalışmada sakatlık durumunda oynamaya devam etmenin sosyal çevrenin, takım arkadaşlarının ve antrenörlerin arzu ettiği bir özellik olarak görüldüğü gösterilmiştir. Albert (1999) araştırmasında bisikletçilerin olası yaralanmaları bisiklete ilk bindiklerinde karşılaştıkları riskler ve tehlikeler şeklinde tanımladıklarını belirtmiştir. Ayrıca sporcular, hedeflerine ulaşmak için acıya veya sakatlığa bakmamaları gerektiğini göstermiş ve bu imajı ortaya çıkarmıştır. Örneğin, bir yüzücü veya yeni bir takımda oyuna başlayan bir kişi, acıya veya yaralanmaya dayanmaya çalışabilir.

Psikolojik faktörler.

Spor psikologları Williams ve Andersen, psikolojik faktörlerin spor yaralanmalarında rol oynadığını ve bu rolün ortaya çıkarılmasında ve anlaşılmasında etkili olduğunu belirtmişlerdir. Çalışmalarında stres, spor yaralanmaları ile psikolojik faktörler arasındaki ilişkinin merkezinde yer almıştır. Yoğun antrenmanlarda etkili olan bir pozun sporcular ve durumları için ne kadar tehdit edici olduğu düşünüldüğünde, sakatlığa katkı sağladığı düşünülmüştür. Tehdit edici bir durumun algılanmasının fiziksel dengesizliği, dikkat ve konsantrasyondaki değişiklikler, onu kışkırtan durumlar kaygıyı etkili bir şekilde artırır. Bu, spor yaralanmalarının meydana gelmesi için bir uyarı işareti olarak kabul edilir. Ayrıca, stres, engelliliği etkileyen tek faktör değildir. Geçmişte ve yaralanma anında stres oluşumunu ve problem çözme yetisini etkileyen kişilik faktörleri stres sürecini ve dolayısıyla yaralanma riskini artırır. Ayrıca, bir sporcunun yaralanmasından sonra, aynı faktörler yaralanmanın neden olduğu stres düzeyini belirlemektedir ve sporcunun rehabilitasyon süreci de bu strese bağlıdır. Sporcuların yoğun antrenmanları önlemeye yönelik psikolojik becerileri, spor yaralanmaları riskini azaltır (Andersen & Williams, 2007).

Kişilik faktörleri.

Kişilik özellikleri, spor sakatlanmalarıyla ilişkili temel kişilik faktörleridir. Araştırmacılar, kişilik kavramı, içsel ve dışsal bağımlılık gibi özelliklerin engellilikle ilişkili olup olmadığını bulmaya çalışmışlardır. Düşük kişilik düzeyine sahip sporcuların, kişilik düzeyi yüksek takım arkadaşlarına göre daha yüksek yaralanma riski var mı diye düşünüldüğünde, spor kişiliği ve travma araştırmalarının çoğunda karşılaşılan sorunların tutarsız olduğu ve bu sorunun sporcu kişilik araştırmalarında yaygın olduğu anlaşılmaktadır. Bu, yetersizlik derecesinin kişilikle ilgisi olmadığı anlamına gelmez. Bunun yerine, özellikle engellilikle ilişkilendirilen kişilik özelliklerini belirlemediği ve ölçmediği gözlemlenmiştir. Aslında iyimserlik, benlik saygısı, dayanıklılık ve kaygı özellikleri gibi kişilik faktörlerinin (son araştırmalarla kanıtlanmıştır) spor yaralanmalarında önemli olduğu gösterilmiştir (Ford vd., 2000). Bununla birlikte, kişilik faktörleri aynı zamanda zorlanma-sakatlık ilişkisinde aracılar olarak hareket ettiğinden, odak noktası düşünüldüğünden daha karmaşıktır. Bu nedenle, bir kişinin kaygı özelliği yüksekse, yaşam stresi ile engellilik arasındaki ilişki, o kişi için düşük kaygı özelliğine sahip birine göre daha güçlü olacaktır.

Stres seviyesi.

Stres seviyeleri, spor yaralanmalarının ana nedenlerinden biridir. Yaşam stresi ile sakatlık düzeyleri arasındaki ilişkiler incelenen çalışmalardandır (Johnson, 2007). Stres düzeyi

ölçümleri, sevilen birisinin kaybı, bir başka ülkeye taşınma, evlilik veya ekonomik çöküş gibi temel yaşam kriterlerinin yanı sıra trafikte araç kullanmak gibi zor ve ikincil günlük stres araştırmalarına odaklanır. Sonuçta elde edilen veriler, kritik stres düzeyi yüksek olan sporcuların, kritik stres düzeyi düşük olan sporculara göre daha fazla yaralandığını göstermiştir. Yaşam stresi ile sakatlık arasındaki bu ilişkinin varlığı çalışmaların %85'i ile ortaya konmuştur (Andersen & Williams, 2007). Bu nedenle profesyonel antrenörler, sporcuların hayatındaki stres ve geniş kapsamlı değişikliklerin kaynaklarını araştırmalı ve bu tür değişiklikler olduğunda dikkatli bir şekilde izlemeli ve antrenman programlarını buna göre uyarlamalı ve sporcularına psikolojik destek sağlamalıdır.

Spor Sakatlıklarının Önlenmesi

Günümüzde spor aktiviteleri sağlıklı bir yaşam sürdürmek için daha önemli hale gelmeye başlamıştır. Spor, insan sağlığına, mutluluğa ve hatta üretkenliğe yaptığı katkılarla günümüzde bir yaşam biçimi olarak kabul edilmektedir. Daha verimli ve daha sağlıklı bir toplumsal yapı isteyen ülkelerin, spora katılımının yaygınlaşması için büyük çaba sarf etmeye başladıkları görülmektedir (Zorba, 1999). Sportif aktivitelere katılımın artması, doğal olarak aktiviteler sırasında oluşabilecek sakatlık ve yaralanmaları da arttırmış ve çeşitlendirmiştir. Sporcuların yaralanmaları ile ilgili endişeleri, atletik aktivitenin kapsamına ve amacına bağlı olarak değişir. Örneğin sağlık sorunlarını gidermek için spor yapan kişilerde eski haline dönememe kaygısı ön plandayken, zaman kaybetmek, eski performansına ayak uyduramamak, mesafeli olmak gibi kaygılar da vardır. Rekabetçi sporlar yapan sporcular arasında başarı ve maddi kayıp ön plandadır. Amaç ne olursa olsun spor yapanların ortak amacı bir an önce spora dönme isteğidir. Bu durum çeşitli seviyelerde spora yatırım yapan reklam ve medya ajanslarını, spor malzemeleri ve ürünleri üreten şirketleri, profesyonel kulüpleri ve sporcuları da ilgilendirir (Kambir, 2001).

Spor sakatlanmalarının önlenmesi için aşağıdaki durumlara dikkat edilmesi gerekir (Ergen vd., 2003; Yıldız & Göçgeldi, 2002);

- Sakatlanma ve yaralanmalara karşı güvenlik hükümlerinin uygulanması.
- Tüm alanlarda temizliğe özen gösterilmesi (salon temizliği gibi),
- Yaralanma ve sakatlanmayı önleme kurallarının oluşturulması, küçük sporcuları sahanın her yerinde oynamak yerine sahanın yarısında oynamaları ve kontrol etmeleri, şort giymek zorunda oldukları hava ve saha koşulları nedeniyle spor kıyafetlerini giymelerinin sağlanması,
- Antrenman türü, sporun sıklığı ve süresinin iyi ayarlanması.

- Sporcunun fiziksel yapısı, fiziksel durumu ve yaşının dikkate alınması,
- Malzemelerin iyi seçilmesi, sıhhi şartlara uygun ve kaliteli olması,
- Aşırı ısınma, yorgunluk, aşırı eforun dikkate alınması,
- İklim koşullarının dikkate alınması.
- Organizasyonun iyi olması,
- Sporcuların beslenmesine ve genel sağlığına dikkat edilmesi,
- Sporcular arasındaki yaşam şartları ve fiziksel farklılıkların dikkate alınması gerekmektedir.

Spor sakatlanmalarının önlenmesi, antrenörler ve sporcuların iş birliğiyle mümkündür. Sporcu tam anlamıyla hazırlanmadan antrenmana başlamamalıdır. Sporcuların motor özellikleri dikkate alınmalı ve bu yönünü spor endüstrisinin özelliklerine göre geliştirmeleri sağlanmalıdır. Sonunda müsabaka başlamalı ve antrenman programı spora göre programlanmalıdır. Antrenman programının, sporcunun yaşına, yeteneğine ve sektörüne göre düzenli olarak planlanması gerekir. Böylece sakatlık ve yaralanmalar en aza indirilebilir (İnal, 2011).

Spor Sakatlıklarında Hukuki Süreçler ve Sorumluluklar

Spor faaliyetlerinde sporcu olarak tanımlanan bireylerin yasal mevzuatta tanımlanan hukuki hakları vardır. Profesyonel sporcular, sosyal güvenlik ve sendikalı olma haklarına sahiptir. 4857 Sayılı İş Kanunu'nun 4'üncü maddesinde işçi sayılmayan sporcular hakkında İş Kanunu hükümleri uygulanmamaktadır. Dolayısıyla kıdem tazminatı ihbar tazminatı ve yıllık izin hakları söz konusu değildir. Ancak sporcuların sağlık sigortasının olması hukuki bir zorunluluktur. Profesyonel sporcuların *“işverenleri durumundaki kulüplerin gösterdiği yer ve belirlediği saatlerde, işveren veya vekilinin emir ve talimatı halinde antrenman ve karşılaşma yapmaları, önceden yapılan sözleşme gereğince ücret almaları”* sebebiyle bu sporcular ile kulüpler arasında hukuki geçerliliği ve bağlayıcılığı olan bir iş sözleşmesi bulunmaktadır. İş sözleşmesinin kapsamı iki tarafı bağlayıcı maddelerden oluşmaktadır. Bu sözleşmelerin hukuki dayanağının olması iki tarafa da sorumluluk ve hak yüklemektedir. İş sözleşmesinin unsurlarını oluşturan tüm koşullar kulüp ile sporcu arasında düzenlenen bu sözleşmeyle sağlandığından 5510 Sayılı Kanun'un 4/a maddesi kapsamında durumlarına uyan *“hizmet akdi ile bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılanlar”* sıfatıyla profesyonel sporcuların da 4/a sigortalısı (SSK'lı) olarak sigortalı sayılmaları yasal bir zorunluluktur (<https://iskanunu.com/genel/631>). Ayrıca spor kulüplerinde çalışan antrenör, menajer, teknik direktör, masör ve hizmetliler de sigortalı sayılmak zorundadır. Bu zorunluluk para kazanma amacıyla spor faaliyetleri

yürütmeyen amatör sporcular için geçerli değildir. SGK kapsamında sigortalı olan profesyonel sporcuların yardım hakları:

Şekil 2

5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu (07.12.2001 tarih ve 24606 Sayılı Resmi Gazete)

- İş kazası halinde sağlık yardımı yapılması, geçici ya da sürekli iş göremezlik ödeneği verilmesi, protez araç ve gereç sağlanması veya tedavi için başka bir yere ya da başka bir ülkeye gönderilmesi.
- İş kazası geçiren sporcunun eş ve çocuklarına ya da geçindirmekle yükümlü oldukları ana ve babalarına gelir bağlanması.
- Sigortalının, eşinin, çocuklarının ya da bakmakla yükümlü olduğu anne ve babasının hastalanması halinde hekimlere muayene ettirilmesi ve gerekli sağlık yardımlarının yapılması.
- Sigortalı sporcunun maluliyeti durumunda, gerekli şartların yerine getirilmesi halinde maluliyet aylığının bağlanması.
- Koşulların yerine getirilmesiyle birlikte yaşlılık aylığı bağlanması veya toptan ödeme yapılması.”
- Sigortalı sporcunun ölümü halinde geride kalan eş ve çocukları ile bakmakla yükümlü oldukları ana ve babasına aylık bağlanması.

Lisanslı sporcular hastanelerden ücretsiz olarak yararlanmaktadır. Amatör sporcular, 15.06.2004 tarihinde Sağlık Bakanlığı ile Spordan Sorumlu Devlet Bakanlığı arasında imzalanan protokol gereğince 07.12.2001 tarih ve 24606 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Sporcu Lisans, Tescil, Vize ve Transfer Yönetmeliği” hükümlerine göre sporcu lisansı almış ve herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna bağlı olmayan sporcular Sağlık Bakanlığı’na bağlı tedavi merkezlerinden ücretsiz olarak sağlık hizmeti alma hakkına sahiptirler.

Amatör veya profesyonel olduğu halde herhangi bir kulübe bağlı olmadığından SSK kapsamında sigortası olmayan ancak milli takımlara çağrılan sporcular, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenen profesyonel futbol faaliyetleri dışındaki askeri ve sivil takımları oluşturan milli sporcular ile bu takımlar için görevlendirilen yönetici, teknik ve diğer elemanları kapsayan yönetmeliğe göre, milli müsabaka öncesi yapılan kamp çalışmalarından müsabaka sonrası ikametlerine ulaşmaya kadar, milli takım listesinde yer alan diğer yöneticilerin ise müsabakaya gidişten ikametlerine varışa kadar her türlü kaza, hastalığa karşı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü’nce özel sağlık sigortası yapılması zorunludur(5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu).

Spor sakatlıkları hem sporcuyu bağlayan hem de hukuki sorumluluk açısından sağlık kurumlarını bağlayan çok yönlü bir durumdur. Sakatlanan sporcunun sakatlık durumuna göre

öncelikle müdahale ve tedavi süreci başlar. Sakatlık durumunun derecesi hem neticeyi hem de hukuki sonucunu etkilemektedir. Dolayısıyla sadece sporcuyu ilgilendirmeyen bir durum olmayıp ilgili kulübü, takımı ve bireyin spor faaliyetlerini de kapsayan geniş bir kapsama alanına sahiptir. Her sakatlığın sonucunda spor hekimlerinin veya sağlık kuruluşlarında karar verici olan uzmanların kararları sporcunun sağlık durumu ve spor faaliyetleri için bağlayıcı niteliktedir. Bu bağlayıcı kararların sporcuların iş sözleşmeleri ve faaliyetleri için hukuki sonuçları olmaktadır. Örneğin ağır bir yaralanma neticesinde spor faaliyetine devam edememesi kararı verilen bir sporcunun sonrası için ne gibi hukuki haklarının olduğu iş sözleşmesinde yer almaktadır. Bu konuda iş sözleşmesi sporcunun ve işveren sıfatıyla bağlı bulunduğu kurumu bağlayıcı niteliktedir.

Spor Sakatlıklarında İlk Yardım ve Ön Tedavi Yöntemleri

İlk yardım, bir kaza veya hayati tehlike arz eden durumlarda, sağlık görevlilerinin yardımı sağlanana kadar, hayat kurtarmak veya durumun daha da kötüleşmesini önlemek için tıbbi ekipman olmadan, hazır araç ve gereçler ile yapılan ilaç dışı uygulamalardır. İnsan vücudu, yapısı ve işlevi ile ilgili bazı temel kavramların bilinmesi, kurtarıcının yapacağı müdahalelerin farkında olmasını kolaylaştırır. Bir hastayı/yaralıyı değerlendirmeden önce vital bulguların anlamını bilmek önemlidir. Çünkü; bu sonuçların varlığı veya yokluğu uygulanan müdahaleler için önemlidir. Hayati belirtilerden bahsederken hasta/yaralı; bilinç, solunum hızı, dolaşım, vücut ısısı, kan basıncı bu noktada dikkate alınması gereken durumlardır (www.ilkyardim.org, Erişim tarihi, 08.09.2022).

Kaza sonrası yaralanan kazazede veya sporcuya dokunularak yüksek bir sesle iyi olup olmadığı sorulmalıdır. Dokunma ve konuşma olarak bilinen bu süreç, yaralı kişinin bilincinin kontrol edilmesi için uygulanır. Bilinç kapanırsa, vakit kaybetmeden doğru ve hızlı bir değerlendirme ile ilk yardımın diğer aşamalarına başlanır. Değerlendirmenin ardından mağdurun temel yaşamsal ihtiyaçlarına göre yapılması gerekenleri şu şekilde sıralamak mümkündür (Polat, 2015):

1. Hava yolu açıklığı ve boyun omurları kontrolü: Hava yolunun açık olması ve boyun omurlarının yaralanmamış olması yaşamaya devam etmek çok önemlidir. Kurtarıcı durumu dikkatlice değerlendirmelidir.
2. Solunum kontrolü: “Bak, dinle, hisset” kuralıyla birlikte soluk alınıp vermesi izlenmelidir. Suni solunuma gereksinimi olup olmadığı belirlenmektedir.
3. Kalp atışı ve kan dolaşımının kontrolü: Kalbin aktivitesi, vuruşun kontrolü ile belirlenir. Nabız yoksa hemen acil durum ekibine haber verilir. Ardından canlandırma çalışması başlar.

4. Giysilerin çıkarılması: Sporcuların hastaları değerlendirmek için bazı durumlarda kullandıkları kask, dizlik, ped gibi giysi ve malzemeleri çıkarmak veya gevşetmek gerekebilir. Mağdura zarar vermemek için giysiler dikkatlice kesilir ve çıkarılır.
5. Bilinç ve hareket kaybının kontrolü: Hastanın ayıklığı, sorulara verdiği yanıtlarla değerlendirilmelidir. Öğrenci bedenleri kontrol edilmelidir. Kafa travması, şok ve sıcak çarpmasında tek ya da çift taraflı pupilla genişlemesi görülebilir. Kanama ve şok durumlarında cilt soluklaştığından dolayı, kişinin cilt rengi gözlemlenmelidir.

Kişinin yaşam desteğine ihtiyaç duyduğu durum, özellikle dolaşım ve solunum sistemlerinin çalışmasının durması ile alakalıdır. İlk 5-10 dakika içinde ilk yardım çalışmaları başlatılmaz veya yapılmazsa ölüm yaşanabilir (Polat, 2015).

Spor yaralanma ve sakatlanmalarında ön tedavi yöntemlerin aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür (Griffith, 2000; Kirişçi, 2011):

Rest (Dinlenme): Bir yaralanma olduğu anlaşılır anlaşılabilir vücudun yaralı kısmı kullanılmayarak ve hareket ettirilmeyerek dinlendirilir. Sürekli egzersiz veya diğer aktiviteler yaralanmanın şiddetini artırabilir, iyileşmeyi uzatabilir, ağrıyı artırabilir ve kanamayı hızlandırabilir. Ayak, ayak bileği, diz ve bacak yaralanmalarında koltuk değneği kullanılarak, bu kısımlarda ağırlık oluşması önlenir. Ateller el, dirsek, bilek veya kol yaralanmalarında kullanılabilir. Tıbbi tedaviden sonra yaralı bölgenin atel veya alçı ile sabitlenmesi gerekebilir.

Ice (Buz): Buz, yaralı kan damarlarında ve kılcal damarlarda görülen kanamayı durdurmaya yardımcı olur. Ani soğuk hava, küçük kan damarlarının daralmasına neden olur. Bu daralma, yaralı bölge çevresinde toplanan kan miktarlarını azaltmaktadır. Toplanan kanın artması iyileşme sürecini yavaşlatır. Parmaklar, ayak parmakları, ayaklar, ayak bilekleri ve eller gibi küçük yaralı alanlar bir kova buzlu suya yerleştirilebilir. Buz eridiğinde, buz küpleri konularak suyun serinliği korunabilir. Büyük yüzeysel yaralar için buz veya soğuk kompresler kullanılabilir. Buzu doğrudan cilt üzerine koymaktan kaçınılmalı, buz uygulamadan önce buzlanacak bölgenin üzerine havlu, bez veya elastik bir bant konmalıdır. Yaralı bölgeye en az 30 dakika buz tedavisi yapılmalı, cildin ısınabilmesi için 15 dakika dinlendirilmeli ve tekrar buz tedavisi uygulanmalıdır. Daha sonra kompresyon ve elevasyon talimatları izlenerek ilk 3 saat buz tedavisine devam edilmelidir. Doktorlar ilk 3 saatten sonra buz uygulama yöntemini değiştirebilir. Geleneksel buz tedavisi genellikle 72 saat sürer. Bu noktadan sonra, ısı daha rahatlatıcı olmakla birlikte, kontrast terapi olarak bilinen 5 dakika sıcak su ve 5 dakika buz tedavisi de yaralı bölgeye uygulanabilir.

Compression (Kompres-Basınç): Kompres yapmak, yaralı bölgede kan akışını yavaşlatır, kan ve plazmanın birikmesini önler ve şişmeyi en aza indirir. Kompresyon

yapılmadığında, yaralanan bölgenin yakınındaki dokulardan sıvı sızar. Bu durumu inlemek için mümkünse elastik bandaj kullanılmalıdır. Kıyafet değişikliği olmazsa kısa süreliğine herhangi bir kumaş kullanılabilir. Bandaj uygulanırken yaralı bölge kan akışını engelleyecek kadar sıkı sarılmamalıdır. Kısıtlı kan akışının belirtileri artan ağrı, uyuşma, kramp, mavi veya koyu tırnaklardır. Söz konusu semptomlardan herhangi biri görüldüğünde pansuman derhal çıkarılmalıdır. Dolaşımın düzeldiğinden emin olana kadar tekrar uygulanmamalıdır. Ardından bölge tekrar daha gevşek bir şekilde sarılmalıdır.

Elevasyon (Elevasyon): Yaralı bölgeyi kalp seviyesinin üzerine çıkarmak, yaralanan bölgedeki şişlik ve ağrıyı azaltmanın başka bir yoludur. Hasta konforu için buz ve kompresyon alanları yükseltilmiştir. Yaralı bölge bir yastık veya daha sert bir şeyle desteklenmelidir. Hastanın gövdesi, hastanın sırtını yastıklarla destekleyerek veya yatağın başının altına bloklar yerleştirilerek yükseltilebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Nitel araştırma, sosyal olguların incelenmesini ve anlaşılmasını kendi bağlamında teorinin inşasına dayalı bir anlayış içinde ele alan bir yaklaşımdır. İnsanların yaşam tarzları, deneyimleri, duygu ve davranışları, toplumsal işleyiş, toplumsal davranışlar, kültürel yaklaşımlar ve uluslararası çalışmalar nitel araştırma alanına girer (Yıldırım, 2010). Nitel bir araştırma türü olan doküman analizi, kanunlar, hukuk kitapları, ders planları ve bölümleri, çalışma kılavuzları, program yönergeleri, hukukla ilgili resmî belgeler hakkında veri elde etmek için kullanılabilir.

Çalışmada bazen genel hükümlerde belirtilen hususların detaylandırılmasının amacı, spor müsabakalarında sorumluluk belirlenirken dikkate alınması gereken unsurun daha iyi bir şekilde kavranmasını sağlamaktır. Bu yöntem uygulanırken, öğretim ile birlikte uygulamaya da yer verilmiş ve gerekirse çalışmamızın kapsamını genişletmemek kaydıyla bazı konuların ayrıntılarına ilişkin tartışmalara ve olumlu ifadelere metinde veya dipnotlarda yer verilecektir. Çalışmamız Türk Hukukuna dayanmaktadır. Ancak Türk Hukukuna ışık tutmak için yabancı hukuk sistemlerinden de yararlanılmıştır. Yabancı hukuk sistemleri her alanda olmasa da ihtiyaç duyulan yerlerde uygulanacaktır. Bu nedenle spor sakatlıklarında bireylerin hukuki sorumluluklarına ilişkin yabancı hukuk sistemlerinde oluşturulan ilkelerin Türk hukukunda uygulanabilirliği tartışılacak ve görüşümüz ifade edilecektir.

Evren ve Örneklem/Çalışma Grubu/Katılımcılar/Veri Kaynakları

Spor sakatlıklarında hukuki sorumluluklar ile ilgili yapılmış olan bu çalışmada veriler, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. Daha sonra ise elde edilen veriler betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir.

Süreç/Uygulama

Sporcuların, antrenörlerin, kulüp yöneticilerinin birbirlerine karşı eylem ve hareketleri incelenecek ve bu eylem ve hareketlerin hangi şartlar altında hukuki ve cezai sorumluluk doğuracağı tespit edilmeye çalışılacaktır. Ayrıca, sporcuların sakat kalmasından, ölmesinden

ve yaralanmasından kaynaklanan zararlardan dolayı kimlerin hangi şekillerde hukuken sorumlu olduğu ve şartları tespit edilmeye çalışılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bulgular

Türkiye’de Hukuki Açıdan Spor Sakatlanmaları

Türkiye’de sporda sosyal güvenliğe ilişkin değerlendirme ve araştırmalara bakıldığında, çok eski zamanlardan beri sporculara yönelik spor ve sağlık temelli yaklaşımlar bulunmaktadır. Örneğin Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı (TİCİ) döneminde sağlık sertifikalarının dağıtılması ve sakatlanan sporcuların organizasyon tarafından tedavi edileceğine karar verilmesi önemli gelişmeler arasındaydı. Ancak, inceleme sürecinde spor, sporcu sağlığı ve sosyal güvenlik hazırlıklarına yönelik taslak ve öneriler birer birer kesinleştirilemediğinden yürürlüğe girememiştir (Öner, 2011).

TİCİ’nin ilk dönemlerinde pozitif bir spor ve sağlık anlayışının olmadığı tespit edilmişse de, Cumhuriyet döneminde Türkiye’de sporda sosyal güvenliği içeren ilk spor organizasyonu, TİCİ’nin ve o dönemin Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı’nın değişen görüşlerine bağlı olarak 1930’lu yıllarda gerçekleşmiştir. Örneğin spor kulübü üyelerinin devlet ve belediye hekimlerinden ücretsiz yararlanmaları istenmiş, bu amaçla “Muayene Talimatnamesi” çıkarılmıştır. Sporculara sağlık belgeleri dağıtılmış, bu kategoriler tamamlanana kadar sporcuların ihraç edilmemesi için kararlar alınmıştır. Müsabakalarda yaralanan doktor ve sporcular tarafından doldurulacak tedavi organizasyonu yapılmıştır (Özmaden, 2006). Buna karşın ulaşılabilen kaynaklarda, söz konusu durumlarla ilişkili ne gibi gelişmelerin olduğu konusunda bir bilgi bulunamamıştır.

Cumhuriyet döneminde Türk sporunun gelişmesine yönelik önerilerde bulunmak, beden eğitimi ve spor faaliyetleri ile ilgili sorunları tespit etmek ve çözüm önerilerini ifade etmek üzere spor şuraları kurulmuştur. 1946 yılında yapılan ilk spor meclisinde tüm sporcuların ve gençlerin kampüs içinde ve dışında spor sağlık kontrollerinin yaptırılması, fitness merkezleri açılması, spor sahalarında yaralanan sporcular için “Kolektif Sigorta” yapılması gibi önerilerde bulunulmuştur (BTGM, 1947).

Kısaca sigorta tazminatından yararlanacaklarla ilişkili madde kapsamında sigortalanan bireyin ölümü halinde miras hukukuna göre mirasçılarının; sakatlık ve maluliyet durumunda ise sporcunun kendinin sigorta tazminatından faydalanacağı belirtilmiştir

Türk Hukuku'nda sporcuların hukuki durumları açısından, profesyonel ve amatör sporcular arasında bir ayrım yapılmadığını belirtmek gerekir. Sporcuların hukuki durumları, mevcut düzenleme gereği TFF ile Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü tarafından belirlenmiştir (Küçükgüngör, 1998).

TFF, 3813 sayılı “*Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*’a göre, futbol ile ilgili bütün düzenlemeleri yapma yetkisine sahip kuruluştur. Öyle ki TFF tarafından çıkarılan “*Profesyonel Futbol Talimatı*” ile “*Amatör Futbolcu Tescil, Vize ve Transfer Talimatı*”, gerek amatör gerek profesyonel tüm futbolcuların hukuki durumlarının düzenlendiği yerdir. Profesyonelliğin ve amatör futbolcuların durumları, kulüpleri ile yapacakları sözleşmenin esasları, sözleşmeden doğan yükümlülükler gibi futbolcuların hukuki statülerini yakından ilgilendiren tüm hususlarda bu yönerge ile düzenlemeler yapılmıştır. Futbolun dışındaki spor dallarının tümü “Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü” yetkisindedir.

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü tarafından 7.8.1998 tarihinde çıkarılan “Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Sporcu, Lisans, Tescil, Vize ve Transfer Yönetmeliği”yle sporcuların tescil, vize, lisans ve transfer işlemleri konusundaki usul ve esasların belirlenmesi konusunda federasyonlar yetkilendirilmiştir. Bu yönetmelikte, her federasyonun faaliyet gösterdiği spor dalında spor yapacak sporcuların yasal statülerinin verdiği talimatlara tabi olduğu görülmektedir. Sporcuların kulüpleriyle ilişkileri, özellikle kulüpten ayrılmaları ve bir kulüpten diğerine geçiş koşulları her federasyon tarafından ayrı ayrı belirlenir. Sporcuların hukuki statüleri dışında belirlenen ilkeler, mevcut idari düzenlemeler dışında kulüpleri olan sporcular, hukuki ilişkilerin belirlenmesi "borçlar hukuku, iş hukuku, sosyal sigortalar hukuku, toplu iş sözleşmesi, grev ve lokavt kanunu" statüleri açısından değerlendirmeyi gerektirmektedir. Bu bakımdan bir değerlendirme yapıldığında kulüplerinden herhangi bir ücret almadan spor yapan amatör sporcular çalışma alanı dışındadır. Amatör sporcular, yürürlükteki yasalar çerçevesinde faaliyet gösterdikleri ve bu yasalar dışında kulüpleriyle yasal ilişkileri olmadığı için kulüplerinden maaş almazlar. Bu nedenle yapılan açıklamalar profesyonel olarak spor yapanlar için geçerlidir ve kulüplerince ödenir (Küçükgüngör, 1998).

TFF'nin belirtmiş olduğu talimatlardan, 2009'dan önce çıkarmış olduğu “Profesyonel Futbol Talimatı”nda aktarılan “Kulübün Yükümlülükleri”yle ilişkili 27. mad. SSK’ya sporcuların kaydettirilmeleri, iş görmezlik ödeneği verilmesi, maluliyet ile ilgili ücretin ödenmesi, sakatlık ve hastalıklarla ilgili tedavileri ve ücretlerine dair ödemeleri kapsayan “(i), (k), (l), (m), (n), (o), (ö) fıkraları”, 2009’da çıkarılmış olan yeni talimatta yer almamıştır. Ancak

burada belirtilen hükümlerin yeni talimatta olmaması geçerli olmadıkları anlamına gelmez (Öner, 2011).

3289 sayılı “Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun” un 23. maddesinde milli takım sporcularının sigortalanmalarının düzenlendiği görülmektedir. Burada takımın teknik kadrosu ile yarışmada milli takım için seçilen sporcuların yarışmadan önce kamp çalışmalarının başlamasından bu yana, milli takımın ikametgahından sonraya kadar gerçekleşen yarışmada diğer muhafızlar listesinde bulundukları seyahat tarihi, milli takıma kadar geçen süre özel sigorta sisteminin karşı karşıya olduğu her türlü hastalık, kaza ve yaralanma halinde evlerine gidecekleri tarihe göre genel müdür tarafından sigortalılık yapılır. Sigorta tazminatından yararlanacak olanlar da söz konusu yönetmelikte belirtilmiştir. Sonuç olarak, sigortalıların ölüm halinde miras hukukuna göre mirasçıları, maluliyet ve sakatlık halinde sporcunun kendi sigorta tazminatından yararlanır (Küçükgüngör, 1998).

Sporcuların Hukuki Sorumluluğu ve Koşulları

-Sporcular açısından hukuki sonuçlar

Spor hukuku kapsamında sorumluluğun değerlendirildiği ayrı bir kanun bulunmamaktadır. Spor aktivitelerinin kendisine özgü bir yapısı vardır. Bu nedenle bazı farklılıklar ortaya çıkmaktadır (Kocasakal, 2010). Profesyonel veya amatörce yapılmış olması fark etmeksizin tüm spor aktiviteleri kurallara göre yapılmalıdır. Spor kurallarına uyulmaması durumunda veya oyun kurallarının ağır ihlali sonucu maç sırasında meydana gelen ölüm ve yaralanmalardan hukuki ve cezai olarak sporcular sorumlu tutulacaktır (Ertaş & Petek, 2005).

Spor, anayasada bir hak olarak yer almaktadır. Egzersiz ve spor yapma hakkı, tabi bir hak olarak tanımlanmakta ve korunmaktadır. Bir spor müsabakasında, bir sporcunun sporla ilgili kurallara uymayan, diğer sporcunun haklarını ihlal eden bir hareketle rakibini yaralaması veya öldürmesi ve müdahalenin bir sporcu niteliğini taşıdığı söylenebilir (Ertaş & Petek, 2005). Spor karşılaşmalarında ölüm ve sakatlanmalarda sporcunun sorumluluğu TBK 49. md. hükümlerine göre değerlendirilir. Maç sırasında sporcular arasında herhangi bir sözleşme ilişkisi yoktur.

Spor müsabakalarında sporcuların birbirlerine karşı davranışlarından dolayı zarara uğramaları halinde zararın arizi olduğu ve sorumluluğun sözleşmenin dışında olduğunu söylemek mümkündür. Burada spor müsabakalarına katılan tüm sporcuların, herkesin kurallara uyması şartıyla spor faaliyetlerine katılmasına izin verilmektedir (Ertaş & Petek, 2005). Buna göre sporcuların spor karşılaşmaları sırasındaki eylem ve fiillerinden doğan sorumluluğu sorumluluk olarak değerlendirilir. Burada kusur, hata, hukuka aykırılık ve nedensellik

unsurlarının bulunması durumunda sporcunun sorumluluğu dikkate alınmaktadır. Sportif faaliyetler sırasında gerçekleştirilen fiillerden dolayı bazı sorumluluk halleri doğmaktadır (Çalışkan, 2021).

- **Hukuka aykırılık şartı:** Bir eylemin hukuka aykırı olması durumu olarak tanımlanır (Kılıçoğlu, 2006). Bir sporcunun spor müsabakaları sırasında başka bir sporcuya verdiği zararlardan sorumlu tutulabilmesi için öncelikli olarak müsabaka sırasında yaptığı davranışın hukuka aykırı olması gerekmektedir. Örneğin; judo maçında rakiplerin birbirine yaptıkları ataklar oyun kurallarında yer aldığı için yapılan işlemler kurallara aykırı olmaz. Çünkü yapılan hamlelerin tamamı oyunun kuralları dahilindedir (Kaneti, 2007).
- **Kusurlu olma şartı:** Spor aktiviteleri sırasında meydana gelen hasarların giderilmesinde sporcu/fail kusurlu olmalıdır. Hatanın derecesi hesap verebilirlik açısından fazla önemli değildir. Egzersiz ve spor yapma hakkına aykırı davranışlar kasten veya ihmal yoluyla yapılabilir (Ertaş & Petek, 2005).
- **Zarar şartı:** Zarar kavramı, kişilerin mal veya şahsi mal kaybı olarak tanımlanabilir. Hasar fiziksel veya zihinsel olabilir. Örneğin, bir sporcu bir spor karşılaşması sırasında başka bir sporcunun bacağına kırarsa, hasar koşulu karşılanacaktır. Burada maluliyet tedavisi için yapılmış harcamalar fiili zarar olarak kabul edilir. Ayrıca, yarışmayan sporcuların kazanmadığı kazançlar da vardır. Bu gelirler aynı zamanda kayıp gelirleri de temsil etmektedir (Çağlayan, 2007). Burada dolaylı zararın göz ardı edilemeyeceği söylenebilir. Örneğin, ünlü sporcuların olmaması nedeniyle kulübün seyirci gelirinin düşmesi dolaylı bir kayıp olarak kabul edilir. Bu dolaylı zararların tazmin edilmesi mümkün olmayacaktır (Ertaş & Petek, 2005).
- **Nedensellik (illiyet) Bağı koşulu:** Spor hakkının ihlali ile zarar arasında sebep-sonuç ilişkisi olmalıdır. Söz konusu bağı varlığı sorumluluk açısından önemli olduğu görülmektedir. Sporcunun uğradığı zarar ile yapılan işlem arasında illiyet bağı varsa sorumluluk doğar (Çağlayan, 2007).

Bir sporun icrası sırasında meydana gelen herhangi bir yaralanma, sakatlanma veya ölümden dolayı hukuki veya cezai sorumluluğun doğması için aşağıdaki şartların yerine getirilmesi gerekmektedir (YCGK, E: 2014/465, K: 2015/235, T: 16.06.2015):

- Sonuç, spor kurallarına aykırı bir eylemin sonucu olmalıdır.
- Eylemler kanuna aykırı olmalıdır.
- Hareketi yapan kişi suçlu bulunmalıdır.
- Zarar ve sonuç arasında uygun bir sebep-sonuç ilişkisi olmalıdır.

Buna karşılık, sporun kurallarına uyulursa, sporcunun yaralanması veya ölümü söz konusu olsa bile, ilgili konuda herhangi bir sorumluluk olmayacaktır. Yasa dışı eylemler mevcut olmalıdır. Burada bir sporcu, rakip sporcunun mutlak haklarının ihlalinden kaynaklanan zararları tazmin edebilecektir (Çalışkan, 2021). Müsabaka sırasındaki davranışların spor kuralları kapsamına girdiği durumlarda dahi, bir sporcunun sakatlanması veya ölümü nedeniyle sorumluluk bakımından mutlak bir hakkın ihlal edildiği söylenebilir. Burada, fiilin hukuka aykırılığına itiraz edilmeyecektir.

Sporcuların spor yaparken sakatlanması veya ölmesi sonucu meydana gelen hasarın ihlal edilen kural kapsamına girip girmediği belirlenmelidir. Bu nedenle, kurala veya sözleşmeye uyulmamasına karşı koruma amacının dikkate alınması gerekir. Ayrıca, ihlal edilen kuralın kapsadığı eşya ve varlıkların hukuka aykırılık anlamında değerlendirilmesi gerekir. Ayrıca, ihlal edilen kurala karşı meşru müdafaa gerektiren fiiller ve bunun sonucunda ortaya çıkan zararlı riskler ve sonuçlar da hukuka aykırılık açısından değerlendirilmelidir (Çalışkan, 2021).

Kabul edilen risk: Spor müsabakaları sırasında spor kurallarına uyulması durumunda, sporcunun sakatlanması veya ölümü için herhangi bir sorumluluk olmaz. Burada kurallara uyulsa bile risk ve olası zararlı neticelerin olduğu söylenebilir (Ertaş ve Petek, 2005). Spor müsabakalarında kurallara uyulsa bile, karşımıza "kabul edilen risk" kavramı çıkacak ve bu da verilen zararlardan sorumluluğu geçersiz kılacaktır. Kabul edilmiş olan risk kavramı; sporun tabi olduğu kuralların ihlalinden kaynaklanan olumsuz bir sonuçtan kişinin sorumlu olmaması ve risk taşınması olarak tanımlanabilir. Başka bir deyişle, bireyin hukuk sisteminde korunan değerlerin ihlalinden kaynaklanan zararlardan, davranışlarının belirli riskler taşınması nedeniyle sorumlu olmadığı anlamına gelir. Riskli davranışlar hayatın birçok alanında olduğu gibi sporda da mevcuttur. Tehlikeli davranış durumunda zarar veya tehlikeli sonuçlar potansiyeli vardır (Çalışkan, 2021).

Hukuk sistemi, bazı riskli davranışlara izin verir, çünkü söz konusu faaliyet, riskli eylemler olmadan gerçekleştirilemez. Bu tıbbi uygulamada kabul edilen bir risktir. Bir spor müsabakasına katılan sporcular, riskli davranışlardan kaynaklanan zararları kabul ederler. Sporcu bu isteğini açık veya örtülü olarak dış dünyaya yansıtır (Ertaş & Petek, 2005). Bu iradenin beyanı kanun hükümlerine aykırı olmamalıdır. Bir spor karşılaşmasına katılanlar bu hususta mutabık kalmış sayılacaktır. Spor müsabakalarında meydana gelen ölüm ve yaralanmaları tazmin etmek için, hareketin yasa dışı geçersiz kılınmasının sebepleri değerlendirilmelidir. Kanuna aykırılığın geçerli olmadığını düşündüren sebepler olsa da sporcuların kanundan kaynaklanan zararlardan sorumlu tutulup tutulmayacağı eğitim ve

uygulamada tartışma konusudur. Oyunun kurallarına uyan bir sporcu bile bir kişiye zarar verebilir. Böyle durumda kurallara riayet eden sporcu zararlardan sorumlu olmayacaktır. Ancak, izin verilen bir eylem etik olmayan bir şekilde yapılırsa, sporcu sorumlu tutulacaktır. Failin başkalarına zarar verme eylemi yasak olmamakla birlikte, etik dışı ise tazminat yükümlülüğü ilk sıraya konulacaktır.

Sporda etik dışı davranışlardan doğabilecek sorumluluğun tespiti için "fair play" ile ilgili açıklamaların dikkate alınması ve ilgili tarafın hukuki sorumluluktaki yerinin "fair play" çerçevesinde belirlenmesi gerekmektedir. Bu nedenle öncelikle sporcunun kusuru tespit edilmelidir. Tarafların kasıt ve ihmalkarlık dereceleri hata kavramı çerçevesinde değerlendirilmelidir. Ayrıca spor hukukunun ortaya koyduğu özellikleri de dikkate alınmalıdır. Sporcuların ihmalkâr davranışlarının belirlenmesine ilişkin genel hükümlere ek olarak profesyonellik ve amatörlükle oyun kültürünün de dikkate alınması gerekmektedir (Çalışkan, 2021).

Yargı sistemi tarafından kabul edilen meşru menfaatlerin zedelenmesi durumunda mağdur olan taraf bu zararı tazmin etmekle yükümlü olacaktır. Önceden de belirtildiği gibi, bir sporcunun yasa dışı bir eylemi nedeniyle zarar meydana gelirse, sporcu yaralanmaya neden olan fiili işleyen kişiye karşı sorumlu olacaktır. Burada, elbette, zarar ve eylem arasında nedensel bir bağlantının varlığı bir koşul olarak kabul edilecektir.

-Sporcular dışındaki sorumluların hukuki sorumlulukları

Profesyonel kulüplerin sorumluluğu: Profesyonel kulüp düzeyinde oynanan sporlar için, kulübün işveren olarak sorumluluğu geçerli olabilir. Profesyonel sporcuyla kulüp arasında bir sözleşme vardır. Taraflar, istihdam, ücret, devamlılık, işçiyle işveren arasındaki bağımlılık gibi unsurlar üzerinde anlaşarak bu konuları bir sözleşmeye çevirmişlerdir. Bir kulübün sporcusunun başka bir sporcuya verdiği zarardan kulübün sorumlu olup olmadığı burada tartışılmalıdır (Çalışkan, 2021).

Profesyonel sporcuların hizmetlerinden kaynaklanan zararlardan kulüp sorumludur. Sporcunun bir spor karşılaşması esnasında verdiği bütün zararlarda kulüp, işveren sıfatıyla zarardan sorumludur. Ancak sporcuların spor faaliyetleri dışındaki diğer haksız uygulamalarından kulüp sorumlu tutulamaz (Ertaş & Petek, 2005). Ancak spor etkinlikleri ile ilgili faaliyetlerden kulüp sorumlu olacaktır.

Antrenörler: Antrenörler, sporcuları müsabakalara yani maçlara hazırlarlar. Sporcuların beden ve ruh sağlığını korumaları için gerekli özeni göstermeleri gerekecektir. Sorumluluğun öğretmende olduğu, haksız fiilin diğer unsurlarının olması durumunda, eğitilen

kişinin basiret yükümlülüğünü ihlal ettiği ve hakkaniyetin, meydana gelen zararı onarmak zorunda kalacağı söylenebilir. Bir antrenörün neden olunan zarardan sorumlu olması için, antrenörün sakatlanan sporcuya bakma yükümlülüğü vardır. Burada sorumluluğun hangi durumlarda ihlal edildiğinin belirlenmesi gerekir. Antrenörün, sorumlu olduğu konulara özen göstermek ve ilgilenmek görevi vardır. Bu yükümlülüğün ihlali durumunda, eğitmen zararlardan sorumlu olacaktır (Çalışkan, 2021).

Hakemler: Spor müsabakalarının hakemleri, sporcunun beden ve ruh sağlığını korumak için sporculara gerekli özen ve ilgiyi göstermelidir (Marakinyo, 2008). Hakem, sakatlanmaya neden olan davranışı kontrol etme yetkisine sahiptir. Bu nedenle, hakemin doğrudan ya da dolaylı olarak katılımcılara karşı düşünceli ve dikkatli olma görevi vardır. Sporcuların yaralanma riskini en aza indirmek veya mümkün olması halinde ortadan kaldırmak için her türlü çabayı göstermelidir. Burada hakem bu hususta gerekli özeni ve dikkati göstermekle yükümlüdür.

Bir spor müsabakası sırasında bir sporcunun yaralanması veya ölümünden kaynaklanan zararlar için hakeme karşı sorumluluğun mevcut olduğu durumlarda, hakemin kendi eylemi gereklidir. Bir sporcu, hakem tarafından önemsenmeme nedeniyle gereksiz bir risk alırsa, hakem yasal sorumluluk almak zorunda kalacaktır (Çalışkan, 2021).

Organizatör: Organizatör, spor organizasyonundan sorumlu kişi olarak tanımlanabilir. Spor organizasyonu içerisinde müsabakaya katılan sporculara, seyircilere, antrenörlere ve diğer kişilere zarar vermemek için gerekli bütün önlemler alınmalıdır. Burada etkinliği düzenleyen kişinin akılcı davranması ve gerekli ilgi ve özeni göstermesi gerekir. Organizatör, bir sporcunun yaralanması veya ölümünden kaynaklanan zararlardan sorumlu olabilir. Bu durumda sorumluluğun da belirlenmesi gerekir.

Organizatörler, spor karşılaşmaları esnasında sporcuların sakatlanması ve ölümünden kaynaklanan zararlardan TBK düzenlemeleri uyarınca sorumlu olabilir. Kanuna aykırı davranış, zarar, nedensellik ve kusurlu hallerde organizatör doğacak zararlardan sorumlu olabilir. Organizatör ve sporcular arasında herhangi bir sözleşme ilişkisi bulunmadığına dikkat edilmelidir.

Seyirciler: Bir sporcunun yaralanması veya ölümü halinde seyircilerin de zararlardan sorumlu olabileceği durumlar olabilir. Bu gibi durumlarda, izleyicinin davranışı ile ortaya çıkmış zarar arasındaki nedensel bağlantı ve hatalı davranışın doğası incelenmelidir. Örneğin, yarışma alanına elindeki herhangi bir maddeyi atıp bir sporcunun sakatlanmasına veya ölümüne sebep olan bir seyirci, verilen zarardan sorumlu olacaktır (Çalışkan, 2021).

İdarenin Sorumluluğu: Spor hukuku karışık bir yapıya sahiptir. Burada hukukun farklı dallarını dikkate almak zorunludur. Spor karşılaşmaları sırasında meydana gelen sakatlanma ve ölümlerde sorumluluğun yetkililere ait olup olmayacağının belirlenmesi gerekmektedir. Yetkililer, spor müsabakaları sırasında yapılan haksız uygulamalardan sorumlu tutulabilir. Bazı spor etkinlikleri hükümet tarafından organize edilmektedir. Bu bir kamu hizmetidir. Bu nedenle, yönetim organının bir sporcunun yaralanması veya ölümünden kaynaklanan sorumluluğu vardır. Bu sorumluluğun kapsamı da her bir yarışmanın özelliklerine bağlı olarak ayrı ayrı belirlenmelidir (Çalışkan, 2021).

Hukuka aykırılığı ortadan kaldıran sebepler.

Spor haklarıyla ilgili davranışlarda hukuksuzluğun ortadan kaldırılmasına yol açabilecek unsurlar olabilir. Burada yasadışılığın ortadan kaldırılmasının nedenleri, yani yasalara uyma nedenleri geçerli olacaktır.

- 1. Yasal Savunma:** Spor müsabakaları sırasında meydana gelen saldırılarda, kendini savunma durumu yasadışılığı ortadan kaldırabilir (Çağlayan, 2007). Spor müsabakaları sırasında meydana gelen insan haklarına aykırı bir davranışın savunulması halinde, olay mahallindeki şartlara ve koşullara bağlı olarak, orantılı olmak kaydıyla, bu davranışın icrası veya tekrarı kesindir ve bir nefsi müdafaa durumu olacaktır (Nomer, 2011). Örneğin bir futbol maçı sırasında, sporculardan biri diğerine yumruk atmaya başlarsa, rakip oyuncunun elleri ve vücudu ile kendini savunmak için bir hamle yapması ve bu hareketin kendisine zarar veren sporcuya zarar vermesi halinde, rakip oyuncu sorumlu tutulmayacaktır. Çünkü burada bir nefsi müdafaa hali vardır.
- 2. Zaruret Hali:** Zaruret, bir kişinin kendisini veya başka bir kişinin kişiliğini veya mülkiyet haklarını olası bir zarar veya tehlikeden korumak için başka bir kişinin malına zarar vermesi durumu olarak tanımlanabilir. Örneğin, bir sporcu, yarış araçlarının kendisine çarpmasını ve yaralanmasını önlemek için başkasının aracına zarar veren bir otomobil yarışı kazasına karışmışsa, burada zaruret hali gerekli görülmelidir (Çağlayan, 2007).
- 3. Kanunun Verdiği Yetkinin Kullanılması:** Yetki kanunla kullanılıyorsa, eylem yasadışı hale getirilemez. Bu yasa dışılığı ortadan kaldıracaktır. Örneğin bu eylem, bir sporcunun spor kuralları çerçevesinde kendisine verilen yetkiyi kullanarak rakibine zarar vermesi durumunda gerçekleşir.

4. Zarara İzin Verilmesi: Mağdurun istismar eylemlerini kabul etmesi hukuka uygun bir dayanaktır. Bu, eylemin yasa dışılığını ortadan kaldıracaktır. Burada verilen rıza, kişinin serbestçe kullanabileceği hakları yürürlüğe koyacaktır (Çağlayan, 2007) .

5. Topluma Mal Olmuş Sporcuların Kişilik Haklarına Yönelik Saldırıları: Sporcular risk almalıdır. Sportif faaliyetler sırasında yasalara uyulmasının gerekçeleri sorulmalıdır. Özellikle toplumca bilinen ünlü sporcuların kendi kişilik haklarıyla ilişkili davranışları diğerlerine göre daha fazla olabilir. Çünkü gazetecilik ve spor birbiriyle yakından ilişkilidir. Özellikle, burada uygunluk kriterlerinin bir parçası olarak basın ve ifade özgürlüğü hakkı dikkate alınmalıdır. Ünlü bir sporcuyla ilgili spor haberlerinin meşruiyeti için aşağıdaki kriterler göz önünde bulundurulmalıdır (Çalışkan, 2021):

- Gerçek olması
- Güncel bir durum olması
- Kamu yararına olacak bir haber olması

Sporcunun Dikkat ve Özen Yükümlülüğü

Spor müsabakalarında, bir sporcunun ölümü veya yaralanmasından doğan bir sorumluluk, kusurlu sorumluluk ilkesine dayanmaktadır. Hata sorumluluğu için davranışın uygulanmasında temerrüde düşmüş olmak gerekir. Kusur, yasa dışı sonuçlar istemek veya sonuçları istememesine rağmen yasa dışı davranışlardan kaçınmak için yeterli iradeyi kullanmamaktır. Bir spor müsabakasında bir sporcunun kusurundan bahsedebilmek için, bir sporcunun illegal bir sonuca sahip olması ya da sonucunu istemese de illegal hareketten kaçınmak için iradesini yeterince kullanmamış olması gerekir. Sporcu hatasının bir şekli olan niyet kolayca belirlenebilirken, spor müsabakalarında sporcunun davranışlarının ne zaman yükseleceğinin kesin bir ölçüsünü vermek mümkün değildir ve bu durum tanımlanması zor bir konu olacaktır. Yalnızca spor müsabakalarında değil, genel olarak diğer müsabakalarda da failin hukuka aykırı davranışlardan kaçınmak için yeterli irade gösterip göstermediğini belirlemek zordur (Oğuzman & Öz, 2004).

Bir sporcunun dikkat ve özen yükümlülüğünün normunun normal sosyal hayatta beklenen yükümlülüğünden farklı olduğu birçok hukuk sistemi tarafından kabul edilmiştir. Condon ve Basi davasında, İngiliz Yüksek Mahkemesi, tüm sporcuların algılanabilir yaralanmalara karşı koruma konusunda nesnel bir görevi olmasına rağmen, bunu belirlemek için öznel önlemlerin dikkate alınması gerektiğine karar vermiştir. Sporcunun tehlikeli bir oyun tarzı sergileyerek oyun kurallarını ihlal ettiği iddiasıyla dava açılmıştır. Buna karşın, ”İngiltere Temyiz Mahkemesi”nin bu kararıyla da özen yükümlülüğünün tespit edilmesindeki belirsizlik

giderilememiştir. Ardından, “*Caldwell ve Maguire and Fitzgerald*” kararlarında ihmalin subjektif hale getirilme durumunun daha belirgin bir şekilde ortaya çıktığı ve spor müsabakalarında dikkat ve özen yükümlülüğünün belirlendiği görülmektedir.

İngiltere’nin yasaların sporcu birinin dikkat ve özen yükümlülüğü belirlenirken aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

- Her sporcunun diğer sporcular karşısında özen gösterme görevi olmalıdır.
- Bu yükümlülük, yarışmanın doğasına uygun tüm makul özeni göstermektir.
- Rakibin beklenen tehlikesinden kaçınma yükümlülüğünde, normal bir insandan beklenen davranış, yani rakip oyuncu kurallara göre hareket etmelidir.
- Stresli durumlarda (örneğin, büyük bir oyun sırasında) sakarlık, hatalar ve o andaki yanlış kararlarla özen yükümlülüğünün ihlal edildiğini söylememek mümkün değildir (Şimşek, 2015).

Sporcu kusurunun ihmal derecesinde olması.

İhmal, failin, hukuk karşısında aykırı sonuçlar istememesine karşın, bu sonucun yaşanmaması için iradesini yeterli derecede kullanmayışı, durum ve koşulların gerektirdiği özen ve dikkati göstermeme halidir (Tekinay vd., 1993). Ağır ihmal ve hafif ihmal olmak üzere iki ihmal bulunmaktadır. Ağır ihmal, hukuk karşısında aykırı sonuçlar oluşturan fiil işlenirken, fiili işleyen herkesin göstermesi beklenen dikkat ve özeni göstermemesine denilmektedir (Ertaş & Petek, 2005). Hafif ihmal ise hukuk karşısında aykırı fiiller işlenirken, fiili işleyenlerden değil, tedbirli ve dikkatli bir kişinin göstereceği özen ve dikkati göstermemesini ifade eder (Oğuzman & Öz, 2004).

Dikkat ve özen yükümlülüğünün tespitinde dikkate alınacak hususlar.

Sporcuların spor müsabakalarında muafiyet bölgesine bireysel olarak katılmaları yasaktır. İhmalin sınırlandırılması ile kabul edilen riskin arttırılması veya sınırlandırılmasının etkisi getirilecektir. Kuvvetin kullanıldığı durumlarda, bir kişinin failin eylemlerinden kaynaklanan tüm öngörülebilir yaralanmalardan mı yoksa failin eylemlerinin doğrudan bir sonucu olan tüm yaralanmalardan mı sorumlu olacağı açık değildir. Bir yarışmaya katılan sporcu, diğerlerinde görülen herhangi bir fark edilebilir ve öngörülebilir yaralanma için makul, nesnel dikkat ve özen göstermelidir. Aksiyon türü, oyuncu beklentileri, yaralanma riski, oynanmış oyunun özellik ve kuralları bir bütün şeklinde ele alınmalı ve değerlendirilmelidir. Kabul edilebilir bir temas yaralanması varsa, özen yükümlülüğünün ihlali söz konusu olmayacaktır. Beklenmedik ve mantıksız bir risk almak ihmalkârlıktır. Tüm spora izin verilen hareket yaralanmaları kabul edilebilir bir risk olarak kabul edilemez. Kabul edilebilir risk

aralığındaki bir zarar ihmalden kaynaklanmamalıdır. Sporcular uygun özen ve dikkatle antrenman yapmalıdır. Ancak sporcunun özen ve ilgi yükümlülüğü, fiili hakimiyeti, yani yükümlülükleriyle sınırlıdır. Örneğin, oyun kuralları gereği cirit attıktan sonra halktan birinin yaralanması halinde sporcunun kusuru dikkate alınmaz. Gerçekten de sporcuların müsabaka alanının güvenliğini sağlama yükümlülüğü yoktur (Şimşek, 2015).

Bu durumda, gerekli özen ve dikkat yükümlülüğünü göstermediği ve oyun alanının güvenliğini sağlamadığı takdirde organizatör sorumlu tutulacaktır. Yani sporcu yarışma alanının güvenliğini sağlamakla yükümlü değildir. Sporun kendisine özgü yapısı göz önüne alındığında, ihmalin belirlenmesinde genel kurallardan ayrı olarak ancak bu kuralların uygulanabilirliğiyle bağlantılı olarak farklı ilkeler oluşturulmalıdır. Bu nedenle spor müsabakalarında sporcu ihmali belirlenirken oyun kuralları, müsabaka kültürü, amatör veya profesyonel sporcular (farklı ligler), tecrübe, oyuncunun yaşı ve cinsiyeti gibi hususlar dikkate alınmalıdır (Şimşek, 2015).

Türkiye’de Sakatlık ve Ölümle Sonuçlanan Bazı Spor Vakaları

2012 yılında Erzurum ili Konaklı’da yapılacak Alp Disiplini 1. Etap yarışları için bölgeye gelen milli kayakçının, antrenman iniş sırasında, kayaklarından birisi çıkıp, dengesini kaybederek düştükten sonra plastik ağ bariyerlere çarpma sonucunda boynunda ve vücudunun bazı yerlerinde kırıklar oluşmuş ve olay sporcunun hayatını kaybetmesiyle sonuçlanmıştır. Açılan davalar sonucunda 9 kamu görevlisi hakkında, görevi kötüye kullanmak suçundan 6 aydan 2’şer yıla kadar hapis cezası talep edilmiştir. Yapılan yargılama sonucunda, yargılanan bazı sanıklar 1.5 - 2,5 yıl hapis cezası almıştır.

Yine 2016 yılında Erzurum’da Geleneksel Spor Dalları Federasyonu tarafından düzenlenen Atlı Cirit Lig müsabakasında iki atın çarpışması sonucu kendi atının altında kalan bir sporcu, omuriliğinin parçalanması sonucu hayatını kaybetmiştir. Ata Sporunda eskiden gelen bir teamülden dolayı hayatını kaybeden sporcunun ailesi herhangi bir dava açmamıştır.

Ayrıca Uşak’ta 2022 yılında genç ciritçi antrenman esnasında, yine atların çarpışması sonucu hayatını kaybeden sporcuda da benzer durum söz konusu olmuştur. Ailesi sporcunun ölümünden dolayı şikayetçi olmuştur ancak Savcılık herhangi bir kovuşturmayla yer olmadığına kanaat getirmiştir.

Konu ile alakalı bir başka örnek de şu şekildedir. Ailesiyle birlikte tatil yaptığı otelin spor salonunda spor yapan bir genç, gerekli önlemlerin alınmaması nedeniyle yaralandığını ileri sürerek 7000 dolar manevi tazminat davası açmıştır. Yargıtay 13. HD. 2015/13757E

2015/13756K Mahkeme davanın kısmen kabulüne karar vererek işletme sahibini tazminata mahkum etmiştir (www.kazancihukuk.com Erişim tarihi 02.10.2022).

Yargıtay 13. HD. 2017/9636E 2019/6435K kararı da şu şekildedir. "Davacı, üye olduğu spor salonunun sauna tahtasının kırılması sonucu yaralandığını ileri sürerek maddi ve manevi tazminat isteminde bulunmuştur. Davacı, maddi tazminat kapsamında tedavi nedeni ile hastaneye ödediği fatura tutarı ile ilaç masrafını da istemiştir. Ne var ki, mahkemece bu kalem ücretler değerlendirilmemiştir. Davacının hastane ve ilaç masrafı için yaptığı harcamalar yönünden davanın kabulü gerekirken bu hususların dikkate alınmaması usul ve yasaya aykırı olup, bozma sebebidir. Manevi tazminatın ve kapsamının taktiri hakime ait bir hak ve görevdir. Ancak hakim bu hak ve görevini yerine getirirken Medeni Kanun'un 4.maddesi hükmünü de gözetmek suretiyle hak ve nesafet ilkeleriyle bağlı kalarak tarafların sosyal ve ekonomik durumlarını, kusurlu eylemin mağdurda uyandırdığı elem ve ızdırabın derecesini, istek sahibinin toplumdaki yerini, kişiliğini, hassasiyet derecesini gözetmek suretiyle makul bir tazminata hükmetmelidir. Mahkemece, olayın oluş şekli gözetilerek, manevi tazminatın hakkaniyet ölçülerine göre mevcuttan fazla verilmesi gerektiğinin düşünülmemesi usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir" (www.kazancihukuk.com Erişim tarihi 02.10.2022).

Başka bir örnekte de Atletizm Milli Takımı'na çağrılan milli sporcu ile alakalıdır. Milli takıma çağrılan sporcunun, ülkesinde düzenlenen müsabakalarda sakat olmasına rağmen teknik heyetin ısrarıyla yarışa sokulduğunu, yarış esnasında yere yığıldığını, ilk müdahale sonrasında hastaneye gönderildiğini, burada ameliyat edildiğini, tendonunun koptuğunun belirlendiğini, bu durumun teknik heyetin ihmali sonucu oluştuğunu, sporcunun spor hayatının bitme noktasına geldiğini, bundan sporcunun olumsuz etkilendiğini ileri sürerek fazlaya dair haklarını saklı tutarak 10.000 TL maddi, 100.000 TL manevi tazminatın faiziyle birlikte davalıdan tahsiline karar verilmesini istenmiştir. Mahkemece, ileri sürülen talepler yönünden Tahkim Kurulu görevli olduğu gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. Bu karar sonucunda tatmin olmayan sporcu, davayı bir üst mahkemeye taşımıştır. Üst Mahkeme yapılan incelemeler sonucunda, davacının haksız eylem nedeniyle istediği maddi ve manevi tazminat taleplerine ilişkin uyuşmazlığın, federasyon bünyesinde çözümleneceğine dair bir düzenleme de bulunmadığından genel hükümler çerçevesinde adli yargı yerinde çözüme kavuşturulması gerekir. Bu durumda adli yargı görevli olduğundan mahkemece işin esası incelenerek taraf delilleri toplanıp bütün delillerin birlikte değerlendirilmesi yapılarak oluşacak sonuç doğrultusunda bir karar verilmesi gerekirken yerinde olmayan gerekçe ile davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemesi gerekçesi ile mahkemenin verdiği kararın bozulmasına, davanın kabulüne karar vermiştir (<http://fatmatugcebilgin.av.tr/2020/01/04/emsal-yargitay-karari/>).

BEŞİNCİ BÖLÜM

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Tartışma ve Sonuç

İnsanın psikolojik ve zihinsel durumunun insan vücudunda belirli amaçlar için eğitilip geliştirilebileceği, insan varoluşunun ilk dönemlerinden beri bilinmektedir. Bireyin yaşamının devamında olumlu bir etken olan hareket, insan vücudunu eğitmek için en önemli faktör olarak kabul edilir. Spor, savaşa hazırlanılırken yapılan faaliyetleri kapsar. Yazıcı (2014)'ya göre sporun tarihine bakıldığında rekabetçi savaşçı yönünü ortaya koyan disiplin kapsamında ilerleyen bir oyun olarak tanımlanabilir. Üstündağ vd. (2011)'nin aktardığına göre, dünyadaki teknolojik gelişmeler toplumların yaşam biçimini etkilemekte ve kişinin hayatını her geçen gün daha rahat hale getirmektedir. Yaşam konforunun artmasıyla birlikte hareket sayısının da azaldığı belirtilmektedir. Bu hareketsiz yaşamı önlemek için spor faaliyeti insanların hayatında kültürel bir zorunluluk haline gelmektedir.

Spor insanların yaşamlarına çeşitli açılardan giren, doğrudan/dolaylı olarak kendileriyle bağlantılı olan ve her zaman insanların dikkatini çekmeyi başaran sosyal bir olgudur (Kılıcıgil, 1998). Bu kurumsal yapı, görev ve sorumluluklarla ilgili belirli yasal kuralları takip eder. Bu bağlamda örf ve âdet hukuku, toplumla ilgili olan ve onu çeşitli şekillerde etkileyen sporu bir alt hukuk (spor hukuku) olarak ifade eder. Spor hukuku, karma ve yeni bir hukuk dalıdır (Kaya, 2012). Hem kamu hem de özel hukuk hükümlerini içerir. Spor kuruluşları arasında yapılan sözleşmeler özel hukuk kapsamına girerken; sporda doping, spor yaptırımları vb. hususlar kamu hukuku alanında yer almaktadır (Ertuş & Petek, 2011). Ayrıca devletin sporu bir kamu hizmeti olarak düzenlemesi, sporun kamu hukuku çerçevesinde değerlendirilmesine yol açmaktadır (Çağlayan, 2007). Bu nedenle spor hukuku, özel veya kamu hukukuna dahil edilmemelidir. Spor hukuku, kamu ve özel hukuku alanlarıyla iç içe ve bağlantılıdır.

Sporu, bireye insanın ve toplumun iyileştirilmesi için verilen geniş kapsamlı bir hareket özgürlüğü olarak ifade etmek mümkündür. Bu alanda sorumluluk hukukundan uzak durmak düşünülemez. Aslında bu etkileşim sonucunda insanların birbirine zarar vermesi kaçınılmazdır. Nitekim bazı spor müsabakaları insanlara zarar vermeden yapılamaz. Sorumluluk hukukunun amacı, zararın zarara uğrayan tarafa bırakılıp bırakılmadığını tespit etmektir. Spor müsabakalarında sporcuların ihmallerinin tespiti için oyun kuralları, müsabaka kültürü,

profesyonel veya amatör sporcular (farklı ligler), tecrübe, müsabaka yaşı, oyuncu cinsiyeti ve oyun şartları gibi hususlar dikkate alınmalıdır.

Son yıllarda dünya genelinde olduğu gibi ülkemizde de spor faaliyetleri ön plana çıkmıştır. Spora yapılan önemli finansal yatırımlar, sporcuların yüksek performansına ilişkin beklentileri gündeme getirmiştir. Kısa vadeli başarı beklentisi, sporcuların sezona fiziksel ve zihinsel olarak hazırlanmadan maçlara katılmasına neden olmaktadır. Genel olarak bilinçsiz egzersizler ve uygun olmayan ortamlarda yapılan antrenmanlar sonucunda uygun olmayan ekipman kullanımı spor yaralanmalarının sayısında önemli bir artışa yol açmaktadır. Özellikle temas sporlarında pratikte daha az koruyucu malzeme kullanılması yaralanma riskini artırmaktadır. Ayrıca tekrarlayan zorlama yaralanmalarının ve mikro travmaların aşırı kullanımı spor yaralanmalarında önemli bir yere sahiptir. Profesyonel sporcular arasında antrenman sıklığı, süresi ve yoğunluğunun artması aşırı kullanım yaralanmalarının sayısını artırmıştır. Ayrıca spora yeni başlayanların ve uzun bir süre sonra yoğun antrenmanlara dönenlerin egzersiz rejimlerindeki ani artışı da spor yaralanması açısından daha yüksek risk oluşturmaktadır.

Spor sakatlığı performans sırasında (antrenman ve/veya yarışma sırasında) meydana gelen herhangi bir hasarın toplu adıdır. Spor yaralanmalarından kaynaklanan sağlık sorunlarının göz ardı edilemeyecek kadar yaygın olduğu açıktır. Kişisel ve çevresel faktörler nedeniyle sıklıkla oluşan spor sakatlığı ve yaralanmalarının önlenmesi ve tedavisinde takım doktorlarının çok önemli bir işlevi vardır. Takım doktorları sadece belirli koruyucu önlemler ile spor sakatlıklarının oluşmasını engellemekle kalmaz, aynı zamanda sakatlıkların tedavi edilmesinde ve sporcuların tekrar aktiviteye döndürülmesinde de aktif rol oynarlar. Ekipteki doktorlar koruyucu, tedavi edici ve rehabilite edici tıbbi hizmetleri gerçekleştirmek için birlikte çalışır. Spor yaralanmalarının tanı, tedavisi multidisipliner yaklaşım gerektirdiğinden, sakatlanan sporcunun normal aktivitelerine dönmesi için takım doktorunun tutumu çok önemlidir. Ayrıca takım doktorunun sağlık kurulu ile yoğun iş birliği içerisinde olması ve takım doktorunun bilgi birikimi ile eğitilmiş danışman doktorlardan oluşan ekip, sakatlanan sporcuların erken tedavi edilmesini sağlar (Ünal, 2012).

Sporda sakatlıkları, özellikle aşırı kullanımdan kaynaklı sakatlanmalar zamanında fark edilmediği ve hiçbir önlem alınmadığı takdirde hastanın uzun süre spor aktivitelerinden uzak durmasına neden olur. Geç teşhis edilen vakaların tedavisi de uzun zaman almaktadır. Önleme yöntemleri, aşırı kullanım yaralanmalarının tedavisi kadar önemlidir. Sakatlıkların oluşmasını kolaylaştıran faktörleri belirlemek bu tür yaralanmaları önleyebilmek için önemlidir.

Spor sakatlıkları, temas sporlarında görüldüğü gibi ya doğrudan travmadan kaynaklanır ya da genellikle tekrarlayan stres ve küçük travmaların sonucu olarak kabul edilir. Travmatik yaralanma doğrudan akut semptomlara neden olmasına rağmen, minör travmalardan kaynaklanan aşırı kullanım yaralanmalarında semptomlar yavaş gelişir. Atletik aktiviteden sonra ağrı ve karıncalanma başlar. Ağrı saatlerce, bazen bütün gün sürebilir. Spor yaralanmaları, egzersiz sıklığı, süresi ve yoğunluğu oldukça artmıştır. Ayrıca sporun yapıldığı alan, antrenman tekniği, kullanılan malzemeler, hava koşulları ve sporcunun anatomik yapısı da önemlidir. Sporcularda tek bir yaralanma kırıklara, eklem burkulmalarına ve kas yırtılmalarına neden olabilir. Tekrarlayan mikro travmaların bir sonucu olarak, mikroskobik lezyonlar ve bunların birikmesi, aşırı çalışma yaralanması olarak tanımlanan bir klinik tabloya yol açar. Bunların tipik örnekleri stres kırıkları, kompartman sendromu, lateral epikondilit, aşıl tendiniti, üstün tendinit ve Jamper'ın dizidir. Herhangi bir egzersizin yoğunluğu, süresi ve sıklığı arttıkça yaralanma riski artar. Takım doktorları, eğitim programlarında bu üç faktörün ve oranlarının dikkate alınmasına rehberlik etmelidir.

Sporcu, oyunun kurallarına uygun hareket ederek tarafsız durum tespiti görevini yerine getirmiş olacaktır. Ancak oyunun kurallarına uymak, ihmali kendi başınıza ortaya çıkarmak için yeterli olmayacaktır. Bazı durumlarda, oyunun kurallarının güncel olmadığı görülmektedir. Örneğin, basit eylemlerden kaynaklanan, izin verilen sertlik nedeniyle oyunun kuralları ihlal edilirse, sporcu ihmalden söz edilmemelidir. Spor yapmayı seçen profesyonel sporcu ile amatör sporcu arasında özen ve ilgi sorumluluğunun farklı olacağı muhakkaktır. Amatör spor müsabakaları sırasında meydana gelen zararlardan sorumlu olma niyeti veya ağır ihmali; profesyonel spor müsabakaları sırasında meydana gelen zararlardan küçük bir ihmali bile sorumludur.

İlgili sporun kuralları, uygulamaları ve gelenekleri, oyunun amacı, spordaki doğal tehlikeler, sporcuların beklentileri, oyun standartları ve makul yetenek dahil olmak üzere dikkat ve özen yükümlülüğünün belirlenmesinde oyun kültürü göz önünde bulundurulur. Bunlara ek olarak sporla ilgili diğer ilkeler de dikkate alınmalıdır. İhmalin spor kurallarına mutlak uyum olarak yorumlanması haksız sonuçlara yol açacaktır. Her sporcu yarışmayı kazanmak için çabalar. Bazen çok yorulur, bazen de aşırı heyecanla suçlanır. Bu gibi durumlarda sporun kurallarını ihlal ederek diğer sporculara zarar verebilir. Bu durumdan sporcuyu sorumlu tutmak sporun yapısına aykırı olacak ve sporcunun spora devam edememesine ve spordan beklenen kişisel ve toplumsal kazançların kaybına yol açacaktır. Bu nedenle, davranışın bir sportif hareketin iradesinin akla yatkın bir istisnasından sapması durumunda herhangi bir sorumluluk yoktur. Ancak, ilgili sporun doğası gereği, izin verilen şiddeti aşan yasadışı eylemler yasal

sorumluluğa yol açacaktır ve yalnızca kuralların ihlali ötesinde agresif ve sportmenlik dışı davranışlar yasal olarak sorumlu tutulacaktır. Bu durumda yapılan davranış oyunun kuralları dışında olsa da hukuk düzenini bir ölçüde bozmaz. Davranış, hukuk düzeninin bozulduğu noktaya ulaştığında, sorumluluk önce gelir. Sporun doğasını aşan ve hukuk düzeninin alanına giren bir fiil olduğunda sorumluluk doğar.

Spor müsabakalarında, bir sporcunun spor kurallarına uymadan rakibine zarar veren, yaralayan veya öldüren davranışları, sporcunun spor haklarının ihlali olarak kabul edilmelidir. Burada, bir sporcunun diğerine karşı hareketi, o kişinin fiziksel bütünlüğüne saldırı olacaktır. Bu nedenle, sporcu sakatlanmaları ve ölümleriyle sporcuların hukuki sorumluluğunun TBK 49 vd. maddelerine göre haksız fiil sorumluluğu kapsamında değerlendirilmesi mümkündür. Müsabaka sırasında sporcular arasında doğrudan bir sözleşme ilişkisi yoktur. Sınıflandırma koşulları, yarışma sırasında sporcuların birbirlerine karşı sorumlulukları açısından uygulanır. Spor müsabakaları sırasında bir sporcunun yaralanması veya ölümü nedeniyle meydana gelen hasarın ihlal edilen kural kapsamına girip girmediği belirlenmelidir. Burada hukuksuzluk kavramıyla karşılaşmaktayız. Hukuk sistemimizde yasa dışı unsur, suça yol açan adaletsizliğin doğasıdır. Burada yasa dışı terimi, hukuk normlarına aykırı suç oluşturan fiil anlamına gelir. Kanuna aykırılık suçu oluşturan unsurlardan biridir. Bu nedenle “hukuka aykırılık” terimi de mevzuatta yer almaktadır. Burada failin hukuka uyması için bir sebep olmadığını ve eylemlerinin hukuka aykırı olduğunu bilmesi gerekir.

Spor sakatlıklarında hukuki sorumluluk kapsamında spor sözleşmeleri önem arz etmektedir. Sporcu sözleşmelerinde sözleşmenin başlangıç ve bitiş tarihleri belirtilmek zorundadır. “Futbolcuların Statüsü ve Transfer Talimatı” madde 19/3 uyarınca tüm tek tip sporcu sözleşmelerinin bitiş tarihi 31 Mayıs olarak yazılmak zorundadır. Basketbolda futboldan farklı olarak kulüple sporcu arasında akdedilen sporcu tek tip sözleşmesinin bitiş tarihi ise “Sözleşmeli Sporcular Lisans Tescil ve Transfer Yönergesi” madde 24/2 uyarınca 30 Haziran olarak yazılması zorunludur. Sporcu tek tip sözleşmesi için başlangıç tarihi, transfer dönemi baz alınarak dönem içinde kalmak şartıyla bu aralıktaki herhangi bir tarih belirlenebilir. Örnek vermek gerekirse ara transfer döneminde transfer olan bir sporcu sözleşmesi aynı şekilde tek tip sözleşme olarak yapılır ve başlangıç tarihi yeni kulübüne transfer olduğu tarih olarak belirlenir (<http://www.sporhukukcusu.com/index.php/joomla/users-component/sporcu-sakatliklarinda-hukuki-sorumluluk.html>).

Profesyonel spor kulüpleri, tek tip sözleşmeli olan/ olmayan bünyelerinde yer alan her sporcuyla SGK’ya bildirme yükümlüdürler. Bu kanuna göre emredici bir hükümdür. Kanunun aksi söz konusu olduğunda tüm işlemler ve sözleşmeler geçersiz sayılır. Sözleşmenin

imzalandığı tarihten itibaren kulüp sporcuu sigortaya bildirmek zorundadır. Bu durumda hukuki olarak bazı sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu durumlar;

- Kulübün sporcuu sigortaya bildirmemesi,
- Kulübün sporcuu sigortaya geç bildirmesi,
- Kulübün sporcunun kazancını eksik göstermesi.

Sigortadan kaynaklanan uyuşmazlıklarda hukuki süreçler genel hükümlere göre belirlenmekte olup çözüm yoluna gidilir. Bu tip sözleşmeye bağlı olan hukuki davalarda ilgili konu adli yargıya taşınarak “hizmet tespiti davalarına” bakmakla yükümlü İş Mahkemeleri bu hususta yetkili kılınmıştır.

Yargıtay 10. Hukuk Dairesi 2002/9790 E ve 2002/10380 K sayılı 31.12.2002 tarihli ilamında yer alan *“Profesyonel sporcu sıfatıyla, davacı ile davalı spor kulüpleri arasında yapılan sözleşmelere dayalı bulunan, profesyonel sportif faaliyetler cümlesinden olarak gerçekleşen çalışmaların, Borçlar Kanunu’nun 313 ve devamındaki maddelerde düzenlenen “Hizmet akdi” kapsamında bulunduğu kuşku ve çekişme yoktur. Bu bağlamda, uyuşmazlığın 506 Sayılı Yasanın uygulanmasından doğduğu gözetildiğinde, aynı Yasanın 134.maddesi hükmü gereği davanın görülmesinde iş mahkemeleri görevli kılınmıştır. Bu tür davalarda yetkili mahkeme ise Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 9 ve 17 maddeleri hükümlerine göre belirlenmesi zorunludur.”* yargı yeri konusunda yaşanan uyuşmazlıklara karşı yargı yerinin İş Mahkemeleri olduğu konusunda hüküm kurmuştur. Hizmet tespit davalarında sporcular ve antrenörlerin hizmet tespit kayıtlarında düzeltme yapılması mümkündür. Bu dava neticesinde eksik yatan ya da hiç yatmayan sigorta primleri düzeltilerek sporcunun lehine bir sonuç elde edilir (<http://www.sporhukukcusu.com/index.php/joomla/users-component/sporcu-sakatliklarında-hukuki-sorumluluk.html>).

Hukuki süreçlerde hak iddia edebilmek için ispatla yükümlülük söz konusudur. Bu tip hizmet davalarında ispat yükü sporcuda yani davacıdadır. Sporcu davaya konu olan hizmet tespiti için çalışma süresini ispat etmekle yükümlüdür. Yargıtay 21. Hukuk Dairesinin 2010/2866 E ve 2011/6332 K sayılı 14.07.2011 tarihli kararı ilgili hususta rehber niteliğindedir. Yapılacak olan işlemler ve ispat şekli bu kararda emsal olarak açıkça ifade edilmektedir. Öncelikle Yargıtay HGK’nun 16.9.1999 gün 1999/21-510-527, 30.6.1999 gün 1999/21-549-555- 3.11.2004 gün 2004/21- 480-579 sayılı kararları doğrultusunda ilgili karar yol gösterici olacaktır:

Davanın yasal dayanağını oluşturan 506 sayılı yasanın 79. maddesi bu tip hizmet tesbiti davaları için özel bir ispat yöntemi öngörmemiş ise de davanın niteliği kamu düzenini ilgilendirdiği ve bu nedenle özel bir duyarlılık ve özenle yürütülmesi gerektiği Yargıtay’ın ve

giderek Dairemizin yerleşmiş içtihadı gereğidir. Bu tür davalarda öncelikle davacının çalışmasına ilişkin belgelerin işveren tarafından verilip verilmediği yöntemince araştırılmalıdır. Bu koşul oluşmuşsa işyerinin gerçekten var olup olmadığı kanun kapsamında veya kapsama alınacak nitelikte bulunup bulunmadığı eksiksiz bir şekilde belirlenmeli daha sonra çalışma olgusunun varlığı özel bir duyarlılıkla araştırılmalıdır. Çalışma olgusu her türlü delille ispat kazanabilirse de çalışmanın konusu niteliği başlangıç ve bitiş tarihleri hususlarında tanık sözleri değerlendirilmeli, dinlenen tanıkların davacı ile aynı dönemlerde işyerinde çalışmış ve işverenin resmi kayıtlara geçmiş bordro tanıkları ya da komşu işverenlerin aynı nitelikte işi yapan ve bordrolarına resmi kayıtlarına geçmiş çalışanlardan seçilmesine özen gösterilmelidir. Bu tanıkların ifadeleri ile çalışma olgusu hiçbir kuşku ve duraksamaya yer vermeyecek şekilde belirlenmelidir.....”

Öneriler

Kamusal hayatta her insan bir başkasına zarar vermemekle yükümlüdür. Bireyler birbirlerine zarar vermemek adına gerekli özeni ve dikkati göstermelidir. Sporcuları müsabakalara hazırlayan bir antrenör, sporcuların fiziki ve ruhsal varlığını korumak için sporculara gerekli özen ve ilgiyi göstermekle yükümlüdür. Haksız fiilde diğer unsurların varlığı ile gerekli olan özeni ve dikkati göstermeyen antrenör zararı tazmin etmekle yükümlüdür. Sorumluluk hukukunda, spor müsabakalarının özel sorumluluk ilkeleri dikkate alınarak bir antrenörün yasal sorumluluğu dikkate alınmalıdır. Belirli bir hareket serbestliğinin olduğu spor müsabakalarında, bu hareket serbestliğinin olduğu bir alanda meydana gelen hasarlarda antrenörlerin sorumluluğundan söz edilemez. Kabul görülen risk bölgesinde yaralanmalar varsa bu kayıplar sporcuya aittir. Ancak antrenörün görevlerinin gerektirdiği dikkat ve özenin gösterilmemesi durumunda antrenör sorumlu olacaktır. Örneğin, uygun olmayan bir sporcunun müsabakadan çıkarılmasından kaynaklanan herhangi bir zarar varsa, antrenör sorumlu olacaktır. Sorumluluğa ilişkin diğer şartların da sağlanması gerektiği gözden kaçmamalıdır. Verilen örnekte, yarışmaya hazırlıksız bir sporcunun yaralanması ile bu hazırlıksızlık arasında nedensellik ilişkisi bulunmalıdır.

Hukukta birçok konu hakkında bir kanun bulunmaktadır. Örneğin Ticaret Kanunu, Borçlar Kanunu, Medeni Kanun, Ceza Kanunu gibi. Ancak Spor hukuku ile alakalı herhangi bir kanun bulunmamaktadır. Spora ilişkin belli bir kanunumuz olmadığından dolayı meydana gelen uyuşmazlıklarda medeni hukuk, ticaret hukuku, iş hukuku hükümlerinden yararlanılmaktadır. Bu yüzden de çeşitli karmaşıklıklar ortaya çıkmakta ve terimler arasında kavram tartışmaları oluşabilmektedir. İşte bu yüzden Türk Spor Kanunu ivedilikle

ıkarılmalıdır. Bu kanunun çıkması, uyuşmazlıkların çözümünü hızlandıracak ve Spor Hukuku'nun gelişimine katkı sağlayacaktır.

Spor yaparken yaşanan ufak sakatlıklar normal karşılanabilir. Oyuncuları rahatsız eden ağrı ve yaralanmalar bir uyarı işaretidir. Acı hissetmeleri durumunda antrenörün bilgilendirilmesi gerekir.

Antrenörün bulunmadığı, kişinin kendi başına egzersiz yaptığı yerlerde bir sakatlanma sonucunda kanayan yarayı kendisi temizleyebilir, burkulma ile yaralandığında ağrıyan bölgeye buz uygulayabilir.

Sakatlığa ilk müdahalenin yapılmasının ardından mümkün olan en kısa sürede bir doktora gidilmesi gerekir. Bir doktora veya deneyimli bir eğitime danışmadan yaralanan bölgeye herhangi bir ilaç uygulanmamalıdır, yanlış kullanım yaranın büyümesine neden olabilecektir.

Spor sakatlanmalarından korunmak için bazı önlemlerin alınması sporun veya antrenmanın devamlılığı ve vücudun kondisyonu, gücü ve esnekliği için önemlidir. Yaygın spor sakatlanmalarını önlemek için aşağıdaki yöntemler kullanılabilir:

- Egzersizden önce ısınma ve esneme hareketleri yapılmalı, bacaklarınızı esnetirken dizler bükülmemeli,
- Yaşa ve fiziksel güce uygun sporlar yapılmalı,
- Egzersiz kademeli olarak arttırılmalı, birer birer çalışmalı,
- Özellikle çocuk sporcular ve takım sporlarındaki bireyler için yapılan seçimlerde yaşa göre değil, fiziksel ve beceri yük kapasitesine göre gruplandırma yapılmalıdır.

Ayrıca;

Beden eğitimi ve sporda yaralanma, sakatlanma ve hastalık sigortası için yasal olarak oluşturulmuş bir sistem, mali destek ve kamu katkısı da sağlayabilecek şekilde geliştirilmeli ve yönetimde kamu sorumluluğu ilkeleri belirlenmelidir.

Farklı spor dallarında sigorta işlemlerinde kaza, yaralanma ve sakatlanma risk oranlarının belirlenmesi için uluslararası federasyonlar ile ilişkiler kurulmalı ve pay oranları, halk katılım ve destek oranlarının gerçekçi bir şekilde belirlenmesini sağlamalıdır.

Spor sakatlanmaları konusunda bağlayıcı nitelikte olan sporcu sözleşmeleri hem sporcu hem de ilgili kurum ve yetkililerini hukuki olarak kapsamaktadır. Dolayısıyla spor hukuku kapsamında yer alan hukuki işlemler haricinde kamu hukuku ve özel hukuk alanında spor ve sporcu bağlayan yaptırımlar mevcuttur. Ancak kamu hukuku ve özel hukukun

kapsamı dışında kalan bazı durumlar için spor hukuku bir bilim dalı ve ayrı bir hukuki kanun, yasa, yönetmelik ve tüzükleri olan sistem olarak ele alınmalıdır. Spor hukuku bilim dalı olarak yasal çerçeveleri belirlenerek ayrı bir hukuki süreç olarak yürütülmesi her ne kadar mevcut kanun ve yasalarda tam olarak ayrılmamış olsa da kendi içinde kapsayıcı ve ayırt edici hükümlerinin belirlenmesi gerekmektedir. Bu düzenlemeler hem ulusal statüde hem uluslararası spor faaliyetlerinde sporcunun hak ve yasal sorumluluklarını koruyucu nitelikte olmalıdır.

Teknolojinin ve bilişim sistemlerinin imkanları kullanılarak spor sakatlanmalarında hukuki süreçlerde çeşitli bilgilendirme ve eğitimler aracılığıyla hak ve ödevler konusunda sporcular bilgilendirilebilir. Yasal haklarının bilinmesi sporcuların hukuki açıdan mağdur olmamaları açısından önemlidir. Sporcu sözleşmelerinin içerikleri de ayrıca bilinmesi gereken bir konudur. Bu konuda sağlık okuryazarlığı spor hukuku kapsamında çözüme götürecek bir öneri niteliğindedir.

Hukukta kanunla, yasayla veya yönetmelikle karara bağlanan konu ve olaylar dışında örneği olmayan durumlarla karşılaşılması da muhtemel olduğundan, hukuktaki boşlukların olması bazı durumlarda çözüme gitmede engel olarak görülmektedir. Bundan dolayı hak ve sorumlulukların iyi bilinmesi gerekir. Ayrıca emsal teşkil eden spor sakatlıkları ve sonuçları da hukuki sonuçlar açısından yol gösterici niteliktedir.

KAYNAKÇA

- Albert, E. (1999). Dealing with danger: The normalization of risk in cycling. *International Review for the Sociology of Sport*, 42, 202-210.
- Amman, M. T. (2000). Sporda sosyal bilimler, *Spor Sosyolojisi Bölümü* içinde (ss. 85-151) İstanbul, Alfa.
- Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname. (2018, 9 Temmuz) Resmi Gazete. (Sayı: 30473 3. Mükerrer).
- Andersen, M.B., & Williams, J.M. (2007). A model of stress and athletic injury: Prediction and prevention. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 10, 294-306.
- Aydın, T., Yıldız, Y., & Kalyon, T. A. (2000). *Spor yaralanmaları*, Ankara, Gata.
- Bağrıaçık, A., & Açak, M. (2006). *Spor yaralanmaları ve rehabilitasyonu*. İstanbul, Morpa.
- Battal, A. (2005). *Hukukun temel kavramları*, (Geliştirilmiş 3. Baskı), Ankara, Gazi.
- Berk, K. (2007). *Türkiye futbol federasyonu'nun kimliği ile futbol mahkemesinin hukuksal statüsü*, Kadir Has Üniversitesi SHAUM Yayını.
- Bıçakçı, L. (2007). *Sporda disiplin ve siyaseti, spor hukuku dersleri*, (1. Baskı), İstanbul, Kadir Has Üniversitesi Yayınları.
- BTGM (1947). *Birinci beden eğitimi ve spor şurası* (18-24 Şubat 1946), İstanbul, 12-251.
- Çağlayan, R. (2007), *Spor hukuku (spor hukuku temel metinleri)*, Ankara, Asil.
- Çalışkan, S. (2021). Spor faaliyetleri sırasındaki yaralanma eylemlerinden doğan hukuki sorumluluk, [Www.Hukukihaber.Net](http://www.Hukukihaber.Net). (04.12.2021).
- Çiçek, M. E. (2020). "Futbolcularda Görülen Spor Sakatlıklarının Bireysel Faktörler Açısından Değerlendirilmesi. Erzincan: Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Çolakoğlu, T. (2008). Spor federasyonlarının özerkleşmeleri ve hukuksal boyutunda spor hukuku gereksinimleri (internette), 2008 (2/3/2008 okundu). http://www.turkhukusitesi.com/makale_700.htm.
- Doğan, O. (2005). *Spor psikolojisi*. Ankara, Nobel.
- Dohman, Z. (2019). *Farklı spor branşlarında hipermobilité sıklığı ve spor sakatlığı ilişkisinin incelenmesi*, (Tez No. 585601) [Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi-Çanakkale]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Ekenci, G. & İmamoğlu A. F. (1998). *Spor işletmeciliği*. Ankara, Nobel.
- Erdemli, A. (2003). *Beden eğitimi ve sporda sosyal alanlar kongresi kitabı*, (1. Baskı), Ankara, Sim.
- Ergen, E., Güner, R., Zergeroğlu, A., Ülkar, B., & Kunduracioğlu, B. (2003). *Sporcu sağlığı ve spor yaralanmaları*. (1. Baskı), Nobel.
- Ergün, M. (2006), *Spor yaralanmalarının önlenmesi*, http://izmirbasketbol.com/saglik_kosesi_detay.php?id=5,] (01.04.2011).
- Erkal, N. (1998). *Yasam boyu spor*, Ankara, Nobel.

- Erkiner, K. (2007). Sporda dopinge mücadele, spor hukuku dersleri, *Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi (SHAUM)*, 743-776.
- Erkiner, K. (2007). Türkiye’de spor hukukunun oluşumu. *İstanbul Barosu Dergisi, Spor Hukuku Özel Sayısı*, 18.
- Erkiner, K. (2018). *Bir hukuk disiplini olarak “spor hukuku” kavramları ve özellikleri*. <http://www.sporhukuku.org.tr/bir-hukuk-disiplini-olarak-spor-hukuku-kavramlarive-ozellikleri/> (30.04.2020).
- Ertaş, Ş., & Petek, H. (2005). *Spor hukuku*, Ankara, Yetkin.
- Ford, I.W., Eklund, R.C., & Gordan, S. (2000). An examination of psychosocial variables moderating the relationship between life stress and injury time-loss among athletes of a high standard. *Journal of Sports Sciences*, 18 (5), 301-312.
- Genç, D. A., (1998), *Spor hukuku*, İstanbul, Alfa Basım.
- Gözübüyük, Ş. (2005). *Hukuka giriş*, Ankara, Turhan.
- Griffith, W. (2002). *Spor sakatlıkları rehberi*. İstanbul, Birol.
- Gülşen, R. (2013). *Spor hukuku*. Ankara, Adalet.
- Günel, N. (2007). *Türk spor yönetimi, spor hukuku dersleri*, (1. Baskı), Kadir Has Üniversitesi Yayını.
- Hanlı, H. (2007). *Münhasır haklar ve rekabet hukuku boyutu*, Spor Hukuku Özel Sayısı, (1. Baskı), İstanbul, Can.
- <http://www.sporhukukcusu.com/index.php/joomla/users-component/sporcu-sakatliklarinda-hukuki-sorumluluk.html>
- https://akademi.olimpiyat.org.tr/wp-content/uploads/Spor_Hekimligi_Nedir.pdf
- <https://iskanunu.com/genel/631-gecimi-spor-yaparak-kazanan-isci-sayilmiyor/#:~:text=4857%20Say%C4%B1%C4%B1%20%C4%B0%C5%9F%20Kannunu'nun,tazminatlar%C4%B1%2C%20y%C4%B1ll%C4%B1k%20izin%20haklar%C4%B1%20bulunmuyor.>
- <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2002/08/20020816.htm>
- <http://fatmatugcebilgin.av.tr/2020/01/04/emsal-yargitay-karari/>
- İlk Yardım, <http://www.ilkyardim.org.tr> (31.08.2022).
- İnal, S. (2011). Engeliler sporunda performans geliştirme 1. *Uluslararası Katılımlı Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor Kongresi Kitabı*, Selçuk Üniversitesi, 47-54.
- İnal, A.N. (2003). *Beden eğitimi ve spor bilimi*, Ankara, Nobel.
- İnan, M. (2009). *Profesyonel voleybolcuların spor hukuku bilgi düzeylerinin incelenmesi*, (Tez No. 235549) [Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi-Niğde]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Johnson, U. (2007). Psychosocial antecedents of sport injury, prevention, and intervention: An overview of theoretical approaches and empirical findings. *International of Sport and Exercise Psychology*, 5, 352-369.
- Kalyon, A. T. (1994). *Sporcu sağlığı ve spor sakatlıkları*. Ankara, Gata.
- Kaneti, S. (2007). *Haksız fiilde hukuka aykırılık unsuru*, İstanbul, Kazancı.
- Karaoğlu, E. (2017). *Spor hukuku’nun temel kavramları ve sportif alanda doğabilecek hukuki ihtilaflar*, Ankara, Seçkin.

- Kat, H. (2009). *Bireysel sporcularla takım sporcularının stres düzeyleri ve problem çözme becerilerinin karşılaştırılması*. (Tez No. 242456)[Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi- Kayseri] Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi
- Kaya, M. (2012), Sporda şiddet ve düzensizlikten kaynaklanan tazminat sorumluluğu, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 9(3), 100-120.
- Kerr, Z. Y., Dompier, T. P., Snook, E. M., Marshall, S. W., Klossner, D., Hainline, B., & Corlette, J. (2014). National collegiate athletic association injury surveillance system: review of methods for 2004-2005 through 2013-2014 data collection. *Journal of Athletic Training*. 49(4), 552-60.
- Kılıçgil, E. (1998). *Sosyal çevre ve spor ilişkileri*. Ankara, Bağırhan.
- Kılıçoğlu, M. (2006). *Tazminat hukuku*, (2. Baskı), İstanbul, Legal.
- King, D. A., Gabbett, T. J., Gissane, C., & Hodgson, L. (2009). Epidemiological studies of injuries in rugby league: suggestions for definitions, data collection and reporting methods. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 12(1), 12-9.
- Kirişçi, İ. (2011). *Takım sporu yapan bireylerde görülen sakatlık türleri ve bu sakatlıkların çeşitli değişkenlere göre incelenmesi* (Bursa Örneği) (Tez No. 74618) [Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi-Sakarya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi
- Kocasakal, Ü. (2010). Sporda hukuki ve cezai sorumluluk, *1. Uluslararası Spor Hukuku Kurultayı*, Ankara, 12 Ocak 2009, (ss. 54-61), Ankara, Ankara Barosu.
- Koçak, T. (2007). Lex Ludica'nın kutsallığı, *Tam Saha Futbol Dergisi*, 35, 74-75.
- Köse, H. (2010). *Avrupa Birliği Hukuk Sisteminin spor hukukuna etkileri* (Tez No. 264048) [Yüksek Lisans Tezi, Kadir Has Üniversitesi-İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi
- Küçükgüngör, E. (1999): Türk hukukunda sporcuların hukuki durumu, *Ankara Barosu Dergisi*, 1(56), 39-52.
- Küçükgüngör, E. (1998). Türk hukukunda sporcuların hukuki durumu, *GÜHFD*, 2(2), 1-32.
- Mağaracı, İ. (2017). *Spor sakatlığı yaşayan ve yaşamayan aktif futbolcularda hedef yönelimleri, motivasyonel iklim ve yaşam doyumunun incelenmesi* (Tez No. 473560) [Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi-Mersin]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi
- Malcom, N. (2006). Shaking it off and toughing it out : Socialization to pain and injury in girls softball. *Journal of Contemporary Ethnography*, 1(35), 495-525.
- Mann, B.J., Grana, W.A., Indelicato, P.A., O'Neil, D.F., & George, S.Z. (2007). A survey of sports medicine physicians regarding psychological issues in patient-athletes. *American Journal of Sports Medicine*, 35, 2140-2147.
- Marakinyo, E.O. (2008). Legal liabilities of referees for negligence during sports competition, [Spor Müsabaka Anında Hakemlerin İhmallerinden Dolayı Hukuki Sorumlulukları] *International Sport Law Review Pandektis*, 7 (3-4).
- Nomer, H. (2011). *Borçlar hukuku, genel hükümler*, (10. Baskı), İstanbul, Beta.
- Oğuzman, K., & Öz, T. (2004). *Borçlar hukuku, genel hükümler*, (4. Baskı), İstanbul, Filiz.
- Oğuzman, M., & Barlas, N., (2012). *Medeni hukuk*, İstanbul, Vedat.
- Önen, S. (2007). *TFF hukuk kurulları ve kararları*, Kadir Has Üniversitesi Yayını.
- Öner, S. (2011). *Sporda sosyal güvenlik*, (Tez No. 298693) [Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi-Konya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi

- Özer, B. (2007). *Avrupa Birliği Rekabet Hukukunda spor, spor hukuku dersleri*, (1. Baskı), Kadir Has Üniversitesi Yayınları.
- Özmaden, M. (2006). TİCİ dönemi sporla ilgili gelişmeler ve dönemin spor anlayışı, *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8(2), 11-25.
- Öztekin, S. (2014). Devlet ve sportif faaliyet, *Spor Hukuku Yazıları*, 17-22.
- Öztürk, D. (2011). *Spor organizasyonları düzenleyen il temsilcilerinin karşılaştıkları problemlerin araştırılması (Ege Bölgesi Örneği)* (Tez No. 286073) Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi, Muğla. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi
- Pepe, A. (2019). *Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin hukuk ve spor hukuku dersine ilişkin bilgi düzeyleri ile hukuk bilinçlerinin incelenmesi* (Tez No. 565706) [Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi-Burdur]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Petrie, T. A., & Falkstein, D. L. (1998). Methodological and statistical issues: In sport injury prediction research. *Journal of Applied Sport Psychology*, 10(1), 26- 45.
- Polat, G. (2015). *Bedensel engelli sporcularda oluşan spor sakatlıkları ve rehabilitasyon sürecinin incelenmesi*, (Tez No. 408226) [Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi-Gaziantep], Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi
- Polley, M. (2007). *Sport history: a practical guide*, London, Palgrave Mc Millan.
- Salar, B., Hekim, M., & Tokgöz, M. (2012). 15-18 yaş grubu takım ve ferdi spor yapan bireylerin duygusal durumlarının karşılaştırılması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(6).
- Sarıbrahimoğlu, S., Bakanay, A., & Tekin, T. (2002). *Spor hukuku futbol hukuku ve diğer spor dalları transfer doping-anti doping tahkim ulusal ve uluslararası mevzuatlar*, (1. Basım), Ankara, LFT International.
- Silik, C.E. (2014). *Uluslararası spor organizasyonlarının sosyal, kültürel ve ekonomik etkileri: 2013 Mersin XVII. Akdeniz Oyunlarına Yönelik Bir Uygulama*. (Tez No. 358644) [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Smith, R.E., Ptacek, J.T., & Patterson, E. (2000). Moderator effects of cognitive and somatic trait anxiety on the relation between life stress and physical injuries. *Anxiety, Stress, and Coping*, 13, 269-288.
- Sözer, A. N. (2014). Bilim ve Hukuk . Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi , Prof. Dr. Ali Rıza Okur'a Armağan , 1081-1118 . DOI: 10.33433/maruhad.607133
- Spor Bilimi. (2022), <http://www.konyagsim.gov.tr/document/spor.htm> (10.08.2022).
- Şimşek, A. (2015). Spor müsabakalarında meydana gelen bedensel zararlarda sporcunun dikkat ve özen yükümlülüğü, *TBB Dergisi*, 5(121), 381-402.
- Tan, H. (2020). *Gençlik ve spor il müdürlüğü bünyesinde yaz okulunda faaliyet gösteren sporcuların spora katılım güdülerinin incelenmesi (Elazığ il örneği)* (Tez No. 650346), [Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi- Elazığ], Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Tek, T. (2006). *Türkiye'de uluslararası spor organizasyonları düzenleyen federasyonların karşılaştıkları problemler*. (Tez No. 172057) [Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi-Konya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi
- Tekinay, S. S., & Akman, S. (1993). Borçlar hukuku genel hükümler. Filiz Kitabevi.

- Teko, Ş. (2003). *Sporcu Beslenmesi, spor sakatlıkları ve sporcu sağlığı*. Ed. M. Ünal, TFF Sağlık Kurulu Başkanlığı, Doktor, Fizyoterapist ve Masör Gelişim Semineri-II, 24-25 Aralık 2002, Yeşilyurt/İstanbul.
- Telkenaroğlu, M. R., (2011). İslam ceza hukukunda hukuka uygunluk nedeni olarak “spor faaliyetleri, *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5(36), 71-104.
- Turbeville, S. D., Cowan, L. D., Owen, W. L., Asal, N. R., & Anderson, M. A. (2003). Risk factors for injury in high school football players. *The American Journal of Sports Medicine*, 31(6), 974-80.
- Türkel, Ç. (2010). *İlköğretim öğrencilerinin sportif faaliyete katılım düzeyi ile sosyal uyum ve iletişim beceri düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Tez No. 254176) [Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi- Kayseri]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi
- Ünal, M. (2012). *Spor sakatlıklarının önlenmesi ve tekrar sportif aktiviteye dönüşte takım doktorlarının görevleri*, <http://istanbulspor.com.tr/> (10.07.2012).
- Ünal, M. (2002). *TFF sağlık kurulu başkanlığı*, Doktor, Fizyoterapist ve Masör Gelişim Semineri-II. İstanbul 24-25 Aralık.
- Üstündağ, Ö., Devecioğlu, S., & Akarsu, E. (2011). Spor ve rekreasyon alanlarının şehir planlamasındaki yeri ve önemi. 6.Uluslararası İleri Teknolojiler Sempozyumu (IATS’11)16-18 Mayıs 2011, Elazığ, Türkiye.
- Vieweg, K. (2010). Spor hukukunun büyüü, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1(1), 1-39.
- World Anti-Doping Agency’nin (WADA) World anti-doping code (Dünya Anti Doping Kodu), <http://www.wada-ama.org/en/dynamic.ch2?pageCategory.id=250> (09.08.2007).
- www.kazancihukuk.com Erişim tarihi 02.10.2022
- Yazıcı, A.G. (2014). Toplumsal dinamizm ve spor. *Uluslararası Türkçe Edebiyat ve Kültür Dergisi*, 3(1), 396.
- Yetim, A. (2000). Sporun sosyal görünümü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1), 63-72.
- Yıldız, S. (2009). Spor ve fiziksel etkinlik hizmetleri: geniş bir sınıflama, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(22), 1-10.
- Yıldız, Y., & Göçgeldi, E. (2002). Spor yaralanmaları ve önlenmesi. TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni, 4(5), 5-7.
- Zorba, E. (1999). *Herkes için spor ve fiziksel uygunluk*. Ankara, GSGM Eğitim Dairesi Yayınları.

EKLER

EK-1. Etik Kurul Kararı

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Spor Bilimleri Fakültesi Dekanlığı

Sayı : E-70400699-000-2200131859
Konu : Etik Kurul Kararı

28.04.2022

DAĞITIM YERLERİNE

Fakültemiz Etik Kurulunun 21.04.2022 tarihli oturumunda alınan E-70400699-050.02.04-2200126915 sayılı, 2022/4 Fakülte Etik Kurulu Kararları konulu belgede yer alan karar metni aşağıya çıkarılmıştır.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Karar 42: Seda Karabulut'un "Spor Sakatlıklarında Hukuki Sorumluluklar" başlıklı çalışma isteği ile ilgili yazısı ve ekleri incelendi. Yapılan görüşmelerden sonra; adı geçen araştırma çalışmasının yürütülmesinin, etik kurallarına uygun olduğuna, oy çokluğu ile karar verildi.

Prof.Dr. Necip Fazıl KİSHALI
Alt Kurul Başkanı

Dağıtım:

Gereği:

Sayın Prof.Dr. Ahmet Gökhan YAZICI
Seda KARABULUT

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: 5832599CFB1
Atatürk Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Dekanlığı 25240
Erzurum
Tel: +90 442 2311380
Elektronik Ağ: <http://www.atauni.edu.tr/#besyo>
Kep Adresi: atauni@hs01.kep.tr

Belge Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/ataturk-universitesi-ebys>

Bilgi: Özer TOPAL
Faks: +90 442 2311333
E-Posta: besyo@atauni.edu.tr

ÖZGEÇMİŞ

İlk ve ortaöğrenimini Erzurum’da tamamladı. 2008 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi’nin Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü’nden mezun oldu. 2010 yılında Erzurum ilinde Beden Eğitimi ve Spor öğretmeni olarak göreve başladı. Halen beden eğitimi ve spor öğretmenliği görevini sürdürmektedir. Görev yaptığı okullarda çeşitli branşlarda okul takımları kurarak, başarılar elde etmiştir.

Başlangıç düzeyinde İngilizce bilmektedir.

